

ISANCTI GREGORII PP. I MAGNI ROMANI PONTIFICIS HOMILIARUM IN EZECHIELEM PROPHETAM LIBRI DUO

LIBER SECUNDUS

Praefatio.

Quoniam, multis curis prementibus, Ezechielis prophetae librum coram charitate vestra totum per ordinem perscrutari non licuit, bonis vestris desideriis placuit petere ut saltem extrema ejus visio, quae ei facta est de aedificio in monte constituto, quae et cunctis est visionibus ejus obscurior, exponi debuisset. Et quidem voluntati vestrae me parere necesse est, sed duo sunt quae hac in re perturbant animum meum. Unum, quod haec eadem visio tantae obscuritatis nebulis tegitur, ut vix in ea aliquid intellectu interlucente videatur. Aliud, quod jam Agilulphum Langobardorum regem ad obsidionem nostram summopere festinantem Padum transisse cognovimus. Unde pensate, fratres charissimi, in caliginosis ac mysticis sensibus penetrare quid valeat mens misera, timoris sui perturbationibus occupata. Quanto enim circa terrena plus angitur, tanto in his quae sunt coelestia minus videt; et pro eo quod curis suis extra se ducitur, valde intus minor est, quia, sicut scriptum est: Deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem (Sap. IX, 15). Quae enim superiora penetrare etiam collecta non sufficit, pensate quid agere poterit divisa? Scimus autem, scimus omnes, quia et fluvius qui in multis rivis dividitur, a suo alveo exsiccat. Sed tamen inter haec adest superna gratia. Et si mentem meam cogitationum mearum pondera deprimunt, vestrorum hanc pennae desideriorum levant. Obscurum quidem valde est opus quod aggredimur, sed ponamus in animo

quia nocturnum iter agimus. Restat ergo ut hoc palpando carpamus.

HOMILIA PRIMA

In explicatione trium priorum versuum cap. XL Ezechielis, et quarti inchoati, de Christo et Ecclesia, de electis et de occultis erga eos Dei judiciis, praesertim disseritur.

EZECH. XL, 1.---In vigesimo et quinto anno transmigrationis nostrae, in exordio anni, decima mensis, quarto decimo anno postquam percussa est civitas, ipsa hac die facta est super me manus Domini, et adduxit me illuc.

1. Dicturus mystica, narrationem historicam praemittit, ut figat ex tempore, quod credatur ex revelatione. Notandum vero quod in exordio libri hujus quo anno prophetare coeperit indicavit; in fine vero inseruit quo extremam visionem vidit, ita ut cognosci valeat in quot annis prophetiae suae librum duxerit. Tempus namque quo prophetare coepit, in locutionis suae initio posuit, dicens: Aperti sunt coeli, et vidi visiones Domini in quinta mensis; ipse est annus quintus transmigrationis regis Joachin (Ezech. I, 1). Nunc vero loquitur, dicens: In vigesimo et quinto anno transmigrationis nostrae. Idem namque propheta in captivitate prima cum Joachin rege fuerat in Babyloniam transductus (IV Reg. XXIV, 25). Nam de secunda Jerosolymorum captivitate subjungit: Quarto decimo anno postquam percussa est civitas. Undecim quippe annis Sedecias post captivitatem primam, in qua Ezechiel propheta cum Joachin rege ductus est in Babylonem, in Jerosolymorum urbe regnaverat. Post captivitatem vero ejusdem Sedeciae, quae jam secunda erat urbis captivitas, quarto decimo anno propheta visionem ultimam videbat. Undecim itaque et quatuordecim simul

uncti faciunt viginti et quinque. Si igitur visionem primam quinto captivitatis prioris anno locutus est, atque hanc ultimam vigesimo et quinto anno factam fuisse describit, profecto patet quod in viginti annis locutionis suae moras usque ad ultimae visionis suae verba tetenderit. Nec moyere quempiam debet quod in medio prophetiae suae volumine, cum de Babylónico rege loqueretur, vigesimi ac septimi anni memoriam facit. Quo in loco cum nihil de tempore suae captivitatis interserit, aperte demonstrat, quia ejus regis tempora describat, de quo ut prophetaret acceperat. Quod vero ait: In exordio anni, decima mensis, tempus simpliciter exprimit, ut ex ipso quoque tempore in corda audientium juxta litteram verbi radicem figat, ex qua spiritales fructus postmodum proferat.

2. Notandum vero quod ait: Quartodecimo anno postquam percussa est civitas, ipsa hac die. Quid est enim quod per hanc visionem ultimam omnipotens Deus ea ipsa die dignatus est promissionis suae misericordiam facere, qua die in percussa civitate iram justitiae implevit, nisi quod illa divinitatis vis, quae in diversitatis motum et mutabilitatem non ducitur, ea ipsa luce justitiae afflictos ac poenitentes vivificat, qua superbientes ac rigidos percutit? Praemisso itaque visionis suae tempore, subjungit:

VERS. 1, 2.---Facta est super me manus Domini, et adduxit me illuc in visionibus Dei: adduxit me in terram Israel, et dimisit me super montem excelsum nimis, super quem erat quasi aedificium civitatis vergentis ad Austrum.

3. Cujus videlicet civitatis aedificium accipi juxta litteram nullatenus potest. Nam paulo post subdit hoc ipsum aedificium calamo sex cubitorum et palmo, portam vero ejusdem aedificii quatuordecim cubitis mensuratum, cujus portae frontes esse perhibet sexaginta cubitorum. Quae cuncta stare juxta litteram nullatenus valent.

Quomodo enim totum simul aedificium calamo, id est sex cubitis et palmo mensuratur, et portae aedificii in quatuordecim cubitis, frontes vero portarum in sexaginta cubitis extenduntur? Porta enim in civitate est, frontes vero in portis. Et nulla recipi ratio permittit, quia minus est hoc quod continet ab eo quod continetur. In Scriptura autem sacra et ea quae accipi secundum historiam possunt, plerumque spiritualiter intelligenda sunt, ut et fides habeatur in veritate historiae, et spiritualis intelligentia capiatur de mysteriis allegoriae. Sicut illud quoque novimus quod Psalmista ait: Quoniam videbo coelos tuos, opera digitorum tuorum, lunam et stellas, quas tu fundasti (Psal. VIII, 4). Ecce enim in exteriori descriptione stat sermo rationis, quia et coeli opera Dei sunt, et luna ac stellae ab eo creatae atque fundatae sunt. Sed si hoc Psalmista juxta sola exteriora opera, et non etiam secundum intellectum mysticum asserit, qui coelos opera Dei esse professus est, dicturus lunam et stellas, cur non etiam solem, quem scimus quia ejus opus est (Genes. I, 16), pariter enumeravit? Si enim juxta solam litteram loquebatur, dicturus luminare minus, prius luminare majus dicere debuit, ut ante solem, et post lunam atque stellas fundatas esse perhiberet. Sed quia juxta intellectum mysticum loquebatur, ut lunam sanctam Ecclesiam, et stellas sanctos omnes accipere deberemus, solem nominare noluit, quia videlicet ipsi aeterno Soli loquebatur, de quo scriptum est: Vobis autem qui timetis Dominum, orietur sol justitiae (Malac. IV, 2). De quo reprobis in fine dicturi sunt: Sol justitiae non ortus est nobis. Dicendo ergo, Lunam et stellas quas tu fundasti (Sap. V, 6), et tamen tacendo solem qui factus est, indicavit quia illi Soli locutus est qui non solum solem et lunam atque stellas corporaliter, sed etiam lunam Ecclesiam atque stellas sanctos omnes spiritualiter fecit. Si ergo cum aliquid deest historiae, aperta ratione ducimur ad intellectum allegoriae; quanto magis illa spiritualiter accipienda sunt, in quibus juxta rationem litterae nihil historicum sonat? Facta est super me manus Domini, et

adduxit me illuc in visionibus Dei; adduxit me in terram Israel. Quod dixerat, Adduxit me illuc, hoc replicans subdidit: Adduxit me in terram Israel. Ait enim: Facta est super me manus Domini, et adduxit me illuc in visionibus Domini. Manus etenim virtutem potestatis, visiones vero ipsam quam acceperat revelationem significant. Manus quippe in visione est virtus in contemplatione. Quibus verbis quid aperte indicat, nisi quia nihil de civitate quam viderat juxta litteram dicat? Nam spiritaliter de ea loquitur quam spiritaliter contemplatur.

4. Et dimisit me super montem excelsum nimis. Quem ergo significat mons excelsus nisi Mediatorem Dei et hominum hominem Christum Jesum? Qui de terra quidem, sed ultra terram est, quia caro ejusdem Redemptoris nostri de imis habet materiam, sed in summis praeeminet ex potestate. Quem minus erat ut excelsum diceret, nisi adderet nimis, quia non solum homo, sed ex ejusdem humanitatis conceptione quae ab eo assumpta est Deus homo, non solum homo ultra homines, sed homo etiam super angelos factus. Hinc enim de illo per Isaiam dicitur: In die illa erit fructus terrae sublimis (Isai. IV, 2). Creator etenim noster, quia pro nobis incarnatus est, fructus terrae factus est nobis. Sed jam fructus terrae sublimis est, quia homo natus in terra super angelos regnat in coelo, quia juxta David et Pauli vocem, Omnia subjecit sub pedibus ejus (Psal. VIII, 8; Hebr. II, 8). In eo enim quod ei subjecit omnia, nihil demisit non subjectum ei. Mons ergo iste est et excelsus, et nimis, quia etsi de terra est per substantiam humanitatis, incomprehensibilis tamen est ex altitudine divinitatis. Hinc est enim quod eundem Dominum cum Isaias propheta prospiceret in carne esse venturum, per prophetiae spiritum sublevatus, ait: Et erit in novissimis diebus praeparatus mons domus Domini in vertice montium (Isai. II, 2). Domus enim Domini Israeliticus populus fuit. Mons itaque domus Domini ille appellatus est, qui ex Israelitico populo incarnari dignatus est. Fuerunt autem in eodem populo sancti viri

qui montes jure vocarentur, quia per vitae meritum ad coelestia propinquaverunt. Sed incarnatus unigenitus istis montibus aequalis non fuit, quia naturam, vitam, merita omnium ex sua divinitate transcendit. Unde et recte mons super verticem montium dicitur, quia excelsus ex divinitate sua inventus est, etiam super cacumina sanctorum, ut hi qui multum in Deo profecerant, ejus vestigia vix potuissent tangere ex vertice cogitationis. Qui ergo illic mons super verticem montium dicitur, ipse hic mons excelsus nimis esse perhibetur. Sequitur:

5. Super quem erat quasi aedificium civitatis vergentis ad Austrum. Notandum est quod non dicitur, Super quem erat aedificium, sed quasi aedificium, ut videlicet ostenderetur quod non de corporalis, sed de spiritalis civitatis aedificio cuncta dicerentur. Qui enim non se aedificium, sed quasi aedificium vidisse perhibet, cor audientium ad spiritalem fabricam mittit, sicut per Psalmistam dicitur: Jerusalem quae aedificatur ut civitas (Psal. CXXI, 3). Quia etenim illa internae pacis visio ex sanctorum civium congregatione construitur, Jerusalem coelestis ut civitas aedificatur. Quae tamen in hac peregrinationis terra dum flagellis percutitur, tribulationibus tunditur, ejus lapides quotidie quadrantur. Et ipsa est civitas, scilicet sancta Ecclesia, quae regnatura in coelo adhuc laborat in terra. Cujus civibus Petrus dicit: Et vos tanquam lapides vivi superaedificamini (I Pet. II, 5). Et Paulus ait: Dei agricultura, Dei aedificatio estis (I Cor. III, 9). Quae videlicet civitas habet hic in sanctorum moribus magnum jam aedificium suum. In aedificio quippe lapis lapidem portat, quia lapis super lapidem ponitur; et qui portat alterum, portatur ab altero. Sic itaque, sic in sancta Ecclesia unusquisque et portat alterum, et portatur ab altero. Nam vicissim se proximi tolerant, ut per eos aedificium charitatis surgat. Hinc enim Paulus admonet, dicens: Invicem onera vestra portate, et sic adimplebitis legem Christi (Galat. VI, 2). Cujus legis virtutem

denuntians, ait: Plenitudo legis charitas (Rom. XIII, 10). Si enim ego vos portare negligo in moribus vestris, et vos me tolerare contemnitis in moribus meis, charitatis aedificium inter nos unde surgit, quos vicaria dilectio per patientiam non conjungit? In aedificio autem, ut praediximus, lapis qui portat portatur, quia sicut ego jam mores eorum tolero qui adhuc in conversatione boni operis rudes sunt, ita ego quoque ab illis toleratus sum, qui me in timore Domini praecesserunt et portaverunt, ut portatus portare discerem. Sed ipsi quoque a majoribus suis portati sunt. Lapides vero qui in summitate atque extremitate fabricae ponuntur, ipsi quidem portantur ab aliis, sed alios nequaquam portant, quia et hi qui in fine Ecclesiae, id est in extremitate mundi nascituri sunt, tolerantur quidem a majoribus, ut eorum mores ad bona opera componantur; sed cum non eos sequuntur qui per illos proficiant, nullos super se fidelis fabricae jam lapides portant. Nunc itaque alii portantur a nobis, nos vero portati sumus ab aliis. Omne autem pondus fabricae fundamentum portat, quia mores simul omnium solus Redemptor noster tolerat. De quo Paulus ait: Fundamentum enim aliud nemo potest ponere praeter id quod positum est, quod est Christus Jesus (I Cor. III, 11). Portat fundamentum lapides, et a lapidibus non portatur, quia Redemptor noster omnia nostra tolerat, sed in ipso malum non fuit quod tolerari debuisset. Unde bene nunc dicitur: Dimisit me super montem excelsum nimis, super quem erat quasi aedificium civitatis, quia mores et culpas nostras solus ille sustinet, qui totam sanctae Ecclesiae fabricam portat. Qui per prophetae vocem de perverse adhuc viventibus dicit: Laboravi sustinens (Jerem. VI, 11). Non autem sustinendo Dominus laborat, cujus divinitatis potentiam nulla fatigatio contingit; sed, verbis humanis loquens, ipsam suam circa nos patientiam laborem vocat.

6. Et notandum quod eandem civitatem quam propheta conspexit ad Austrum vergentem vidit. Auster enim ventus quia in sancti Spiritus typo poni soleat, hi qui

in sacro eloquio studiosi sunt recognoscunt; sicut e contrario per Aquilonem saepe diabolus designatur, quia et ille relaxat in calore, et iste constringit in frigore. Et Veritas dicit: Abundabit iniquitas, et refrigescet charitas multorum (Matth. XXIV, 12). Propheta quoque de Judaea asserit, dicens: Sicut frigidam facit cisterna aquam, sic frigidam fecit malitiam suam (Jerem. VI, 7). Hinc enim diabolus, propheta eodem attestante, dixisse perhibetur: Sedebo in monte Testamenti, in lateribus Aquilonis (Isai. XIV, 13). At contra haec civitas ad Australem partem vergit, quia torporem mentis sancti Spiritus gratia relaxat. Hinc Psalmista ait: Convertite, Domine, captivitatem nostram, sicut torrens in Austro (Psal. CXXV, 4). Captivitas enim nostra, quae torporis frigore ad sequendum Deum pigra remanserat, per calorem sancti Spiritus relaxatur, ut currat in amorem Dei. Unde et nunc dicitur quod civitas quae in monte constituta est ad Austrum vergit, quia electorum Ecclesia cogitationes suas in afflatu sancti Spiritus aperit, atque, ab omni superbiae suae vertice descendens, in Deo, cui credit, amoris calorem concipit, ut nihil ei libeat, nisi ejus gratiae submitti, dilectione calefieri, ejus afflatus semper munere repleti. Unde et valido amore succensus contemplator dicebat: Anima mea exsultabit in Domino, et delectabitur super salutari ejus (Psal. XXXIV, 9). Qui enim Latine salutaris, ipse Hebraice Jesus dicitur. Propheta igitur quia vias ejus atque miracula redemptionis quoque nostrae mysterium per prophetiae spiritum contemplabatur, exsultare se in Domino et delectari super Jesu perhibet, quia inde gaudium in mente conceperat unde per amorem fortiter ardebat. Pensemus itaque si mentes spiritalium patrum in illo delectatae sunt qui necdum venerat, sed praevidebatur, cujus reatus sit ejus vias, ejus exempla, ejus monita, postquam venit et redemptionem exhibuit, non amare. Haec ergo civitas ad Austrum vergere dicitur, ac si aperte diceretur quod prior illa civitas, scilicet Synagoga, in infidelibus suis ad Aquilonem stetit, quae in frigore perfidiae duravit. Sancta

vero Ecclesia, quae charitatem fidei concepit, per calorem ad Austrum vergit, et quasi calido vento innititur, quia non in sui fiducia, sed in dono spiritualis gratiae laetatur. Sequitur:

VERS. 3.---Et introduxit me illuc.

7. Coelestis civitatis aedificium ille intrat, qui in sancta Ecclesia bonorum vias imitando considerat. Intrare quippe est aedificium super montem, electos sanctae Ecclesiae in virtutum culmine constitutos qualiter in Domino proficiant amando considerare. Iste enim vitam conjugio ligatam ducit, propriis rebus contentus est, aliena non diripit, de suo quidquid praevalet indigentibus largitur, peccata sine quibus quotidiana vita a conjugatis duci non potest flere non negligit. Pro eo enim quod ipsa familiaris cura animum conturbat, sese ad lacrymas excitat. Ille vero jam cuncta quae sunt mundi deseruit, nil ejus habere appetit, solius contemplationis exercitatione pascitur, spe praemiorum coelestium cum fletibus laetatur, transcendit ipsa etiam quae haberi concessa sunt, quotidianum cum Domino habere secretum quaerit, nulla ejus animum praetereuntis mundi cura perturbat, mentem semper in exspectatione coelestium gaudiorum dilatat. Alius vero jam hujus mundi cuncta deseruit, ejusque mens in contemplationem coelestium sublevatur; sed tamen pro aedificatione multorum, locum regiminis tenens, qui rebus praetereuntibus ex desiderio non succumbit, ad eas aliquando propter proximorum compassionem reflectitur, ut ex earum cura indigentibus misereatur; verbum vitae auditoribus praedicat, animabus simul et corporibus necessaria ministrat. Et qui propter se ad coeleste desiderium jam per contemplationem evolat, adhuc tamen pro propectu et utilitate proximorum in rebus temporalibus desudat. Quisquis ergo in sancta Ecclesia considerare sollicite studet, ut aut in bonorum conjugatorum vita, aut in arce continentium et omnia quae sunt hujus mundi

derelinquentium, aut etiam in praedicatorum summitate proficiat, jam civitatis in monte positae aedificium intravit. Nam qui considerare meliorum vitam ut proficiat negligit, adhuc extra fabricam stat. Et si honorem quem jam sancta Ecclesia in mundo habet admiratur, quasi aedificium foris conspicit et obstupescit. Et quia exterioribus solis intentus est, intus ingressus non est. Sequitur:

IBID.---Et ecce vir, cujus erat species quasi species aeris.

8. Ipse signatur in viro, qui figuratur in monte. Vir autem iste metiri aedificium dicitur. Et recte Dominus per virum signatur et montem, quia et ipse omnia intra sanctam Ecclesiam judicando disponit, et ipse eandem sanctam Ecclesiam portat, et portando ad coelestia sublevat. Sic in sancto quoque Evangelio idem Redemptor noster loquitur, dicens: Qui intrat per ostium, pastor est ovium (Joan. X, 1). Et paulo post: Ego sum ostium (Ibid., 7). Atque iterum post pauca subjungit: Ego sum pastor bonus (Ibid., 11). Si igitur ipse pastor, et ipse ostium, et intrat pastor per ostium, cur non hoc loco et ipse mons, et ipse vir intelligitur, qui aedificium metitur in monte?

9. Sed quaerendum nobis est cur de hoc viro dicitur, Cujus species erat quasi species aeris. Cuncti autem novimus, fratres, metallum aeris valde esse durable, atque omnimodo sonorum. Quid est ergo quod aspectus Mediatoris Dei et hominum speciei comparatur aeris, nisi hoc quod aperte novimus, quia unigenitus Filius, formam servi accipiens, fragilitatem carnis humanae per resurrectionis suae gloriam vertit in aeternitatem, quia in eo caro facta est jam sine fine durabilis? Nam surgens a mortuis jam non moritur, mors ei ultra non dominabitur (Rom. VI, 9). Quid est autem, quod ipsa ejus incarnatio sonoro metallo comparatur, nisi quod per eandem assumptionem humanitatis nostrae insonuit omnibus

gloria majestatis suae? Et quasi aspectum aeris habet in corpore, quia Deus mundo innotuit ex carne. Unde et per Joannem dicitur: Habebat in vestimento et in femore suo scriptum: Rex regum, et Dominus dominantium (Apoc. XIX, 16). Quid enim vestimentum ejus est, nisi corpus quod assumpsit ex Virgine? Nec tamen aliud ejus vestimentum est, atque aliud ipse. Nam nostrum quoque vestimentum caro dicitur, sed tamen ipsi nos sumus caro, qua vestimur. Hoc autem vestimentum illius longe ante Isaias aspiciens per crucem passionis sanguine cruentatum, dixit: Quare rubrum est indumentum tuum, et vestimenta tua quasi calcantium in torculari? (Isai. LXIII, 2.) Cui ipse respondit: Torcular calcavi solus, et de gentibus non est vir mecum (Ibid., 3). Solus enim torcular in quo calcatus est calcavit, qui sua potentia eam quam pertulit passionem vicit. Nam qui usque ad mortem crucis passus est, de morte cum gloria surrexit. Bene autem dicitur: Et de gentibus non est vir mecum (Ibid.), quia hi pro quibus pati venerat passionis ejus esse participes debebant, qui pro eo quod illo tempore necdum crediderant, de ipsis in passione queritur, quorum vita in illa passione quaerebatur. Per femur vero propagatio carnis est. Quia ergo per propagationem generis humani, sicut generationum ordines Matthaeo (Matth. I, 1, seq.), vel Luca (Luc. II, 7; III, 23, seq.) narrantibus describuntur, in hunc mundum venit ex virgine, et per incarnationis suae mysterium quia Rex esset et Dominus cunctis ubique gentibus indicavit, in vestimento et femore scriptum habuit: Rex regum, et Dominus dominantium (Apoc. XIX, 16). Unde enim in mundo innotuit, ibi de se lectionis scientiam infixit. Praedicatio ergo ejus ex carne, quasi quidam sonitus ex aere est. Dicatur igitur recte: Cujus species quasi species aeris. Sequitur:

IBID.---Et funiculus lineus in manu ejus.

10. In Septuaginta interpretibus funiculus lineus non habetur, sed funiculus caementariorum. Quorum si in hoc

versu translationem ad exponendum tenemus, quid aliud caementarios quam sanctos doctores accipimus, qui, loquendo spiritalia, ad coeleste aedificium vivos lapides, id est electorum animas, componunt? Quidquid enim antiqui patres, quidquid prophetae, quidquid apostoli, quidquid apostolorum successores locuti sunt, quid aliud fuit quam compositio lapidum in hac quae quotidie construitur fabrica sanctorum? In funiculo autem caementariorum hoc agi solet, ut cognosci aequalitas vel rectitudo surgentis parietis valeat; et si lapis intus est, foras ejiciatur; si exterius prominet, interius revocetur. Et certe quotidie hoc agit praedicatio doctorum, ut unaquaeque anima, cui regiminis onera suscipere fortasse non expedit, etiamsi foris apparere appetat, interius revocetur; et rursus quae latere vult et sui tantummodo curam gerere, si sibi ac multis esse utilis potest, etiam cum latere desiderat, exterius producat ut appareat. Sicque fit ut sanctorum lapidum ordo teneatur, dum saepe et volens ad honorem venire repellitur, et honorem fugiens in sacri ordinis arce sublevatur. Sed quia, ut per interpretem nostrum didicimus, Hebraeorum historia non habet caementariorum, sed funiculus lineus in manu ejus, hoc quod apud nos certius habetur, exponere debemus. Scimus autem quod funiculus lineus subtilior est quam si funiculi fiant aliunde. Et quid in funiculo lineo, nisi subtiliorem praedicationem, id est spiritalem debemus accipere? Censura etenim legis funiculus fuit, sed lineus non fuit, quia rudem populum non subtili praedicatione coercuit, in quo per poenae sententiam non peccata cogitationis, sed operis resecavit. At postquam per semetipsum Dominus etiam cogitationes hominum praedicando religavit, et perfectum esse peccatum etiam in corde innotuit, funiculum lineum in manu tenuit. Ait enim: Audistis quia dictum est antiquis: Non moechaberis; ego autem dico vobis, quia qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam moechatus est eam in corde suo (Matth. V, 27; Exod. XX, 14). Funiculus ergo lineus praedicatio est subtilis,

quae mentem audientis ligat, ne se vel in misera cogitatione dissolvat. Et notandum quod dicitur, quia ei funiculus in manu est, id est praedicatio in operatione. In se enim ostendit omne quod docuit, sicut scriptum est: Quae coepit Jesus facere et docere (Act. I, 1). Et quia ipsa quae dixit etiam scripturae tradidit, ut ad posteros mandarentur, recte subjungitur:

IBID.---Et calamus mensurae in manu ejus.

11. De sancta Ecclesia per prophetam alium Dominus pollicetur, dicens: Orietur in ea viror calami et junci (Isai. XXXV, 7). Quod in loco alio exposuisse me memini (Lib. XXIX Moral., n. 51), ut per calamum scriptores, per juncum vero debeant auditores intelligi. Sed quia ad humorem aquae et juncus et calamus nasci solet, et ex una eademque aqua utraque proficiunt, et calamus quidem ad scribendum assumitur, cum junco vero scribi non potest, quid in junco et calamo accipere debemus, nisi quod una est doctrina veritatis, quae multos auditores irrigat? Sed irrigati alii ad hoc usque proficiunt in verbo Dei, ut etiam scriptores fiant, videlicet tanquam calami; alii vero verbum vitae audiunt, bonae spei et rectorum operum viriditatem tenent, sed tamen ad scribendum proficere nullatenus possunt. Hi quid in aqua Dei nisi quidam, ut ita dicam, junci sunt? Qui quidem viridescendo proficiunt, sed litteras exprimere nequaquam possunt. Redemptor igitur noster, quia verba quae dixit etiam per doctorum studium scribi largitus est, in manu calamum tenuit. Qui calamus mensurae dicitur, quia in ipsa doctorum studia sub quadam occulti iudicii dispensatione detinentur, ut et aliis legentibus prosint, et aliis legentibus prodesse non possint. Unde sancti apostoli, cum magistrum veritatis sibi apertius loquentem requirerent cur turbis in parabolis loqueretur, audierunt: Quia vobis datum est nosse mysterium regni coelorum, illis autem non (Matth. XIII, 11). Vel certe calamus mensurae est, quia in ipso sacro ejus eloquio, quod nobis

conscriptum est, occultas esse dispensationes ejus agnoscimus. Nam per incomprehensibile ejus iudicium et alter intra mensuram electorum mittitur, et alter foras relinquitur, ut nullo modo ad electorum numerum pertinere mereatur. Habet ergo funiculum, habet in manu calamum mensurae. Qui enim funiculo locum metitur, alibi funiculum trahit, aliunde retrahit, et huc ducit quem aliunde subducit. Sic nimirum, sic Redemptor noster in collectione hominum facit, dum alios a suis iniquitatibus educit, alios in sua iniquitate derelinquit. In his enim quos colligere dignatus est occultae mensurae funiculum traxit, et ab his quos derelinquendos esse iudicavit, quid aliud nisi funiculum retraxit? ut et boni intra mensuram coelestis fabricae teneantur, et mali extra fabricam, in quibus bona quae aestimantur non sunt, quasi sine mensura remaneant.

12. Hunc funiculum et mensurae calamum in manu sua Redemptor noster tenuit, cum Paulum apostolum per apparentem virum Macedonem admonere dignatus est, ita ut idem Macedo vir diceret: Transiens adjuva nos (Act. XVI, 9). Et tamen volentes apostolos ad praedicandum ire in Asiam, non permisit Spiritus Jesu. Quid est quod sancti apostoli et ibi vocantur ire ubi fortasse pergere non cogitabant, et illuc ubi desiderabant pergere ire prohibentur, nisi quia occulti iudicii funiculus et mensurae calamus tenetur in manu, ut et alii verba vitae audiant, et alii audire nullatenus mereantur? Funiculus ergo mensurae est, qui alio tractus est, aliunde retractus.

13. Sancto quoque Evangelio testante didicimus quod venit qui diceret: Magister, sequar te quocunque ieris (Matth. VIII, 19). Cui responsum est: Vulpes foveas habent, et volucres coeli nidos, Filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet (Ibid., 20). Venit alter qui diceret: Magister, sine me primum ire, et sepelire patrem meum. Cui dicitur: Sine mortuos sepelire mortuos suos, tu autem me sequere, et annuntia regnum Dei (Ibid., 21, 22).

Quid est quod ille promittit se ire, et deseritur; iste domum vult redire, et tamen ut sequi debeat jubetur? Ille non suscipitur, iste nec ad horae momentum ab obsequio relaxatur. Interna ergo occulti iudicii dispensatione funiculus et mensurae calamus ducitur, in quo et iste trahitur, et ille relinquitur, ut coelestis fabrica non sine pio et justo examine construatur.

14. Potest etiam calamus mensurae Scriptura sacra pro eo intelligi, quod quisquis hanc legit, in ea semetipsum metitur vel quantum in spiritali virtute proficit, vel quantum a bonis quae praecepta sunt longe disjunctus remansit; quantum jam assurgat ad bona facienda, quantum adhuc in pravis actibus prostratus jaceat. Sequitur:

IBID.---Stabat autem in porta.

15. Quisquis in porta stat, ex quadam parte intus est, ex quadam vero foris, quia aliud ejus foris aspicitur, aliud intus absconditur. Redemptor itaque noster, pro nobis misericorditer incarnatus, ante humanos oculos quasi in porta stetit, quia et per humanitatem visibilis apparuit, et sese invisibilem in divinitate servavit. Hinc enim Judaei qui hunc ex prophetarum promissione sustinuerant perfidiae suae confusione turbati sunt, quia eum quem ad ereptionem suam venire crediderant, mortalem videbant. Qui igitur in porta stat, sicut superius dictum est, ex quadam parte foris, ex quadam vero parte intus videtur. Unde nec ipsa Judaeorum perfidia sine divinae virtutis ostensione est derelicta. Nam miracula ejus videntes trahebantur ut crederent, sed rursus passiones illius perpendentes, dedignabantur Deum credere, quem carne mortalem videbant; unde factum est ut de ejus cognitione dubitarent. Videbant enim esurientem, sitientem, comedentem, bibentem, lassescentem, dormientem, et purum hunc hominem esse aestimabant. Videbant mortuos suscitantem, leprosos mundantem, caecos

illuminantem, daemona ejicientem, et esse hunc ultra homines sentiebant. Sed ipsa ejus miracula in eorum corde cogitata humanitas perturbabat. Unde sancta Ecclesia sub sponsae voce hunc aperte jam videre desiderans, ait: En ipse stat post parietem nostrum (Cant. II, 9). Qui enim humanis oculis hoc quod de mortali natura assumpsit ostendit, et in seipso invisibilis permansit, in aperto se videre quaerentibus quasi post parietem stetit, quia videndum se manifestata majestate non praebuit. Quasi enim post parietem stetit, qui humanitatis naturam quam assumpsit ostendit, et divinitatis naturam humanis oculis occultavit. Unde et illic subditur: Respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos (Ibid.). Quisquis enim per fenestras, vel per cancellos respicit, nec totus latet, nec totus videtur. Sic sic nimirum Redemptor noster ante dubitantium oculos factus est, quia si miracula faciens nil pertulisset ut homo, plene eis apparuisset Deus; et rursus humana patiens, si nulla fecisset ut Deus, purus putaretur homo. Sed quia et divina fecit, et humana pertulit, quasi per fenestras vel per cancellos ad homines prospexit, ut Deus et appareret ex miraculis, et lateret ex passionibus, et homo cerneretur ex passionibus, sed tamen esse ultra hominem ex miraculis agnosceretur. Sed quia vir iste stare in porta dicitur, quaerendum nobis est utrum facie interius, et tergo exterius? Qua in re si ea quae sunt praemissa et subjuncta conspiciamus, citius qualiter steterit invenimus. Prius enim dicitur: Erat quasi aedificium civitatis vergentis ad Austrum, et introduxit me illuc. Et paulo post de eodem viro subditur: Stabat autem in porta. Statimque subjungitur:

VERS. 4.---Et locutus est ad me idem vir.

16. Qui enim introducto prophetae in aedificium stans in porta locutus est, profecto constat quia facie interius, et tergo exterius stetit. Sed introductus propheta, cui vir stans in porta locutus est, procul dubio faciem ad portam tenebat, unde verba loquentis audiebat. Quid est

ergo, quod vir interius aspicit, propheta foris? Quid est quod ejusdem viri facies ad aedificium, prophetae vero oculi ad portam sunt, nisi quod Unigenitus Patris idcirco incarnatus est, ut nos ad spiritale aedificium, id est ad sanctae Ecclesiae fidem introduceret? Cujus oculi aedificium suum semper aspiciunt, quia quantum quisque in virtutibus proficiat indesinenter attendunt. Propheta vero ad portam respicit, quia qui verba Dei audit semper oculos cordis ponere ad exitum debet, et sine cessatione meditari quando a praesenti vita exeat, atque ad aeterna gaudia pertingat. Propter hoc quippe incarnatus est Deus, ut nos introducat ad fidem, et reducat ad speciem visionis suae. Unde quoque in sancto Evangelio Veritas loquitur, dicens: Per me si quis introierit, salvabitur, et ingredietur et egredietur, et pascua inveniet (Joan. X, 9). Ingridietur videlicet ad fidem, egredietur autem ad speciem, pascua vero inveniet in aeterna satietate. Hinc etiam Psalmista ait: Dominus custodiat introitum tuum, et exitum tuum (Psal. CXX, 8). Custodit enim Dominus uniuscujusque animae introitum, quo intrat ad fidem, et exitum quoque quo exit ad speciem, ut neque intrans Ecclesiam erroribus supplantetur, neque ab hac temporali ad aeternam exiens, ab antiquo hoste rapiatur. Propter hunc vero egressum nostrum quem quotidie debemus mente meditari, Apostolus de Redemptore nostro loquitur, dicens: Ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est. Exeamus igitur ad eum extra castra, improperium ejus portantes. Non enim hic habemus manentem civitatem, sed futuram inquirimus (Heb. XIII, 12, 13, 14). Vir itaque qui apparuit in porta stetit, atque ita locutus est, quia Mediator Dei et hominum Christus Jesus in ipso quoque passionis suae tempore praecepta vitae discipulis dedit, ut hi qui in eum credunt ad portam semper respiciant, et, passionem ejus sollicita consideratione pensantes, a suo quoque exitu cordis oculos non avertant. Nos quoque cum jam claustra carnis despiciere, mortalitatis nostrae angustias per immortalitatis desiderium transire, ad supernae lucis

libertatem tendere, ad coelestis patriae gaudia anhelare coeperimus, ad portam oculos tenemus, quia dum a sacramentis temporalibus transire ad aeterna cupimus, quasi jam praesenti vitae terga dedimus, et cordis faciem in desiderio nostri exitus habemus. Scriptum quippe est: Corpus quod corrumpitur, aggravat animam, et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem (Sap. IX, 15). Sic itaque per contemplationem jam mente extra carnis angustias tendimus, adhuc tamen in sacramentis quae cognovimus ipsa carnali angustia intra portam tenemur.

17. Saepe namque animus ita in divina contemplatione suspenditur, ut jam se percipere de aeterna illa libertate quam oculus non vidit, nec auris audivit (I Cor. II, 9), aliquid per quamdam imaginem laetetur; sed tamen, mortalitatis suae pondere reverberatus (Isai. LXIV, 4), ad ima relabitur, et quibusdam poenae suae vinculis ligatus tenetur. Portae igitur intendit, qui verae libertatis suae gaudia conspicit, jamque exire concupiscit, sed adhuc non valet. Hinc est quod Hebraicus populus, de Aegypti servitute liberatus, cum loquente Deo columnam nubis cerneret, unusquisque in tabernaculi sui foribus stabat, et adorabat (Exod. XXXIII, 10). De quibus paulo superius dicitur: Cum egrederetur Moyses ad tabernaculum, surgebat universa plebs, et stabat unusquisque in ostio papilionis sui (Ibid., 8). Ibi etenim stamus, ubi mentis oculos figimus. Unde Elias ait: Vivit Dominus, in cujus conspectu sto (III Reg. XVII, 1). Ibi utique stabat, ubi cor fixerat. Quid est autem populum columnam nubis aspicere, et in tabernaculi sui foribus stare atque adorare, nisi quod humana mens cum superiora illa atque coelestia utcunque in aenigmate conspicit, jam claustra habitationis corporeae per sublevatam cogitationem exit, atque illum humiliter adorat, cujus etsi videre substantiam non valet, jam tamen ejus potentiam per illuminationem spiritus miratur? Et cum Moyses tabernaculum ingreditur, ejus terga

populus aspicit, et in papilionum suorum ostiis consistit, quia cum sanctus quisque praedicator alta de Deo loquitur, supernae habitationis jam utcunque tabernaculum ingreditur. Cujus praedicationis infirmi quique etsi virtutem plene pensare non possunt, tamen velut terga aspiciunt, quia postrema quae praevalent, per intellectum sequuntur. Sed et in ipsis quoque minimis quae capere sufficiunt jam de suis papilionibus quasi exeunt, atque in ostiis stant, quia et habitacula carnis relinquere et ad illa aeternae vitae gaudia quae audiunt progredi conantur. Hinc est etiam quod Elias, cum vocem Domini secum loquentis audiret (III Reg. XIX, 9), in speluncae suae ostio stetisse describitur, et faciem velasse, quia cum per contemplationis gratiam vox supernae intelligentiae fit in mente, totus homo jam intra speluncam non est, quia animam carnis cura non possidet, sed stat in ostio, quia mortalitatis angustias exire meditatur.

18. Sed jam qui in ostio speluncae consistit, et verba Dei in aure cordis percipit, necesse est ut faciem velet, quia dum per supernam gratiam ad altiora intelligenda ducimur, quanto subtilius levamur, tanto semper per humilitatem nosmetipsos in intellectu nostro premere debemus, ne conemur plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem (Rom. XII, 3); ne dum nimis invisibilia discutimus, aberremus; ne in illa natura incorporea corporei luminis aliquid quaeramus. Aurem enim intendere et faciem operire est vocem interioris substantiae audire per mentem, et tamen ab omni specie corporea oculos cordis avertere, ne quid sibi in illa corporale animus fingat, quae ubique tota et ubique incircumscripita est. Nos itaque, fratres charissimi, qui jam per Redemptoris nostri mortem ac resurrectionem, atque ad coelos ascensionem, gaudia aeterna didicimus, qui in testimonium divinitatis ejus apparuisse exterius cives nostros angelos illius scimus, concupiscamus Regem, desideremus cives quos cognovimus, atque in hoc

sanctae Ecclesiae aedificio stantes oculos in porta teneamus; demus terga mentis huic corruptioni vitae temporalis, intendamus cordis faciem ad coelestis patriae libertatem. Sed ecce adhuc multa sunt quae nos de cura vitae corruptibilis premunt. Quia ergo perfecte exire non possumus, saltem in speluncae nostrae ostio stemus, exituri quandoque prospere per gratiam Redemptoris nostri, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA II.

In duobus cap. XL versibus, quarto videlicet ac quinto, explicandis, de activa et contemplativa vita fuse disserit sanctus Doctor, et plurima, suo more, documenta moralia inspergit.

1. Ne quidam me fortasse tacita cogitatione reprehendant quod Ezechielis prophetae tam profunda mysteria a magnis expositoribus intentata discutere praesumo, qua mente id faciam agnoscant. Non enim hoc temeritate aggredior, sed humilitate. Scio enim quia plerumque multa in sacro eloquio quae solus intelligere non potui coram fratribus meis positus intellexi. Ex quo intellectu et hoc quoque intelligere studui, ut scirem ex quorum mihi merito intellectus daretur. Patet enim quia hoc mihi pro illis datur quibus mihi praesentibus datur. Ex qua re, largiente Deo, agitur ut et sensus crescat, et elatio decrescat, dum propter vos disco quod inter vos doceo, quia (verum fateor) plerumque vobiscum audio quod dico. Quidquid ergo in hoc propheta minus intellexero, meae caecitatis est; si quid vero intelligere apte potuero, ex divino munere vestrae venerationis est. Saepe autem per omnipotentis Domini gratiam in ejus eloquio quaedam intelliguntur melius cum sermo Dei secretius legitur, atque animus, culparum suarum conscius, dum recognoscit, quod audierit, doloris se

jaculo percutit, et compunctionis gladio transfigit, ut nihil ei nisi flere libeat, et fluentis fletuum maculas lavare. Inter quae etiam aliquando ad sublimiora contemplanda rapitur, et in eorum desiderio suavi fletu cruciatur. Dolet se hic esse anima, ubi adhuc prostrata per infirmitatem jacet, atque illic adhuc non esse ubi illuminata fortiter vigeat, et jam mentis oculum ad mortalitatis tenebras non reducat. Hinc itaque, hinc ardor nascitur in mente, luctus oboritur ex ardore. Et quia inhaerere coelestibus necdum valet, fervore suo in lacrymis fessa requiescit. Sed aliud est cum de unius profectu res agitur, aliud cum de aedificatione multorum. Ea itaque doctrinae sermone, largiente Deo, proferenda sunt quae vitam audientium moresque componunt. Nunc ergo quidquid nos ad studium bonae operationis aedificet in prophetae verbis, sicut coepimus, exsequamur.

EZECH. XL, 4.---Fili hominis, vide oculis tuis, et auribus tuis audi.

2. Ad testimonium spiritalium rerum deducto, quid est quod cum dicitur: Vide oculis, additur tuis, et cum subditur Audi auribus, adjungitur tuis? Sed sciendum quia oculi atque aures corporis adsunt etiam carnalibus, eisque sunt in usu rerum quae corporaliter videntur. Oculi vero atque aures cordis solummodo spiritalium sunt, qui invisibilia per intellectum vident, et laudem Dei sine sono audiunt. Has omnipotens Dominus aures quaerebat, cum diceret: Quis habet aures audiendi audiat (Luc. VIII, 8). Quis namque in illo populo esse tunc poterat, qui aures corporis non haberet? Sed cum dicitur: Qui habet aures audiendi audiat, aperte monstratur quod illas aures quaereret quas omnes habere non poterant. Dicatur ergo: Fili hominis, vide oculis tuis, et auribus tuis audi. In priori autem locutionum nostrarum parte jam diximus cur propheta, quoties ad videnda spiritalia ducitur, filius hominis appellatur. Sed ne hoc mente excesserit, breviter replico, quia hac appellatione memoratur semper quid

est ex infirmitate, ne extollatur de contemplationis magnitudine. Et notandum quia diversa sunt ut dicatur, Oculis tuis vide, auribus tuis audi, et tamen filius hominis vocetur. Sed per haec verba quid ei aliud aperte dicitur, nisi, spiritualia spiritualiter aspice, et tamen carnales infirmitates tuas memorare?

3. Hinc est etiam quod plerumque qui plus in contemplatione rapitur, contingit ut amplius in tentatione fatigetur; sicut quibusdam saepe contingere bene proficientibus solet, quorum mentem dum aut compunctio afficit, aut contemplatio super semetipsam rapit, statim etiam tentatio sequitur, ne de his ad quae rapta est extollatur. Nam compunctio vel contemplatio ad Deum erigitur, sed tentationis suae pondere reverberatur ad semetipsam, quatenus tentatio aggravet, ne contemplatio inflet; et item contemplatio elevet, ne tentatio demergat. Si enim sic contemplatio attolleret, ut tentatio funditus deesset, in superbiam animus caderet. Et si sic tentatio premeret ut contemplatio non elevaret, plene in culpam laberetur. Sed mira dispensatione, in quodam medio anima libratur, ut neque in bonis superbiat, neque in malis cadat. Unde et per beatum Job de Domino dicitur: Et aquas appendit mensura (Job XXVIII, 25; XIX, 25). Aquas quippe Deo mensura appendere est inter prospera et adversa, inter dona et tentationes, inter summa et infima animarum sensum in humilitate custodire. Sic Elias ignem de coelo deposuerat, aquas coelo ligaverat, et tamen pavore unius mulieris territus, per deserta fugiebat (Reg. XVIII, 38; XVII, 1; XIX, 3). Apparet fugienti angelus, cibum praebet, quia longum iter restat praedicit, et tamen timorem de corde non excutit (III Reg. XIX, 7, 8), quia in prophetae mente magna erat custodia fortitudinis, illa infirmitas timoris. Sequitur.

VERS. 4.---Pone cor tuum in omnia quae ego ostendam tibi, quia ut ostendantur tibi adductus es huc. Annuntia omnia quae tu vides domui Israel.

1. Pone cor tuum. Ac si dicatur: Considera. Quia ut ostendantur tibi adductus es huc, et annuntia omnia quae vides. Id est, ideo adductus es ut videas, et ideo vides ut annunties, quia quisquis spiritalia videndo proficit, oportet ut haec loquendo etiam aliis propinet. Videt quippe ut annuntiet, qui in eo quod in se proficit etiam de profectu proximi praedicando curam gerit. Unde et alibi scriptum est: Qui audit dicat: Veni (Apoc. XXII, 17). Cui enim jam vox vocantis Dei efficitur in corde, necesse est ut proximis per praedicationis officium erumpat in voce; et idcirco alium vocet, quia jam ipse vocatus est. Unde et sponsus quoque in Canticis canticorum loquitur, dicens: Quae habitas in hortis, amici auscultant, fac me audire vocem tuam (Cant. VIII, 13). In hortis enim sancta Ecclesia, in hortis unaquaeque anima habitat, quae jam viriditate spei est et bonorum operum charitate repleta. Sicca quippe spes est hujus saeculi, quia omnia quae hic amantur cum festinatione marcescunt; et Petrus nos apostolus festinare admonet, dicens: In haereditatem incorruptibilem, incontaminatam, immarcescibilem (I Petr. I, 4). Quae ergo jam in hortis habitat, oportet ut sponsum suum vocem suam audire faciat, id est canticum bonae praedicationis emittat, in qua ille delectetur quem desiderat, quia amici auscultant, videlicet omnes electi, qui, ut ad coelestem patriam reviviscant, verba vitae audire desiderant. Sed jam propheta ea nobis quae videt aperiat. Sequitur:

VERS. 5.---Et ecce murus forinsecus in circuitu domus undique.

5. Plerumque in sacro eloquio ex protectionis suae munimine murus dici ipse incarnatus Dominus solet, sicut de sancta Ecclesia per prophetam dicitur: Ponetur in ea

murus, et antemurale (Isai. XXVI, 1). Ipse enim nobis murus est, qui nos undique custodiendo circumdat. Antemurale autem muri nostri prophetae omnes fuerunt, qui priusquam Dominus appareret in carne, ad construendam fidem prophetando missi sunt. In sancta ergo Ecclesia Dominus murus nobis et prophetae ejus antemurale sunt positi, quia ad nos, quos ipse perfecte protegit, etiam prophetarum verba in fidei constructione venerunt. Unde et bene prius murus, et post antemurale ponitur, quia vocati ex gentibus, nisi prius Dominum cognosceremus, prophetarum illius dicta minime suscepissemus. Et notandum quod iste murus spiritualis aedificii esse forinsecus dicitur. Murus quippe qui ad munitionem aedificii construitur, non interius, sed exterius poni solet. Quid ergo necessarium fuit ut diceretur forinsecus, cum nunquam poni murus intrinsecus soleat? quia necesse est ut exterius positus ea quae intus sunt defendat. Sed in hoc verbo quid aperte nisi ipsa dominica incarnatio demonstratur? Murus enim nobis intus est Deus, murus vero foris est Deus homo. Unde ei per quemdam prophetam dicitur: Existi in salutem populi tui, ut salvos facias christos tuos (Habac. III, 13). Iste etenim murus incarnatus, videlicet Dominus, murus nobis non esset, si forinsecus non fuisset, quia intus nos non protegeret, si exterius non appareret. Sed neque hoc negligenter praetereundum est, quod idem murus positus dicitur in circuitu domus undique. Domus quippe Dei non solum angeli sancti, de quibus Psalmista ait: Domine, dilexi decorem domus tuae, et locum tabernaculi gloriae tuae (Psal. XXV, 8), sed etiam nos sumus, quorum mentes inhabitare dignatur. Et murus iste undique in circuitu domus est, quia Unigenitus Patris, qui sursum est firmitas angelorum, ipse deorsum factus est redemptio hominum. Illis fortitudo ne cadant, nobis adjutorium ut surgamus post casum.

6. Si vero per domum Dei hoc loco sola redemptorum hominum multitudo signatur, undique nobis Dominus et

per circuitum murus est, quia, ut nos perfecte custodiret, omnia quae docuit ostendit, sicut scriptum est: Quae coepit Jesus facere et docere (Act. I, 1). Quia enim vocare nos ad coelestem patriam venit, nimirum despiciere nos bona transitoria docuit, et mala temporalia non timere. Unde et opprobria non despexit, injurias pertulit, mortem non timuit, crucis patibulum non refugit; et cum hunc voluissent rapere, et regem constituere, statim fugit (Joan. VI, 15); quid nobis aliud his exemplis innuens, nisi ut debeamus hujus mundi et adversa non metuere, et prospera vitare? quia plus plerumque ejus bona occupant animum quam mala perturbant. Ante passionem vero suam contumelias audivit, nec tamen contumelias reddidit; traditorem suum diu tacitus pertulit, eique fecte salutanti dare osculum non recusavit; suscepit mortem, ne mori timeremus; ostendit resurrectionem, ut nos resurgere posse crederemus. Post passionem quoque suam de his qui se crucifixerant ad fidei gratiam vocavit, donum pro iniquitate reddidit. Qui ergo nos exemplo suo de omnibus instruxit, murus nobis per circuitum et undique factus est. Sequitur:

IBID.---Et in manu viri calamus mensurae sex cubitorum et palmo.

7. Praeterita lectione (Hom. sup. n. 14) jam diximus quia per calamum Scriptura sacra signatur. Qui calamus mensurae esse dicitur, quia in ipsa omnem vitae nostrae actionem metimur, ut scilicet videamus vel quantum proficimus, vel quantum longe a profectu distamus. Nam saepe aliquid agentes, jam cujusdam meriti esse nos credimus; sed cum ad verba Dei recurrimus, praecepta sublimia audimus, ibi cognocimus quantum a perfectione minus habeamus. Calamus ergo mensurae est, quia per manus scribentium vita mensuratur auditorum. Qui calamus in manu viri esse dicitur, sive quia sacrum eloquium in potestate est Mediatoris Dei et hominum, hominis Christi Jesu, seu certe quia hoc quod scribi voluit

operando complevit. Idem vero calamus sex cubitorum et palmo esse describitur. Duae etenim vitae sunt, in quibus eos omnipotens Deus per sacrum eloquium erudit, activa videlicet et contemplativa. Et per sex cubitos quid aliud quam activa vita exprimitur? quia sexto die perfecit Deus omnia opera sua (Genes. II, 1). Palmus vero, qui super sex cubitos esse dicitur, jam de septimo est, sed tamen cubitus non est. Activa ergo vita signatur per sex cubitos, contemplativa per palmum, quia illam opere perficimus, de ista vero etiam cum contendimus, vix parum aliquid attingere valemus.

8. Activa enim vita est, panem esurienti tribuere, verbum sapientiae nescientem docere, errantem corrigere, ad humilitatis viam superbientem proximum revocare, infirmantis curam gerere, quae singulis quibusque expediant dispensare, et commissis nobis qualiter subsistere valeant providere. Contemplativa vero vita est charitatem quidem Dei proximi tota mente retinere, sed ab exteriori actione quiescere, soli desiderio conditoris inhaerere, ut nil jam agere libeat, sed, calcatis curis omnibus, ad videndam faciem sui Creatoris animus inardescat; ita ut jam noverit carnis corruptibilis pondus cum moerore portare, totisque desiderii appetere illis hymnidicis angelorum choris interesse, admisceri coelestibus civibus, de aeterna in conspectu Dei incorruptione gaudere. In palmo itaque manus et digiti tenduntur. Sed parum quid de mensura cubiti per palmum contingitur, quia quantolibet amore animus ardeat, quantalibet virtute se in Deum cogitatione tetendit, non jam quod amet perfecte videt, sed adhuc inchoat videre quod amat, quia sicut fortissimus praedicator dicit: Videmus nunc per speculum in aenigmate, tunc autem facie ad faciem (I Cor. XIII, 12). Et, Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum (Ibid.). De septimo ergo cubito palmum tangimus, quia in hac vita positi contemplationis intimae sola initia degustamus. Activa enim vita quia perfecte

teneri potest, et sexto die homo est conditus (Genes. I, 27), qui bona debet operari, sex cubitos calamus habet.

9. Bene has utrasque vitas duae illae mulieres signaverunt, Martha videlicet et Maria (Luc. X, 40): quarum una satagebat circa frequens ministerium, alia vero sedebat ad pedes Domini, et audiebat verba de ore ejus. Cumque contra sororem Martha quereretur quod se adjuvare negligeret, respondit Dominus, dicens: Martha, occuparis et satagis circa multa; porro unum est necessarium. Maria autem optimam partem elegit, quae non auferetur ab ea (Ibid., 41, 42). Ecce pars Marthae non reprehenditur, sed Mariae laudatur. Neque enim bonam partem elegisse Mariam dicit, sed optimam, ut etiam pars Marthae indicaretur bona. Quare autem pars Mariae sit optima, subinfertur cum dicitur: Quae non auferetur ab ea. Activa etenim vita cum corpore deficit. Quis enim in aeterna patria panem esurienti porrigat, ubi nemo esurit? Quis potum tribuat sitiendi, ubi nemo sitit? Quis mortuum sepeliat, ubi nemo moritur? Cum praesenti ergo saeculo vita auferatur activa, contemplativa autem hic incipitur, ut in coelesti patria perficiatur, quia amoris ignis qui hic ardere inchoat, cum ipsum quem amat viderit, in amore ipsius amplius ignescet. Contemplativa ergo vita minime auferatur, quia subtracta praesentis saeculi luce perficitur.

10. Has utrasque vitas, sicut et ante nos dictum est (Ab August., I. XXII contra Faustum, c. 54, 55), duae beati Jacob mulieres signaverunt, Lia videlicet et Rachel (Genes. XXIX, 16). Lia quippe interpretatur laboriosa, Rachel vero ovis, vel visum principium. Activa autem vita laboriosa est, quia desudat in opere; contemplativa vero simplex ad solum videndum principium anhelat, videlicet ipsum qui ait: Ego principium, propter quod et loquor vobis (Joan. VIII, 25). Beatus autem Jacob Rachel quidem concupierat, sed in nocte accepit Liam, quia videlicet omnis qui ad Dominum convertitur, contemplativam vitam

desiderat, quietem aeternae patriae appetit; sed prius necesse est ut in nocte vitae praesentis operetur bona quae potest, desudet in labore, id est Liam accipiat, ut post ad videndum principium in Rachel amplexibus requiescat. Erat autem Rachel videns, sed sterilis; Lia vero lippa, sed fecunda; Rachel pulchra et infecunda, quia contemplativa vita speciosa in animo est, sed dum quiescere in silentio appetit, filios non generat ex praedicatione. Videt et non parit, quia dum quietis suae studium diligit, minus se in aliorum collectione succendit; et quantum introrsus conspicit, aperire aliis praedicando non sufficit. Lia vero lippa et fecunda est, quia activa vita, dum occupatur in opere, minus videt, sed dum modo per verbum, modo per exemplum ad imitationem suam proximos accendit, multos in bono opere filios generat. Et si in contemplatione mentem tendere non valet, ex eo tamen quod agit exterius, gignere sequaces valet. Recte ergo in mensura calami prius sex cubiti, et postmodum palmus dicitur, quia ante activa agitur, ut ad contemplativam postmodum veniatur.

11. Sed sciendum est quia sicut bonus ordo vivendi est ut ab activa in contemplativam tendatur, ita plerumque utiliter a contemplativa animus ad activam reflectitur, ut per hoc quod contemplativa mentem accenderit, perfectius activa teneatur. Debet ergo nos activa ad contemplativam transmittere, et aliquando tamen ex eo quod introrsus mente conspeximus contemplativa melius ad activam revocare. Unde et idem Jacob post Rachelis amplexus ad Liae rediit, quia et post visum principium laboriosa vita boni operis non est funditus deserenda.

12. Est autem in contemplativa vita magna mentis contentio, cum sese ad coelestia erigit, cum in rebus spiritalibus animum tendit, cum transgredi nititur omne quod corporaliter videtur, cum sese angustat ut dilatetur. Et aliquando quidem vincit, et reluctantes tenebras suae

caecitatis exsuperat, ut de incircumscripto lumine quiddam furtim et tenuiter attingat; sed tamen ad semetipsam protinus reverberata revertitur, atque ab ea luce, ad quam respirando transiit, ad suae caecitatis tenebras suspirando rediit. Quod bene sacra historia designat, quae beatum Jacob cum angelo luctatum narrat. Cum enim ad parentes proprios rediret, in via angelum invenit, cum quo in luctamine magnum certamen habuit (Genes. XXXII, 24). Is enim qui certat in luctamine, aliquando superiorem se, aliquando vero eum cum quo contenderit inferiorem invenit. Designat ergo angelus Dominum, et Jacob qui cum angelo contendit uniuscujusque perfecti viri et in contemplatione positi animam exprimit. Quae videlicet anima cum contemplari Deum nititur, velut in quodam certamine posita, modo quasi exsuperat, quia intelligendo et sentiendo de incircumscripto lumine aliquid degustat; modo vero succumbit, quia et degustando iterum deficit. Quasi ergo vincitur angelus, quando intellectu intimo apprehenditur Deus.

13. Sed notandum quod idem victus angelus nervum femoris Jacob tetigit, eumque marcescere statim fecit, atque ab eo tempore Jacob uno claudicavit pede, quia scilicet omnipotens Deus cum jam per desiderium et intellectum cognoscitur, omnem in nobis voluptatem carnis arefacit. Et qui prius quasi duobus pedibus innitentes, et Deum videbamus quaerere, et saeculum tenere, post agnitionem suavitatis Dei unus in nobis pes sanus remanet, atque alius claudicat, quia necesse est ut, debilitato amore saeculi, solus convalescat in nobis amor Dei. Si ergo tenemus angelum, uno claudicamus pede, quia dum crescit in nobis fortitudo amoris intimi, infirmatur procul dubio fortitudo carnis. Omnis quippe qui uno pede claudicat soli illi pedi innititur quem sanum habet, quia cui desiderium terrenum jam arefactum fuerit, in solo pede amoris Dei tota virtute se sustinet. Et in ipso stat, quia pedem amoris saeculi quem ponere in

terra consueverat, jam a terra suspensum portat. Et nos ergo si ad parentes proprios, id est ad spiritales patres redimus, teneamus in via angelum, ut suavitate intima apprehendamus Deum. Contemplativae etenim vitae amabilis valde dulcedo est, quae super semetipsam animam rapit, coelestia aperit, terrena autem debere esse contemptui ostendit, et spiritalia mentis oculis patefecit, corporalia abscondit. Unde bene Ecclesia in Canticis canticorum dicit: Ego dormio, et cor meum vigilat (Cant. V, 2). Vigilanti etenim corde dormit, quia per hoc quod interius contemplando proficit, ab inquieto foris opere quiescit.

14. Sed inter haec sciendum est quia quandiu in hac mortali carne vivitur, nullus ita in contemplationis virtute proficit, ut in ipso jam incircumscripto luminis radio mentis oculos infigat. Neque enim omnipotens Deus jam in sua claritate conspicitur, sed quiddam sub illa speculatur anima, unde refota proficiat, et post ad visionis ejus gloriam pertingat. Sic namque Isaias cum se Dominum vidisse fateretur, dicens: Anno quo mortuus est rex Ozias, vidi Dominum sedentem super solium excelsum et elevatum, protinus adjunxit: Et ea quae sub eo erant implebant templum (Isai. VI, 1). Quando Ozias rex superbus ac praesumptor moritur, Dominus videtur, quia cum mundi hujus elatio a desiderio mentis occiditur, tunc ipsa mens Dei gloriam contemplatur. Et notandum quod Dominus super solium excelsum et elevatum sedet. Quid namque est ejus solium, nisi creatura angelica vel humana, cui per intellectum quem dedit praesidet? Quod videlicet solium excelsum et elevatum dicitur, quia et natura humana ad coelestem gloriam elevata proficit, et creatura angelica dum multis spiritibus cadentibus jam solidata est in coelo ne cadat, inde elevata est unde et confirmata. Templum vero ejus hoc est quod solium, quia aeternus Rex ibi habitat ubi sedet. Nos ergo templum illius sumus, in quorum mentibus habitare dignatur. Sed ea quae sub eo erant implebant templum, quia quidquid

de illo modo conspicitur, adhuc non est ipse, sed sub ipso est. Sic Jacob angelum vidit, et vidisse se Dominum fatetur (Genes. XXXII, 30), quia cum ministeria ejus conspicimus, jam multum est quod super nosmetipsos levamur. Notandum vero quod dicitur: Implebant templum, quoniam etsi angelus apparet, infirmæ tamen mentis desiderio satisfacit, ut si adhuc majus non potest, jam tamen minus quod videt admiretur. Ea ergo quæ sub eo sunt implent templum, quia, sicut dictum est, et cum mens in contemplatione profecerit, non jam quod ipse est, sed id quod sub ipso est contemplatur. In qua videlicet contemplatione jam quietis internæ gustus contingitur. Cujus quia quaedam quasi pars est, et perfecta nunc esse non potest, recte in Apocalypsi scriptum est: Factum est silentium in coelo, quasi media hora (Apoc. VIII, 1). Coelum quippe est anima justi, sicut per prophetam Dominus dicit: Coelum mihi sedes est (Isai. LXVI, 1). Et, Coeli enarrant gloriam Dei (Psal. XVIII, 1). Cum ergo quies contemplativæ vitæ agitur in mente, silentium fit in coelo, quia terrenorum actuum strepitus quiescit a cogitatione, ut ad secretum intimum aurem animus apponat. Sed quia hæc quies mentis esse in hac vita perfecta non potest, nequaquam hora integra factum in coelo silentium dicitur, sed quasi media hora, ut neque ipsa media hora plene sentiatur, cum præmittitur quasi, quia mox ut se animus sublevare coeperit, et quietis intimæ lumine perfundi, redeunte citius cogitationum strepitu, de semetipso confunditur, et confusus caecatur. Vita igitur contemplativa quæ illic hora quasi media dicitur, apud Ezechielem prophetam non cubitus, sed palmus appellatur. Ecce, fratres charissimi, dum uniuscujusque vitæ causas exprimere cupimus, paulo latius per excessum locuti sumus. Sed bonis mentibus, quibus utraq; eadem vita est ad agendum amabilis, esse non debet ad audiendum gravis. Sequitur:

IBID.---Et mensus est latitudinem aedificii calamo uno, altitudinem quoque calamo uno.

15. Omnipotens Deus, qui nec in magnis tenditur, nec in minimis angustatur, sic de tota simul Ecclesia loquitur ac si de una anima loquatur. Et saepe quod ab eo de una anima dicitur nil obstat si de tota simul Ecclesia intelligatur. Latitudo itaque aedificii ad charitatem pertinet, de qua Psalmista dicit: Latum mandatum tuum nimis (Psal. CXVIII, 96). 1330 Nil enim latius quam omnes in sinu amoris recipere, et nullas odii angustias sustinere. Sic quippe lata est charitas, ut in amplitudine dilectionis suae capere etiam inimicos possit. Unde et praecipitur: Diligite inimicos vestros, benefacite iis qui oderunt vos (Luc. VI, 27). Considerandum quoque nobis est quia latitudo in aequalitate, altitudo vero in sublimitate tenditur. Latitudo ergo pertinet ad charitatem proximi, altitudo ad intelligentiam conditoris. Sed latitudo et altitudo aedificii uno calamo mensuratur, quia videlicet unaquaeque anima quantum lata fuerit in amore proximi, tantum et alta erit in cognitione Dei. Dum enim se per amorem juxta dilatatur, per cognitionem se superius exaltat; et tantum super semetipsam excelsa fit, quantum se juxta se in proximi amorem tendit. Et quia aedificium quod inhabitat Deus ex angelica simul et humana natura perficitur, per hoc quod angelica creatura sursum est, et humana adhuc deorsum, potest per latitudinem atque altitudinem aedificii utraque haec creatura significari, quia ista adhuc in imis degit, illa vero in sublimibus permanet. Sed uno calamo mensuratur utraque, quia humilitas hominum quandoque ad aequalitatem perducitur angelorum. Unde scriptum est: Neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut angeli Dei in coelo (Matth., XXII, 30). Et unde per Joannem dicitur: Mensura hominis quae est angeli (Apoc. XXI, 17). Quia usque ad illam altitudinem gloriae homo perducitur, in qua solidatos se angeli laetantur. Latitudo ergo aedificii tanta est, quanta et altitudo, quia electi quique qui modo in imis laborant, quandoque illis beatissimis spiritibus non erunt inaequales.

Sed nos inter haec redeamus ad mentem, ac totis medullis cordis Deum diligamus et proximum. Dilatemur in affectu charitatis, ut exaltemur in gloria celsitudinis. Compatiamur per amorem proximo, ut jungamur per cognitionem Deo. Condendamur fratribus minimis in terra, ut coaequemur angelis in coelo, quia vir qui sua imagine Redemptorem signat, mensus est latitudinem aedificii calamo uno, altitudinem quoque calamo uno. Nunc igitur metitur mores, pensat opera, cogitationes considerat, ut sine fine postmodum retributionem reddat Jesus Christus Unigenitus Patris, qui cum eo vivit et regnat in unitate Spiritus sancti, per omnia saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA III.

In trium versuum explicatione potissimum describitur Ecclesiae aedificium ex omnibus sub utroque Testamento justis constructum.

1. Vir cui calamus mensurae in manu esse describitur.

EZECH. XL, 6.---Venit ad portam quae respiciebat ad viam Orientalem.

Quis vero alius portae hujus appellatione signatur, nisi ipse Dominus ac Redemptor noster, qui nobis janua factus est regni coelestis? Sicut ipse ait: Nemo venit ad Patrem, nisi per me (Joan. XIV, 6). Sed cum eundem virum lineis indutum figuram Domini tenere dixerimus, quaerendum nobis est qua ratione conveniat ut idem Dominus et per virum designari valeat, et per portam, dum vir veniat ad portam? Nunquidnam ipse venit ad semetipsum? An ita est, quia et in Evangelio ipse testatur, dicens: Qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est et latro. Qui autem intrat per ostium, pastor est ovium (Joan. X, 1, 2). Et paulo post dicit:

Ego sum ostium (Ibid., 9). Atque iterum subjungit: Ego sum pastor bonus (Ibid., 14). Si ergo pastor intrat per ostium, et ipse est ostium, ipse pastor, ipse procul dubio intrat per semetipsum. Ecce dum Ezechielis sensum enodare cupimus, de Evangelio etiam quaestionem ligamus. Quaerendum nobis itaque est qualiter et ipse intret, et per semetipsum intret. Dominus enim ac Redemptor noster, cum sancta Ecclesia, quam redemit, secundum carnem una substantia est, Paulo attestante qui ait: Adimpleo ea quae desunt passionum Christi in carne mea pro corpore ejus, quod est Ecclesia (Coloss. I, 24). Hujus capitis corpus Ecclesia est, et hujus corporis caput Christus (Ephes. I, 22). De quo suo capite exultat corpus, id est sancta Ecclesia, cum per Psalmistam dicit: Nunc autem exaltavit caput meum super inimicos meos (Psal. XXVI, 6). Quia enim quandoque ipsa etiam exaltanda est, jam nunc caput suum super inimicos suos exaltatum gaudet in coelis. Cum ergo electi quique ad vitam perveniunt, quia membra ejus per eum intrant ad eum, ipse per se intrat ad se. Ipse enim in suis membris est qui intrat, ipse caput ad quod intrantia membra perveniunt. Quod Ezechiel propheta multipliciter insinuat, qui virum venisse dicit ad portam, et quae eadem porta sit ostendit, dicens: Quae respiciebat ad viam Orientalem. Ipse etenim nobis est via, qui dixit: Ego sum via, veritas et vita (Joan. XIV, 6). Ipse etiam Orientalis via, de quo scriptum est: Ecce vir, Oriens nomen ejus (Zach. VI, 12). Porta ergo viam Orientalem respicit, quia illum signat qui nobis iter ad ortum fecit luminis.

2. Potest etiam portae nomine unusquisque praedicator intelligi, quia quisquis nobis januam regni coelestis ore suo aperit porta est. Unde et duodecim portae vel in Joannis Apocalypsi (Apoc. XXI, 21), vel in extrema hujus prophetae visione describuntur. Potest etiam portae nomine Scripturae sacrae scientia non inconvenienter intelligi, quae, dum nobis intellectum aperit, coelestis regni januam pandit. Possumus portae

nomine et fidem accipere, quam primam contingimus, ut ad virtutum aedificia intremus. Unde hic aperte subjungitur:

IBID.---Et ascendit per gradus ejus.

3. Quid enim gradus sunt hujus portae, nisi merita virtutum? Sive enim in cognitione Mediatoris Dei et hominum, hominis Jesu Christi, seu in scientia divini eloquii, seu in ipsa fide quam de illo accepimus, quibusdam gradibus ad altiora incrementa pervenimus. Nemo enim repente fit summus, sed in bona conversatione a minimis quisque inchoat, ut ad magna perveniat. De his gradibus per Psalmistam dicitur: Deus in gradibus ejus dignoscetur dum suscipiet eam (Psal. XLVII, 4). Dum enim sanctam Ecclesiam Dominus suscipit, in gradibus ejus dignoscitur, quia ejus gloria per illius incrementa declaratur. Quantum enim sancta Ecclesia ascendendo profecerit, tantum Deus hominibus ex ejus virtutibus innotescit. De his quoque gradibus beatus Job loquitur, dicens: Per singulos gradus meos pronuntiabo illum (Job. XXXI, 37). Omnipotentem quippe Dominum per singulos gradus suos pronuntiat, qui per incrementa virtutum quae accipit ei semper laudem suae pietatis reddit. Si quidam gradus in cordis ascensione non essent, Psalmista non diceret: Ambulabunt de virtute in virtutem (Psal. LXXXIII, 8).

4. Nec mirum si de virtute in virtutem gradus sunt, quando unaquaeque virtus quasi quibusdam gradibus augetur, et sic per incrementa meritorum ad summa perducitur. Aliud namque sunt virtutis exordia, aliud proventus, aliud perfectio. Si enim ipsa fides ad perfectionem suam non quibusdam gradibus duceretur, sancti apostoli minime dixissent: Adauge nobis fidem (Luc. XVII, 5). Et quidam venit ad Jesum, qui curari voluit filium suum, sed requisitus an crederet, respondit: Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam (Marc. IX, 24).

Pensate, rogo, quod dicitur. Si credebat, cur incredulitatem dicebat? Si vero incredulitatem habere se noverat, quomodo credebat? Sed quia per occultam inspirationem gratiae meritorum suorum gradibus fides crescit, uno eodemque tempore is qui necdum perfecte crediderat simul et credebat et incredulus erat.

5. Hos nimirum gradus Dominus sub messis nomine describit, dicens: Sic est regnum Dei, quemadmodum si jaciat homo semen in terram, et dormiat, et exurgat nocte ac die, et semen germinet et crescat, dum nescit ille. Ultra enim terra fructificat primum herbam deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica. Et cum se produxerit fructus, statim mittit falcem, quoniam adest tempus messis (Marc. IV, 26, seq.). Semen homo jactat in terram, cum cordi suo bonam intentionem inserit. Et postquam semen jactaverit dormit, quia in spe boni operis quiescit. Nocte vero exurgit ac die, inter adversa et prospera proficit. Et semen germinat et crescit, dum nescit ille, quia et cum adhuc metiri incrementa sua non valet, semel concepta virtus ad profectum ducitur. Et ultra terra fructificat, quia, praeveniente se gratia, mens hominis spontanee ad fructum boni operis assurgit. Sed haec eadem terra primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum producit in spica. Herbam quippe producere est inchoationis bonae adhuc teneritudinem habere. Ad spicam vero herba pervenit, cum se virtus animo concepta ad profectum boni operis pertrahit. Plenum autem frumentum in spica fructificat, quando jam in tantum virtus proficit, ut esse robusti et perfecti operis possit. At cum se produxerit fructus, statim mittit falcem, quoniam adest tempus messis. Omnipotens enim Deus producto fructu falcem mittit, et messem suam desecat, quia cum unumquemque ad opera perfecta perduxerit, ejus temporalem vitam per emissam sententiam incidit, ut granum suum ad coelestia horrea perducatur. Cum igitur desideria bona concipimus, semen in terram mittimus. Cum vero operari recta incipimus,

herba sumus. Cum autem ad provectum boni operis crescimus, ad spicam pervenimus. Cumque in ejusdem boni operis perfectione solidamur, jam plenum frumentum in spica proferimus.

6. Herba etenim Petrus fuerat, qui, passionis tempore, per amorem Dominum sequens, hunc confiteri ante ancillae vocem timebat (Luc. XXII, 57). Erat enim jam viriditas in mente, quia credebat omnium Redemptorem, sed valde adhuc flexibilis pede conculcabatur timoris. Jam in spicam surrexerat quando eum quem moriturum confiteri timuerat, nuntiante Angelo, in Galilaea viventem videbat. Sed tunc plenum granum in spicam pervenerat, quando, veniente desuper Spiritu, et suam mentem in illius amore roborante, ita solidatus est, ut vires persequentium caesus despiceret, et Redemptorem suum libere inter flagella praedicaret (Act. V, 29). Nullus itaque qui ad bonum propositum adhuc in mentis teneritudine esse conspicitur, despiciatur, quia frumentum Dei ab herba incipit, ut granum fiat. Vir ergo vestitus lineis, venit ad portam, quia Dominus ac Redemptor noster membris suis intransibilibus perducitur ad se. Et ascendit per gradus ejus, quia, nobis proficientibus, eo nobis amplius exaltatur, quo altus et incomprehensibilis esse cognoscitur. In virtutum quippe nostrarum gradibus ipse ascendere dicitur, quia tanto ipse sublimior nobis ostenditur, quanto noster animus a rebus infimis separatur. Sequitur:

IBID.---Et mensus est limen portae calamo uno in latitudinem, id est limen unum calamo uno in latitudinem.

7. Cur postquam dictum est, Limen portae, statim subjungitur, Limen unum, nisi quia aperte innuit quod adhuc inferius limen aliud dicatur? Porta autem a limine surgit ut porta sit. Si igitur porta Dominus, quis hujus portae limen est, nisi illi antiqui patres, ex quorum progenie Dominus incarnari dignatus est? Sicut per

Paulum dicitur: Quorum patres, ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in saecula (Rom. IX, 5). Notandum vero est in hac Pauli sententia quod dii et caeteri hominum sunt vocati, sicut Moysi dicitur: Ponam te in deum Pharaoni (Exod. VII, 1). Et per Psalmistam dicitur: Ego dixi, dii estis (Psal. LXXXI, 6). Et rursus: Deus stetit in synagoga deorum (Ibid. 1). Sed aliud est nuncupative, aliud naturaliter dici Deum. Et si Moyses in deum Pharaoni est positus, sed deus intra omnia, non deus super omnia dicitur. Qui vero est intra uterum Virginis incarnatus, Deus super omnia vocatur. Itaque limen portae sunt antiqui patres, ex quibus ille natus est qui nobis aditum regni coelestis aperuit. Limen autem portae uno calamo mensuratur, quia ipsi antiqui patres, qui potuerunt Redemptorem nostrum et prophetando et bene vivendo praedicare, tanquam sex cubitos in perfectione operis, et palmum in inchoatione contemplationis habuerunt. Quia enim eorum vitam in unitatem fidei et perfecta operatio, et inchoata contemplatio sublimem reddidit, in uno calamo mensura liminis fuit. Sequitur:

VERS.---Et thalamum uno calamo in longum, et uno calamo in latum.

8. Consideremus quid agi in thalamo soleat, atque exinde hoc quod in sancta Ecclesia agitur colligamus. In thalamo quippe sponsus et sponsa foederantur, sibi in amore junguntur. Quid ergo sunt in sancta Ecclesia thalami, nisi eorum corda in quibus anima per amorem sponso invisibili jungitur, ut ejus desiderio ardeat, nulla jam quae in mundo sunt concupiscat, praesentis vitae longitudinem poenam deputet, exire festinet, et amoris amplexu in coelestis sponsi visione requiescere? Mens itaque, quae jam talis est, nullam praesentis vitae consolationem recipit, sed ad illum quem diligit medullitus suspirat, fervet, anhelat, anxiatur. Vilis ei fit ipsa salus corporis, quia transfixa est vulnere amoris;

unde et in Canticis canticorum dicit: **Vulnerata charitate ego sum (Cant. II, 5, sec. LXX)**. Mala autem salus est cordis, quae dolorem hujus vulneris nescit. Cum vero anhelare jam in coeleste desiderium et sentire vulnus amoris coeperit, fit anima salubrior ex vulnere, quae prius aegrotabat ex salute.

9. Menti autem sponsum suum fortiter amanti, de mora vitae praesentis una solet esse consolatio, si per hoc quod ipsa ab ejus visione differtur, aliorum animae ejus verbo proficiant, et ad coelestem sponsum amoris facibus inardescant. Moeret, quia differri se conspicit; triste est ei omne quod aspicit, quia illum adhuc non videt, quem videre concupiscit. Sed est, ut dixi, non parva consolatio, si cum fervens anima differtur, per eam multae colliguntur, ut tarde eum cum multis videat, quem sola videre citius volebat. Unde rursus in Cantico canticorum sponsa dicit: Fulcite me floribus, et stipate me malis, quia amore languedo (Cant. II, 5). Quid namque sunt flores nisi animae bonum jam opus inchoantes et desiderium coeleste redolentes? Quid mala de floribus, nisi perfectae jam bonorum mentes, quae ad fructum perveniunt boni operis de initio sanctae propositionis? Quae ergo amore languet, fulciri quaerit floribus, et stipari malis, quia si illum quem desiderat, videre adhuc non permittitur, magna est ei consolatio si de aliorum propectibus laetetur. Anima ergo sancto amore languida, floribus malisque fulcitur, ut requiescat in bono opere proximi, quae adhuc contemplari non valet vultum Dei.

10. Pensemus, rogo, qualis thalamus Pauli mens fuerat, qui dicebat: Mihi vivere Christus est, et mori lucrum (Philip. I, 21); omnipotenti Deo in quantum se amore conjunxerat, qui sibi vitam Christum tantummodo, et mori lucrum esse deputabat? Hinc est quod iterum dicit: Desiderium habens dissolvi, et cum Christo esse multo magis melius (Ibid., 23). Sed ecce qui dissolvi desideras quo amore langueas videamus. Quia interim

differri te conspicis, fulciri quaeso floribus non requiris? Quaeris plane, nam sequitur: Permanere autem in carne necessarium propter vos (Ibid. 24). Et proficientibus discipulis dicit: Quae est enim nostra spes, aut gaudium, aut corona gloriae? Nonne vos ante Dominum nostrum Jesum Christum? (I Thess. II, 19.)

11. Hinc est quod idem thalamus uno calamo in longum, et uno calamo in latum dicitur mensus. Longitudo quippe ad longanimitatem expectationis pertinet, et latitudo ad amplitudinem charitatis. Tantum ergo unusquisque thalamus habet in longitudinem, quantum et in latitudinem habere potuerit, quia mens coelesti desiderio succensa, quantum amorem habuerit ad colligendum proximum, tantum et longanimitatem exhibet ad expectandum Deum, et patienter portat moras longitudinis, quia se in propectu proximi dilatat amplitudo charitatis. Potest etiam ipsa longitudo longanimitatem patientiae quae exhibetur proximo designare. Et quia latitudo charitatem signat, quae sinum mentis aperit, et amicos simul atque inimicos in amorem recipit, tanta est longitudo thalami, quanta latitudo, quia quantum lata mens fuerit per amorem, tantum erit et patiens per longanimitatem. Nam tantum quisque portat proximum quantum amat. Si enim amas, portas; si desistis amare, desistis tolerare. Quem enim minus diligimus, minus etiam toleramus, quia, irruente fastidio, citius facta proximi adducuntur in gravedinem ponderis quae nobis non levigat penna charitatis. Sequitur:

IBID.---Et inter thalamos, quinque cubitos.

12. Unum supra thalamum dixerat, et postmodum quinque cubitos esse inter thalamos narrat: ea videlicet ratione qua multi thalami unum faciunt, sicut et multae Ecclesiae una Ecclesia vocatur. Unde et in Joannis Apocalypsi septem Ecclesiis scribitur, per quas una catholica designatur. Hi itaque qui in sancta Ecclesia,

sicut diximus, ferventi amore Deum videre sitiunt, eique jam per desiderium conjunguntur, thalami vocantur. Sed tamen sunt in ea quidam qui penetrare subtilia non valentes, et quinque adhuc corporis sensibus depressi, tanto minus amant eum qui fecit omnia, quanto amplius in his quae facta sunt illigantur. Et jam quidem exercere se in timore Domini, et amore proximi tendere student, bona opera corporaliter agere, eleemosynis peccata redimere; sed quia amore intimo ardere ad coeleste desiderium nesciunt, quasi adhuc devincti corporeis sensibus tenentur. Isti itaque thalami non sunt, sed tamen inter thalamos continentur, quia per eorum ducatum qui visionem Dei perfecte diligunt, et ipsi ad provectum mentis diriguntur. Inter thalamos ergo quinque sunt cubiti, quia hi qui ab exterioribus quinque sensibus adhuc ad intellectum mysticum non assurgunt, dum inter eos sunt qui spiritu amoris fervent, velut manentes inter thalamos in fidei constructione proficiunt, et a mensura coelestis aedificii disjuncti non sunt. Nam et paulisper se ab appetitu corporalium sensuum subtrahunt, et dilatato mentis spatio, imitantes charitatem quam conspiciunt, hinc inde ad thalamos extenduntur. Quod ergo non per sex cubitos, sed per quinque descripti sunt, ipsa adhuc eorum imperfectio designatur.

13. Sed tamen per bonum desiderium in mensura spiritalis aedificii esse memorantur, quia et voce sanctae Ecclesiae per Psalmistam dicitur: Imperfectum meum viderunt oculi tui, et in libro tuo omnes scribentur (Psal. CXXXVIII, 16). Hinc iterum idem Psalmista dicit: Benedixit omnes timentes se Dominus, pusillos cum majoribus (Psal. CXIII, 13). Hi itaque etsi imperfecti sunt et pusilli; in quantum tamen cognoscere praevalent, et Deum et proximum diligunt, atque ideo bona quae possunt non negligunt operari. Qui etsi necdum ad spiritalia dona proficiunt, ut vel ad perfectam operationem, vel ad succensam contemplationem animam exerant, tamen ab amore Dei et proximi, in quantum animo capere

praevalent, non recedunt. Unde fit ut ipsi quoque etsi minori loco, in sanctae tamen Ecclesiae aedificatione sint positi, quia et si ad doctrinam, si ad prophetiam, si ad miraculorum gratiam, si ad contemptum mundi plenius exsequendum fortasse minores sunt, tamen in timoris et amoris fundamento sunt, in quo solidantur, quia etsi igne coelestis desiderii non ardent, in ipsis exterioribus quae exercere sufficiunt vapore charitatis animantur, et inter proximorum praecellentium aedificia continentur. Unde et recte sponsa in Canticis canticorum loquitur, dicens: Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis Libani, columnas ejus fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum, media charitate constravit propter filias Jerusalem (Cant. III, 9, 10). Neque enim credendum est Salomonem tantae magnitudinis regem, qui sic immensis divitiis affluebat, ut pondus auri ejus aestimari non posset, et argentum in diebus illis pretium non haberet, quia ferculum sibi ligneum fecit. Sed est Salomon videlicet pacificus noster, qui sibi de lignis Libani ferculum fecit. Libani quippe ligna cedrina valde sunt imputribilia.

14. Ferculum itaque Regis nostri sancta Ecclesia est, quae de fortibus patribus, id est de imputribilibus mentibus est constructa. Quae recte ferculum dicitur, quia ipsa fert quotidie animas ad aeternum convivium conditoris sui. Cui ferculo columnae argenteae factae sunt, quia praedicatores Ecclesiae sanctae eloquii luce resplendent. Est autem cum columnis argenteis reclinatorium aureum, quia per hoc quod a sanctis praedicatoribus lucide dicitur, mentes audientium fulgorem claritatis intimae, in qua reclinentur, inveniunt. Per hoc enim quod luculente et aperte audiunt, in illud quod clarescit in corde requiescunt. Columnae ergo ejus argenteae et reclinatorium aureum factum est, quia per lucem sermonis invenitur apud animum claritas quietis. Ille quippe fulgor internus mentem irradiat, ut per intentionem ibi requiescat, ubi praedicationis gratia non

quaeratur. De eadem quippe sancta Ecclesia scriptum est: Pennae columbae deargentatae, et posteriora dorsi ejus in specie auri (Psal. LXVII, 14). Quae enim hic spiritu mansuetudinis impleta quasi columba pennas deargentatas habet, in posteriora dorsi ejus speciem auri continet, quia hic praedicatores suos sermonis luce induit; in posteriori autem saeculo fulgorem in se claritatis ostendit. Sed ad hoc quod clarum intus ostenditur, qualis sit ascensus adjungit, cum de eodem ferculo protinus subdit: Ascensum purpureum (Cant. III, 10). Vera quippe purpura, quia de sanguine tingitur, non immerito in colore sanguinis videtur. Et quia maxima multitudo fidelium in exordio nascentis Ecclesiae per martyrii sanguinem pervenit ad regnum, Rex noster ascensum purpureum fecit in ferculo, quia ad clarum quod intus aspicitur per tribulationem sanguinis pervenitur.

15. Quid ergo nos miseri atque ab omni fortitudine destituti, quid acturi sumus? Ecce in hoc ferculo columnae esse non possumus, quia in nobis nec fortitudo operis, nec lumen emicat praedicationis. Reclinatorium aureum non habemus, quia necdum sicut oportet per intellectum spiritalem requiem internae claritatis aspiciamus. Ascensus purpureus non sumus, quia pro Redemptore nostro fundere sanguinem non valemus. Quid ergo de nobis agendum est? Quae spes erit, si nullus ad regnum pervenit, nisi qui summis virtutibus praeditus fuerit? Sed adest quoque nostra consolatio. Amemus in quantum possumus Deum, diligamus et proximum, et simul quoque nos ad Dei ferculum pertinemus, quia sicut illic scriptum est: Media charitate constravit. Habe quippe charitatem, et ibi sine dubio pervenis, ubi et columnae argenteae eriguntur, et ascensus purpureus tenetur. Nam quia hoc propter nostram infirmitatem dicitur, aperte monstratur, cum illic protinus subdidit: Propter filias Jerusalem. Sermo etenim Dei qui non filios, sed filias dicit, quid aliud per sexum feminine quam mentium infirma signavit? Quod ergo illic inter columnas argenteas, reclinatorium

aureum, et ascensum purpureum, inesse media charitas dicitur propter filias Jerusalem; hoc hic inter thalamos per quinque cubitos designatur, quia et qui in virtutibus infirmantur, si ipsi bona quae possunt facere cum charitate non negligunt, a Dei aedificio alieni non sunt. Sequitur:

IBID.---Et limen portae juxta vestibulum portae intrinsecus, calamo uno.

16. Dum limen quod modo describitur juxta vestibulum portae intrinsecus esse memoratur, aperte ostenditur quia limen quod prius descriptum est extrinsecus fuit. Sed si porta est Dominus, quod sit limen portae intrinsecus et extrinsecus requiramus. Per limen etenim portam unusquisque ingreditur. Et quae sunt duo haec limina, nisi patres Testamenti Veteris, et patres Testamenti Novi? Non solum quippe hi de quibus Dominus incarnari dignatus est, sed omnes Testamenti Veteris patres portae hujus limen fuerunt, quia hi qui eum praedicere et in eo sperare meruerunt, cunctis ad eum venientibus aperuerunt aditum fidei; et omnes qui per hos crediderint Dominum, quasi jam portam hujus liminis intraverunt. Sed cur ante limen exterius et post limen interius dicitur, nisi quia prius Testamenti Veteris patres, et postmodum Novi Testamenti doctores fuerunt? Recte autem limen exterius Testamenti Veteris patres designat, quia per eorum praedicationem opera perversa punita sunt. Per dicta vero novorum patrum uniuscujusque animus etiam ab illicitis cogitationibus coercetur, dum reatus esse perfectus et in deliberatione cordis ostenditur. Illi quippe a flagitiis, a crudelitatibus, a rapinis auditorum animas prohibere curaverunt; isti vero dum non solum perversa opera, sed etiam illicita cogitationum resecant, quid nobis aliud nisi limen intrinsecus facti sunt? Unde et ipsa Veritas loquitur dicens: Audistis quia dictum est antiquis: Non occides, qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ego autem dico vobis,

quia omnis qui irascitur fratri suo sine causa, reus erit iudicio (Matth. V, 21, 22). Recte quoque exterius limen illos patres designat, qui ab ipsa incarnatione Redemptoris nostri per intervalla temporum longius constiterunt. Et quidem ab Abel sanguine passio jam coepit Ecclesiae, et una est Ecclesia electorum praecedentium atque sequentium. Sed tamen quia discipulis dicitur: Multi reges et prophetae voluerunt videre quae vos videtis, et non viderunt (Luc. X, 24); antiquis patribus quasi foris stetisse est, Redemptoris nostri praesentiam corporaliter non vidisse. Exterius igitur, sed tamen non divisi a sancta Ecclesia fuerunt, quia mente, opere, praedicatione, ista jam fidei sacramenta tenuerunt, istam sanctae Ecclesiae celsitudinem conspexerunt, quam nos non adhuc praestolando, sed jam habendo conspiciamus. Sicut enim nos in praeterita passione Redemptoris nostri, ita illi per fidem in eadem ventura sunt salvati. Illi ergo foris non extra mysterium, sed extra tempus.

17. Unde et in constructione tabernaculi, ut columnae argenteae interius starent, paxilli aerei figi per circuitum exterius jussi sunt, in quibus religatum tabernaculum teneretur. Columnae itaque argenteae interius, paxilli vero aerei exterius figuntur, atque in ipsis funes ligati sunt, ut tabernaculum fixum maneret, quia videlicet ut sancti apostoli in luce sermonis sui solidi starent, ut totum tabernaculum, id est sancta Ecclesia in fidei integritate consisteret, tanquam paxilli aerei patres Testamenti Veteris ac prophetae exterius fixi sunt, qui verborum suorum funibus praedicatorum mentes in soliditate stringerent, atque hoc Dei habitaculum in statu fidei ligarent. Extra ergo paxilli sunt, qui ante tempus hujus sanctae Ecclesiae fuerunt. Sed tamen eos ligant qui in ipsa sunt, quia dum coelestia mysteria ventura praedicant, haec postquam ostensa sunt, credibilia omnibus fecerunt. Ut ergo intus columnae immobiles stent, foris paxilli funes continent, quia ut sancti apostoli

perfecte incarnationis dominicae mysterium crederent, illorum praedicatio obtinuit, qui hoc priusquam fieret, et videre et praedicere potuerunt. Unde recte quoque ipse primus apostolorum, magna scilicet columna veri tabernaculi, loquitur dicens: Habemus firmiorem propheticum sermonem, cui bene facitis intendentes, quasi lucernae lucenti in caliginoso loco (II Petr. I, 19). Quibus verbis indicat quia quamvis ad altiora surrexerit ex culmine, ibi religata persistat in fide. Quae tamen lucerna prophetici sermonis jam quidem intelligentibus lucet, sed adhuc non intelligentibus cooperta allegoriarum obscuritatibus permanet. Unde etiam per Psalmistam de eisdem dictis prophetarum dicitur: Tenebrosa aqua in nubibus aeris (Psal. XVII, 12), quia videlicet occulta est scientia in prophetis. Nec immerito columnae argenteae, paxilli vero aerei facti sunt, quia quod clare jam apostoli praedicant, hoc prophetae sub intellectu mystico obscure locuti sunt. Recte ergo per aeris metallum signati sunt, qui clari in suis praedicationibus non fuerunt. Sancti vero apostoli, quia de Redemptoris nostri mysterio lucem praedicationis habuerunt, argenteis columnis expressi sunt. Et notandum, quod argentum sonat et lucet, aes vero sonat et non lucet, quia praedicatores Novi Testamenti aperte locuti sunt quae etiam monstrare potuerunt. Praedicatores vero Testamenti Veteris quia per allegoriarum umbras de coelesti mysterio obscura dicta protulerunt, quasi sine luce sonitum dederunt. Quod ergo illic per paxillos et columnas, hoc hic per limen exterius et limen interius designatur.

18. Si vero portam Scripturam sacram hoc in loco accipimus, ipsa quoque duo limina habet, exterius et interius, quia in litteram dividitur et allegoriam. Limen quippe Scripturae sacrae exterius, littera; limen vero ejus interius, allegoria. Quia enim per litteram ad allegoriam tendimus, quasi a limine quod est exterius, ad hoc quod est interius venimus. Et sunt in ea permulta, quae ita juxta

litteram mentem aedificant, ut per hoc quod exterius agitur audientis mens interius trahatur. Ibi quippe invenimus praedicamenta operis ex exempla virtutis; ibi jubetur quid agere etiam corporaliter debemus; ibi hoc quod ad operandum praecipitur in sanctorum virorum ac fortium actione monstratur, ut postquam nos apertiora praecepta atque exempla justorum ad bonam operationem instruunt, tunc ad limen interius, id est ad intellectum mysticum intimae contemplationis, tendamus, si possumus, pedem mentis. Studete, quaeso, fratres charissimi, Dei verba meditari, nolite despiciere scripta nostri Redemptoris, quae ad nos missa sunt. Multum valde est quod per ea animus refricatur ad calorem, ne iniquitatis suae frigore torpescat.

19. Cum illa praecedentes justos fortiter egisse cognoscimus, et ipsi ad fortitudinem bonae operationis accingimur, sanctorum exemplorum flamma animus legentis incenditur. Videt quae fortia ab eis facta sunt, et valde indignatur sibi, quia talia non imitatur. Unde recte sponsi voce ad sponsam dicitur in Canticis canticorum: Sicut turris David collum tuum, quae aedificata est cum propugnaculis suis. Mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium (Cant. IV, 4). In collo etenim guttur, in gutture vox est.

20. Quid ergo per collum sanctae Ecclesiae, nisi sacra ejus eloquia designantur? In qua dum mille clypei dependere memorantur, per hunc perfectum numerum numerus universus ostenditur, quia universa nostra munitio in sacro eloquio continetur. Ibi quippe sunt praecepta Dei, ibi exempla justorum. Si enim torpet animus a conditoris sui desiderio, audiat quod dicitur: Diliges Dominum Deum tuum ex tota mente tua, et ex tota virtute tua (Matth. XXII, 37). In odio fortasse labitur proximi? Audiat quod dicitur: Diliges proximum tuum, sicut te ipsum (Ibid., 39). Res alienas concupiscit? Audiat quod illic scriptum est: Non concupisces rem proximi tui

(Exod. XX, 17). De injuria quae a proximi ore vel facto illata est, ad iram mens accenditur? Audiatur quod dicitur: Non quaeres ultionem, nec memor eris injuriae civium tuorum (Levit. XIX, 18). In carnis concupiscentiam male sauciata mens accenditur? Ne sequatur oculus mentem, audiatur quod paulo superius dictum est: Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam moechatus est eam in corde suo (Matth. V, 28). Contra inimicum forsitan quisquam animum suum relaxare disponit in odium? Audiatur quod illic scriptum est: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos (Luc. VI, 35). Sed is qui aliena jam non rapit, adhuc forsitan sua inordinate retinet? Audiatur quod illic dicitur: Vendite quae possidetis, et date eleemosynam (Ibid., XII, 33). Infirmantis animus perfrui desiderat Deo simul et saeculo? Audiatur quod illic scriptum est: Nemo potest duobus dominis servire (Matth. VI, 24). Alius non ad necessitatem stipendii, sed ad voluntatem desiderii possessa retinet? Audiatur quod illic dicitur: Qui non renuntiaverit omnibus quae possidet, non potest esse meus discipulus (Luc. XIV, 33). Quidam enim relinquunt omnia, multi autem etiam possidendo renuntiant, quia sic ad usum possessa retinent, ut eis ex desiderio non succumbant. Torpere quisquam appetit, et laborem subire pro Domino etiam cum praevaleret refugit? Audiatur quod illic scriptum est: Qui mecum non colligit, spargit (Ibid. XI, 23). In collo ergo Ecclesiae, id est in sacri eloquii praedicatione, quod pro sua munitione et altitudine turri David simile dicitur, mille clypei dependent, quia quot illic praecepta sunt, tot etiam pectoris nostri munimina.

21. Ad servandam itaque innocentiam etiam laesi a proximo perdurare in humilitate festinamus? Abel ante oculos veniat (Genes. IV, 8), qui et occisus a fratre scribitur, et non legitur reluctatus. Mentis munditia etiam in conjugali copula eligitur? Enoch debet imitari, qui et in conjugio positus ambulavit cum Deo, et non inveniebatur, quia transtulit illum Deus (Ibid., V, 22). Praecepta Dei

festinamus praesenti nostrae utilitati praeponere? Noe ante oculos veniat, qui, cura domestica postposita, ex jussione omnipotentis Domini, per centum annos ad arcae fabricam vixit occupatus (Ibid., VI, 14). Subire obedientiae virtutem nitimur? Aspicere Abraham debemus (Ibid., XII, 5), qui, relicta domo, cognatione, patria, obedivit exire in locum quem accepturus erat in haereditatem, et exiit nesciens quo iret (Hebr. XI, 8); qui paratus exstitit ut pro aeterna haereditate dilectum quem acceperat occideret haeredem. Et quia unicum Domino offerre non distulit, universam multitudinem gentium in semine accepit (Genes. XXII, 16, 17). Morum simplicitas placet? Isaac ad mentem veniat, quem in omnipotentis Dei oculis vitae suae tranquillitas ornavit (Ibid., XXIV, seq.). Laboriosa fortitudo, ut obtineri debeat, quaeritur? Jacob ad memoriam deducatur (Ibid., XXIX, 20; XXX, 29), qui postquam scivit fortiter servire homini, ad eam quoque virtutem perductus est, ut non potuisset a luctante angelo superari (Ibid., XXXII, 25). Conamur carnis illecebram vincere? Joseph ad memoriam redeat, qui, tentante se domina, studuit carnis continentiam etiam cum vitae periculo custodire (Ibid., XXXIX, 12, 20). Unde factum est ut quia membra sua bene noverat regere, regendae quoque omni Aegypto praeficeretur. Mansuetudinem atque patientiam obtinere quaerimus? Moysen ante oculos deducamus (Num. XII, 3), qui, exceptis parvulis ac mulieribus, sexcenta millia armatorum regens, mitis fuisse describitur super omnes homines qui habitabant super faciem orbis terrae. Rectitudinis zelo contra vitia accendimur? Phinees ante oculos deducatur (Ibid., XXV, 7, 8, 11), qui coeuntes gladio transfigens, castitati populum reddidit, et iram Dei iratus placavit. De spe omnipotentis Dei praesumere in dubiis quaerimus? Josue ad memoriam revocemus (Josue III, 5, 8), qui, dum dubia certamina certa mente subiit, ad victoriam sine dubietate pervenit. Jam mentis inimicitias ponere cupimus in benignitate animum dilatare? Samuel in cogitationem deducatur (I Reg. VIII, 5), qui, de

principatu dejectus a populo, cum idem populus peteret ut pro eo Domino preces effunderet, respondit dicens: Absit a me hoc peccatum in Domino, ut cessem orare pro vobis (Ibid., XII, 23). Culpam quippe vir sanctus perpetrare se credidit, si eis quos adversarios pertulerat usque ad dejectionem, benignitatem gratiae non reddidisset in prece. Qui rursus, cum, jubente Domino, mitteretur ut David ungeret in regem, respondit: Quomodo vadam? Inveniet enim me Saul, et occidet me (Ibid., XVI, 2). Et tamen quia iratum Deum eidem Sauli cognoverat, in tanto se luctu afflixerat, ut ei per se Dominus diceret: Quousque tu Saulem luges, cum ego illum abjecerim (Ibid., 1)? Pensemus ergo ejus animum quantus ardor charitatis incenderat, qui et illum flebat a quo timebat occidi. Cavere autem volumus quem timemus? Sollicita nobis mente pensandum est, ne si locum fortasse reperimus, malum pro malo reddamus ipsi quem fugimus. David ergo ad memoriam redeat, qui persequentem se regem et invenit ut potuisset occidere, et tamen, in ipsa feriendi potestate positus, elegit bonum quod ipse deberet facere, non autem malum quod ille merebatur pati, dicens: Absit a me ut mittam manum meam in christum Domini (Ibid., XXIV, 7; XXVI, 11). Et cum idem Saul post ab hostibus fuisset interemptus, eum, quem persecutorem dum viveret pertulit, flevit occisum (II Reg. I, 17). Errantibus hujus mundi potentibus libere loqui decernimus? Joannis auctoritas ad animum reducatur, qui, Herodis nequitiam reprehendens, pro verbi rectitudine occidi non timuit (Marc. VI, 18, 27). Et quia Christus est veritas, ipse ideo pro Christo, quia pro veritate, animam posuit. Carnem jam nostram pro Deo ponere in morte festinamus? Petrus ad mentem veniat (Act. V, 41), qui inter flagella gaudet, qui caesus principibus resistit, qui vitam suam pro vita despicit. Cum mortis appetitu disponimus adversa contemnere? Paulum ante oculos deducamus, qui non solum alligari, sed et mori paratus pro Christo, non facit pretiosorem animam suam quam se (Act. XX, 22, 24). Succendi cor nostrum

igne charitatis quaerimus? Joannis verba pensemus, cujus omne quod loquitur charitatis igne vaporatur (I Joan. I, seqq.).

22. Quia ergo in voce sacri eloquii cujuslibet dum quaerimus munimen virtutis invenimus, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium (Cant. IV, 4). Si enim pugnare contra spiritualia nequitiae volumus, in collo Ecclesiae, quae nobis sicut David turris erecta est, id est in divino eloquio protectionis arma requiramus, ut ex discretione praecepti, contra vitia sumatur virtus adjutorii. Ecce enim contra aereas potestates festinamus fortes existere? In hac turri armaturam nostrae mentis invenimus, ut inde praecepta conditoris, inde sumamus exempla praecedentium, per quae contra adversarios nostros inexpugnabiliter armemur. Dum enim quamlibet virtutem subire appetis, et hanc illic a patribus jam impletam vides, ibi armaturam tuam invenis, per quam contra spiritualia bella muniaris. Dependunt in ea quippe mille clypei: si quis pugnare appetit, assumat, et ex ea virtute pectus muniat, et verborum jacula emittat.

23. Et notandum quia aedificata cum propugnaculis suis dicitur. Hoc quippe agunt propugnacula, quod clypei, quia utraque pugnantem muniunt. Sed inter utraque hoc distat, quia clypeum pro nostro munimine ubicunque volumus movemus; propugnaculo autem defendere nos possumus, sed hoc movere non possumus. Clypeus in manu est, nam propugnaculum non tenetur. Quid ergo inter propugnacula et clypeos distat, nisi quod in sacro eloquio patrum praecedentium et miracula legimus, et virtutes bonorum operum audimus? Ibi namque cognoscimus quod alius potuit mare dividere, alius solem figere, alius mortuum suscitare, alius paralyticum verbo erigere, alius umbra aegrotos curare, alius per sua semicinctia febribus obviare (Act. XIX). Qui tamen omnes et patientiae longanimitate mites, et zelo rectitudinis ferventes fuerunt; verbi praedicatione divites, simul et

misericordiae largitate. Hi itaque quam vera de Deo dixerint testantur miracula, quia talia per illum non facerent, nisi de illo vera narrarent. Et quam pii, quam humiles, quam benigni exstiterint, eorum testantur operationes. Si igitur de fide tentamur, quam ex illorum praedicatione concepimus, loquentium miracula conspiciamus, et in fide quam ab eis accepimus confirmamur. Quid ergo illorum miracula, nisi nostra sunt propugnacula? Quia et muniri per illa possumus, et tamen haec in manu nostri arbitrii non tenemus, nam talia facere non valemus. Clypeus vero in manu est, et defendit, quia virtus patientiae, virtus misericordiae, praecedente nos gratia, et in potestate est arbitrii, et a periculo protegit adversitatis. Turris itaque nostra cum propugnaculis suis aedificata est, in qua mille clypei dependent, quia in Scriptura sacra et sub miraculis patrum a jaculis adversitatis abscondimur, et conversationis sanctae munimina etiam in manu operis tenemus. Notandum vero quod limen portae uno calamo mensuratur. Calamus autem in sex cubitis et palmo tenditur, quia videlicet in Scriptura sacra et doctrina perfectae operationis et initium supernae contemplationis invenitur. Sin vero porta hoc loco unusquisque praedicator accipitur, limen exterius in porta est vita activa, limen vero interius vita contemplativa. Per illam quippe ambulatur in fide, per hanc vero festinatur ad speciem. Illa exterius ducit, ut unusquisque bene vivere debeat; ista interius perducit, ut ex bona vita ad gaudia aeterna pertingat. Haec nos hodie tractasse sufficiat. Quia enim, transeuntes ad alia, diu per excessum locuti sumus, ea quae subjuncta sunt lectioni alteri reservemus, reparandi per silentium, sperantes in Verbo, quod vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti, per omnia saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA IV.

Quatuor versibus a nono ad duodecesimum allegorice aut moraliter explicatis, absolvitur.

1. Vir, cujus erat species quasi species aeris,--- EZECH. XL, 9:---Mensus est vestibulum portae octo cubitorum, et frontem ejus duobus cubitis. Ac ne vestibulum extra portam esse crederemus, subditur:

IBID.---Vestibulum autem portae erat intrinsecus.

Quid autem per interius vestibulum, nisi aeternae vitae latitudo signatur, quae modo inter angustias vitae praesentis jam per spem mente concipitur? De qua per Psalmistam dicitur: Intrate portas ejus in confessione, atria ejus in hymnis confessionum (Psal. XCIX, 4). Cum enim peccata nostra per lacrymas confitemur, angustae vitae portam ingredimur. Sed cum post haec ad aeternam vitam perducimur, portae nostrae atria in confessionum laudibus intramus, quia ibi jam angustia non erit, cum nos laetitia perpetuae festivitatis exceperit. Propter confessionis nostrae angustiam Veritas dicit: Intrate per angustam portam (Matth. VII, 13). Et cum se Psalmista recipi in latitudinem gaudii aeterni praesumeret, dicebat: Statuisti in loco spatioso pedes meos (Psal. XXX, 9). Ad atrium ergo per portam tenditur, quia ad latitudinem solemnitatis pertingitur ab angustia confessionis. Illa itaque gaudia quae apud David atria, apud Ezechielem vestibulum intrinsecus vocantur. Unde et hoc ipsum vestibulum octo cubitis dicitur mensuratum. Ibi enim omnes recipiendi sunt, qui nunc et in exercitio operis laborant, et ad aeterna gaudia per contemplationis gratiam suspirant.

2. Nec immerito mensura vestibuli in octo cubitis ponitur, quia septem diebus universum tempus evoluitur. Aeterna etenim dies, quae expleta septem dierum vicissitudine sequitur, scilicet octava est. Unde etiam Psalmista, resurrectionis diem considerans, quia de

extremi iudicii districtione erat locuturus, praemisit titulum, dicens: In finem Psalmus S. David pro octava (Psal. VI, 1). Ut enim quam octavam diceret demonstraret diem illam tremendi terroris, in Psalmi inchoatione secutus est, dicens: Domine, ne in ira tua arguas me, neque in furore tuo corripas me (Ibid., 2). Modo enim quisquis per flagella corripitur, et correptionibus emendatur, in mansuetudine corripitur, non in ira. In districto autem illo examine omnis argutio atque correptio furor et ira est, quia venia post correptionem non est. Hujus octonarii numeri causa est, quod post Sabbatum Dominus voluit a morte resurgere. Dies quippe Dominicus, qui tertius est a morte dominica, a conditione dierum numeratur octavus, quia septimum sequitur. Unde et ipsa vera Redemptoris nostri passio, et vera resurrectio, figuravit aliquid de suo corpore in diebus passionis suae. Sexta enim feria passus est, Sabbato quievit in sepulcro, Dominico autem die resurrexit a morte. Praesens etenim vita nobis adhuc sexta est feria, quia in doloribus ducitur, et in angustiis cruciatur. Sed Sabbato quasi in sepulcro quiescimus, quia requiem animae post corpus invenimus. Dominico vero die, videlicet a passione tertio, a conditione ut diximus octavo, jam corpore a morte resurgimus, et in gloria animae etiam cum carne gaudebimus. Quod ergo mire Salvator noster fecit in se, hoc veraciter signavit in nobis, ut nos et dolor in sexta, et requies in septima, et gloria excipiat in octava. Hinc per Salomonem dicitur: Da partem septem, necnon et octo, quia ignoras quid mali futurum sit super terram (Eccle. XI, 2). Partem etenim septem simul et octo damus, quando sic ea quae septem diebus evolvuntur disponimus, ut per haec ad bona aeterna veniamus; ut dum modo caute agitur, postmodum venientis tremendi iudicii ira devitetur. Octo itaque cubitis vestibulum mensuratur intrinsecus, quia per lucem quae post septem dies sequitur, latitudo nobis aeternitatis aperitur.

3. Sed nemo ad illam venit, nisi qui hic dilectionem Dei ac proximi devota mente tenuerit. Unde et subditur: Et frontem ejus duobus cubitis. Frons etenim portae est bonum meritum vitae praesentis. Sicut enim vestibulum intrinsecus aeterna requies debet intelligi, ita per frontem portae necesse est qualitatem visibilis vitae signari. Frons ergo portae duobus cubitis mensuratur, quia quisquis hic dilectionem Dei et proximi servare studuerit, ipse ad aeternitatis atrium pertinet. Vita igitur nostra ut duobus cubitis sit mensurata, tendi quotidie per charitatem debet in amorem Dei simul et proximi. Non est enim charitas vera, si minus a duobus cubitis habet. Unde Moyses cum per colores vestium, electorum virtutes exprimeret, in ornamento pontificis bis tinctum coccum jubet adhiberi (Exod. XXVIII, 5). Quid namque per coccum nisi charitas designatur, quae semper per flammam amoris accenditur? Sed coccus bis tingitur, quando non solum ex amore Dei, sed etiam proximi nostra charitas inflammatur. Nam quisquis sic amat Deum, ut commissi sibi proximi curam relinquat, adhuc in eo coccus semel tinctus est. Et quisquis sic amat proximum, ut imminuat desiderium quo flagrare debet ad Deum, non est adhuc in eo color tincturae geminatus. Debemus ergo et amare eos cum quibus vivimus, et ad illum totis desideriis anhelare in quo veraciter vivamus. Ecce etenim ad fidem atque ad audiendum verbum omnipotentis Domini nos qui religioso induti habitu videmur, ex diversa mundi qualitate convenimus, atque ex dissimilibus iniquitatibus in sanctae Ecclesiae concordiam congregati sumus, ita ut jam patenter factum esse videatur quod de promissione Ecclesiae per Isaiam dicitur: Habitabit lupo cum agno, et pardus cum haedo accubabit (Isai. XI, 6). Nam per sanctae charitatis viscera lupo cum agno habitat, quia hi qui in saeculo raptores fuerunt cum mansuetis ac mitibus in pace conquiescunt. Et pardus cum haedo accubat, quia is qui peccatorum suorum maculis varius fuit, cum eo qui se despicit et peccatorem fatetur humiliari consentit. Ubi et subditur: Vitulus et leo et ovis simul morabuntur (Isai.

XI, 6), quia is qui per contritum cor ad quotidiana se Deo sacrificium praeparat, et alius qui tanquam leo ex crudelitate severiter saeviebat, et alter qui velut ovis in innocentiae suae simplicitate perdurat, in caulis sanctae Ecclesiae convenerunt. Ecce qualis est charitas, quae diversitates mentium accendit, concremat, conflatur, et quasi in unam auri speciem reformat. Sed in eo quod se electi sic amant, ad illum necesse est ut festinent, quem aeterno gaudio in coelis videre mereantur. Unus est etenim Dominus ac Redemptor noster, qui et hic electorum suorum corda ad unanimam ligat, et ad supernum amorem per interna desideria semper stimulat. Unde et illic subditur: Et puer parvulus minabit eos (Ibid.). Quis iste est puer parvulus, nisi de quo scriptum est: Puer natus est nobis, filius datus est nobis (Ibid., IX, 6)? Qui simul habitantes minat, quia ne in terrenis rebus corda nostra inhaereant, haec per internum desiderium quotidie inflamat. Et hoc ipsum ejus minare est ad suum nos amorem incessanter accendere, ne cum nos vicissim diligimus, mente in hoc exsilio remaneamus, ne quies hujus vitae sic placeat, ut ad oblivionem patriae perducatur, ne delectata mens prosperis torpeat. Unde et donis suis flagella permiscet, ut nobis omne quod nos in saeculo delectabat amarescat, et illud incendium surgat in animo quod nos semper ad coeleste desiderium inquietet, excitet, atque, ut ita dicam, delectabiliter mordeat, suaviter cruciet, hilariter contristet. Puer ergo nos parvulus minat, quia is qui paulo minus quam angeli minoratus est per charitatem quam nobis tribuit, in hoc nos mundo mentem figere non permittit. Bis tinctus itaque in nobis coccus est, si et hic proximos nostros sicut nos diligimus, et ad auctorem omnium cum ipsis quos diligimus festinamus. Si igitur vita nostra de perfecta charitate bis tingitur, frons in nobis portae duobus cubitis mensuratur. Sive igitur doctor, seu sacrum eloquium, vel certe fides portae nomine signetur, in mensura utriusque cubiti charitas non inconvenienter accipitur, quam ille vere praedicat qui Dei ac proximi amorem docet; et ipsa

est certa scientia, quam charitas aedificat; et fides robusta est, quae se in dilectione Dei ac proximi exercet. Sequitur:

VERS. 10.---Porro thalami portae ad viam Orientalem, tres hinc, et tres inde, et mensura una trium.

4. Quid thalami, quid via Orientalis designet, jam superius diximus (Hom. 3, n. 8 et seqq.), nec replicare ea latius necessarium putamus. Sed quaerendum nobis est quid est quod dicitur, Tres hinc, et tres inde. Thalami quippe juxta viam Orientalem sunt corda ferventium in amore Dei. Et sive hi qui electi in testamento veteri fuerunt, sive qui in testamento novo secuti sunt, nimirum constat quia omnes ex amore Trinitatis accensi sunt. Neque enim vere Deum diligenter, si ejusdem Trinitatis, quae Deus est, gratiam non accepissent. Juxta viam ergo Orientalem tres hinc et tres inde sunt thalami, quia dum inter veteres et novos patres Dominus incarnari dignatus est, quasi in medio thalamorum via Orientalis apparuit, qui thalami ad veram virtutum speciem in Trinitatis sunt cognitione decorati. Sin vero ad virtutes electorum eundem numerum referamus, tres sunt virtutes, sine quibus is qui aliquid operari jam potest, salvari non potest, videlicet fides, spes, charitas. Et quia eadem fides, spes, et charitas in antiquis patribus quae in novis doctoribus fuit, juxta Orientalem viam tres hinc, et tres inde thalami describuntur.

5. Vel certe quia tres patrum veterum distinctiones fuerunt, tres quoque novorum sub gratia sequuntur. Vetus quippe populus habuit patres ante legem, ac deinde in lege, et postmodum prophetas. In novo autem populo prius Hebraeorum primitiae crediderunt, postmodum plenitudo gentium in fide secuta est, ac deinde in fine saeculi Hebraeorum reliquiae salvantur (Rom. IX, 27). Quia ergo incarnatio Domini et ex superiori parte patres ante legem, patres in lege, atque ad extremum prophetas

habuit, et ex posteriore fideles ex Hebraeis, fideles ex gentibus, ac postmodum Hebraeorum reliquias colliget, Orientalis via tres hinc et tres inde thalamos habere memoratur. Sed hoc quoque non inconvenienter accipimus, si tres esse fidelium ordines dicamus. Sive namque in veteri, seu in novo testamento, alius est ordo praedicantium, alius continentium, atque alius bonorum conjugum. Unde et idem propheta in superiori parte tres viros liberatos vidit: Noe, Daniel et Job (Ezech. XIV, 14); in quibus videlicet tribus praedicatores, continentes et conjugati signati sunt. Nam Noe arcam in undis rexit, atque ideo figuram rectorum tenuit (Genes. VII, 1, 2, seq.). Daniel in aula regia abstinentiae deditus fuit, et idcirco vitam continentium signavit (Dan. I, 16). Job vero in conjugio positus, et curam domus propriae exercens, placuit Deo, per quem digne bonorum conjugum ordo figuratur (Job. I, 8). Quia ergo etiam ante Mediatoris adventum, et praedicatores, et continentes, ac boni conjugati fuerunt, qui eundem ejus adventum praestolati sunt, et magna hunc siti desiderii videre cupierunt, et postmodum praedicatores, et continentes, ac boni conjugati, sicut cernimus, existunt, qui Redemptorem nostrum non jam desiderant incarnandum, sed in majestatis suae gloria contemplandum, Orientalis via tres hinc, et tres inde thalamos habet, juxta Psalmistae vocem, qui de eadem via, videlicet Redemptore nostro, dicit: In circuitu ejus tabernacula ejus (Psal. XVII, 12).

6. Sed pensandum nobis est sollicita intentione quod dicitur, quia mensura una trium. Cum enim longe sit a continentibus et tacentibus excellentia praedicatorum, et valde a conjugatis distet eminentia continentium, quid est quod una mensura dicitur trium? Conjugati quippe quamvis et bene agant, et omnipotentem Deum videre desiderant, domesticis tamen curis occupantur, et necessitate cogente, in utroque mentem dividunt. Continentes autem ab hujus mundi actione remoti sunt, et voluptatem carnis etiam a licito conjugio restringunt,

nulla conjugis, nulla filiorum cura, nullis noxiis ac difficilibus rei familiaris cogitationibus implicantur. Praedicatores vero non solum se a vitiis coercent, sed etiam alios peccare prohibent, ad fidem ducunt, in studio bonae conversationis instruunt. Quomodo ergo una eorum mensura est, quorum vitae aequalitas una non est? Sed mensura una trium est, quia etsi in eis meritorum magna est diversitas, tamen distantia in fide in qua tenduntur non est. Nam eadem fides quae istos solidat in maximis, illorum infirmitatem continet in parvis. Vel certe trium una mensura est, quia in retributione ultima quamvis eadem dignitas omnibus non sit, una tamen erit omnibus vita beatitudinis. Unde et per semetipsum Dominus dicit: In domo Patris mei mansiones multae sunt (Joan. XIV, 2). Sed tamen qui in vineam ducti sunt, quamvis diversis horis venerint, unum denarium perceperunt (Matth. XX, 9). Qua itaque ratione convenient mansiones multae cum uno denario, nisi quia diversae quidem beatorum civium dignitates erunt, sed tamen una quies aeternae retributionis? Nam etsi dispar erit meritum singulorum, non erit diversitas gaudiorum, quia etsi alter minus atque alius amplius exsultat, omnes tamen unum gaudium de conditoris sui visione laetificat.

7. Hoc quoque est, sive de veteribus, seu de novis patribus sentiendum, quia Orientalis via cum tres hinc et tres inde thalamos habeat, mensura una trium est, quoniam ipsa fides atque ipsum meritum tenuit corda praecedentium quae replevit corda sequentium sub testamento novo positorum, sicut et per Paulum dicitur: Habentes autem eundem spiritum fidei, sicut scriptum est: Credidi, propter quod locutus sum (Psal. CXV, 1): et nos credimus, propter quod et loquimur (II Cor. IV, 13). Spiritales quippe illi patres omnipotentem Deum Trinitatem ita esse crediderunt, sicut eandem Trinitatem novi patres aperte locuti sunt. Isaias namque audivit angelica agmina in coelo clamantia: Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus sabaoth (Isai. VI, 3). Ut enim

personarum trinitas monstraretur, tertio sanctus dicitur; sed ut una esse substantia Trinitatis appareat, non Domini sabaoth, sed Dominus Deus sabaoth esse perhibetur. Quod David quoque similiter sentiens, ait: Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus (Psal. LXVI, 8). Qui cum tertio dixisset Deum, ut unum esse hunc ostenderet, subdidit: Et metuant eum omnes fines terrae. Paulus quoque loquitur dicens: Quoniam ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia (Rom. XI, 36). Ex ipso, videlicet ex Patre; per ipsum, per Filium; in ipso autem, in Spiritu sancto. Qui cum ipsum tertio dixisset, adjunxit: Ipsi gloria in saecula saeculorum. Amen (Ibid.). Qui enim non dixit, ipsis, sed ipsi, dicendo ter ipsum, distinxit personas, et subjungendo Ipsi gloria, non divisit substantiam. Quia itaque una est veterum ac novorum patrum fides, recte thalamorum describitur mensura una trium. Quod verbis aliis replicatur cum subditur:

IBID.---Et mensura una frontium ex utraque parte.

8. Ex utraque enim parte est una mensura frontium, quia patres nostri vel prius a veteri, vel nunc a novo testamento venientes, in una Mediatoris fide conveniunt. Qui pro eo quod charitate pleni sunt, carnem suam abstinentia edomant, corda audientium praedicationis lumine illustant, signa faciunt, virtutes operantur, per hoc quod eorum bona nobis foris innotescunt, non immerito hujus coelestis aedificii frontes vocantur. Omne enim quod nunc in aperto ostenditur, frons est, ut illud sit vestibulum aedificii, quod nobis interius reservatur. Unde et sanctae Ecclesiae in Canticis canticorum dicitur: Sicut cortex mali punici genae tuae, absque occultis tuis (Cant. VI, 6). Genae quippe sunt sanctae Ecclesiae spirituales patres, qui nunc in ea miraculis coruscant, et velut in ejus facie venerabiles apparent. Cum enim videmus multos mira agere, ventura prophetare, mundum perfecte relinquere, coelestibus desideriis ardere, sicut cortex mali punici sanctae Ecclesiae genae rubent. Sed quid

mistud est omne quod miramur in illius rei comparatione de qua scriptum est: Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparavit Deus diligentibus se (I Cor. II, 9; Isai. LXIV, 4)? Bene ergo, cum miraretur genas Ecclesiae, subdidit: Absque occultis tuis (Cant. VI, 6). Ac si aperte diceretur: Ea quidem quae in te non latent magna sunt, sed illa valde ineffabilia, quae latent. Sequitur:

VERS. 11.---Et mensus est latitudinem liminis portae decem cubitorum, et longitudinem portae tredecim cubitorum.

9. Multa superius de portae significatione jam diximus, sed unum tenere aliquid debemus per quod possit et caetera lectoris prudentia penetrare. Dictum quippe est per portam Scripturam sacram posse figurari. Sed hoc nobis modo laboriose discutiendum est, cur latitudo liminis portae decem cubitis, et longitudo portae tredecim mensuratur. Hoc autem loco longitudo portae altitudo dicitur, sicut nos longae staturae dicimus quem altum videmus. Nam longitudo portae dici in transversum non potest, cujus latitudo per decem cubitos demonstratur. Quid ergo latitudo liminis portae, nisi lex testamenti veteris fuit, et longitudo portae, nisi gratia testamenti novi? Quia videlicet Scriptura sacra dum per testamentum vetus crimina operum compescuit, dari decimas praecepit (Deut. XII, 6), quasi per mandata humilia in liminis latitudine jacuit. Sed dum per testamentum novum cogitationes pravas coercuit, derelinqui omnia, et pro Deo vitam corporis jussit cum praesenti saeculo despici (Matth. XV, 19; Marc. VII, 21; Luc. IX, 24), quasi porta nostra in longitudinis altitudinem surrexit. Minora quippe praecepta Israelitico populo per legem data sunt: unde et eidem populo Moyses in campo locutus est (Exod. XIX, 7, seq.). Altiora Dominus sanctis apostolis dedit, unde et eos de mandatis vitae in monte docuit. Dum vero Redemptor noster per Evangelium dicit:

Nolite putare quoniam veni solvere legem aut prophetas; non veni solvere, sed adimplere (Matth. V, 17). Adimplere enim venerat legem qui legis justitiae gratiam addidit, ut quod illa jubebat in minimis, ipse perfici adjuvaret in summis, et quod illa coercebat ab opere, ipse resecaret a corde. Intellecta ergo lex, quae in latitudine jacuit, in altitudinem surrexit. Ipsa enim Dei cognitio quae apud illam in spiritalibus patribus fuit, nota omni Hebraeorum populo non fuit. Nam omnipotentem Deum, sanctam videlicet Trinitatem, cum prophetae praedicarent, populus ignorabat; solum Decalogum tenebat in lege, fidem Trinitatis nesciens. Mensuratur ergo latitudo liminis portae decem cubitis, quia durus ille populus, subtilitatem fidei ignorans, mandatis serviebat Decalogi. Mensuratur vero longitudo portae tredecim cubitis, quia per testamentum novum in corde fidelis populi super mandata Decalogi, quae verius custodit, cognitio Trinitatis crevit. Et eo mandata legis perficit, quo Trinitatem esse omnipotentem Dominum credit.

10. Ubi et quaeri rationabiliter potest cur istam latitudinem liminis portae, quam superius dixerat uno calamo mensurari, inferius subjunxit quod decem cubitis mensuretur, ac deinde subditur quod longitudo portae tredecim sit cubitis mensurata. Unus etenim calamus, sicut jam saepe dictum est, sex cubitos habet et palmum, decem vero cubiti jam mensuram suam super calamum tenent, tredecim vero amplius quam decem. Quid est ergo quod prius uno calamo limen portae, postmodum latitudo ejus decem cubitis, ad extremum quoque longitudo portae tredecim mensuratur, nisi quod sancti patres, quos per sanctam Scripturam ante legem fuisse cognoscimus, unum quidem omnipotentem Deum, sanctam videlicet Trinitatem esse noverunt, sed eandem Trinitatem quam cognoverunt aperte minime praedicaverunt? Qui ejus jussionibus obedientes, et vitae munditiam conservantes, quasi in sex cubitis calami habuerunt perfectionem operis, et saepe angelos

videntes habuerunt palmum contemplationis. Data autem lege, rudis ille Hebraeorum populus mandata Decalogi servare conatus est, sed tamen de cognitione sanctae Trinitatis eruditus non est. Et quamvis hanc spiritales patres perfecte cognovissent, multitudo tamen magna Synagogae nec invenire mysterium Trinitatis potuit, nec quaerere scivit.

11. Superveniente autem gratia per testamentum novum, omnis fidelis populus unum Deum Trinitatem esse cognovit, et virtutem Decalogi in ejus agnitione complevit. Prius ergo limen portae mensuratur calamo uno, postmodum latitudo ejus cubitis decem, atque ad extremum longitudo portae cubitis tredecim, quia et sanctis patribus ante legem activa et contemplativa vita non defuit, et sub legis Decalogo populus divinae substantiae mysterium nesciens, in mandatorum latitudinem servivit. Et nunc sub gratia, custoditis verius Decalogi praeceptis, omnis qui ad fidem venerit sanctae Trinitatis mysterium cognoscit.

12. Qua in re hoc quoque nobis sciendum est quia et per incrementa temporum crevit scientia spiritualium patrum. Plus namque S. Moyses quam S. Abraham, plus prophetae quam S. Moyses, plus apostoli quam prophetae in omnipotentis Dei scientia eruditi sunt. Fallor si haec ipsa Scriptura non loquitur: Pertransibunt, inquit, plurimi, et multiplex erit scientia (Dan. XII, 4). Sed haec eadem quae de S. Abraham, S. Moyse, prophetis et apostolis diximus, ex ejusdem Scripturae verbis, si possumus, ostendamus. Quis enim nesciat quia S. Abraham cum Deo locutus est (Genes. XII, seq.)? et tamen ad S. Moysen Dominus dicit: Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, et Deus Jacob, et nomen meum Adonai non indicavi eis (Exod. VI, 3; Ibid., III, 6)? Ecce plus S. Moysi quam S. Abrahae innotuerat, qui illud de se S. Moysi indicat quod se S. Abrahae non indicasse narrabat. Sed videamus si prophetae plus quam S. Moyses divinam

scientiam apprehendere potuerunt. Certe Psalmista dicit: Quomodo dilexi legem tuam, Domine? tota die meditatio mea est (Psal. CXVIII, 97). Atque subjunxit: Super omnes docentes me intellexi; quia testimonia tua meditatio mea est (Ibid., 99). Et iterum: Super seniores intellexi (Ibid., 100). Qui ergo legem meditari se memorat, et super omnes docentes se ac super seniores intellexisse testatur, quia divinam scientiam plus quam S. Moyses acceperat manifestat. Quomodo autem ostensuri sumus quia plus sancti apostoli edocti sunt quam prophetae? Certe Veritas dicit: Multi reges et prophetae voluerunt videre quae videtis, et audire quae auditis, sed non viderunt (Luc. X, 24). Plus ergo quam prophetae de divina scientia noverunt, quia quod illi solo spiritu viderunt, isti etiam corporaliter viderunt. Impleta itaque est ea, quam superius diximus, S. Danielis sententia: Quia pertransibunt plurimi, et multiplex erit scientia (Dan. XII, 4). Mensura ergo calami, qui est sex cubitorum et palmi, ducatur ad cubitos decem; et mensura decem cubitorum ad extremum surgat in tredecim, quia quanto mundus ad extremitatem ducitur, tanto nobis aeternae scientiae aditus largius aperitur. Sequitur:

VERS. 12.---Et marginem ante thalamos cubiti unius.

13. Sicut saepe diximus, thalami corda electorum sunt, omnipotentis Dei amore ferventia. Quid ergo per marginem ante thalamos, nisi fides exprimitur? quia nisi prius ipsa teneatur, nullo modo ad spiritalem amorem pertingitur. Non enim charitas fidem, sed fides charitatem praecedat. Nemo enim potest amare quod non crediderit. Margo itaque est ante thalamos, fides ante ardorem charitatis, quia, sicut dictum est, nisi ea quae audis credideris, ad amorem eorum quae audieris nullatenus inflammaberis. Sed margo ante thalamos cubiti unius est, quia tunc fides corda audientium in amore Deo copulat, quando per errores et schismata divisa non est, sed in unitate perdurat, ut videlicet margo unius cubiti audientis

animum ad thalamum perducatur, quia coelestis sponsi speciem quam hic praedicat postmodum in coelestibus demonstrat. Ubi et bene subditur:

IBID.---Et cubitus unus finis utrinque.

14. Utrinque autem dicitur, ac si dicatur utrique, scilicet limini et portae. Per latitudinem quippe liminis et longitudinem portae vetus ac novum testamentum diximus designari. Ad extremum vero additur quod cubitus unus sit finis utrinque, quia videlicet et testamentum vetus unum nobis Mediatorem Dei et hominum nuntiavit, et testamentum novum eundem nobis nuntiat in aeterna claritate venturum, quem jam pro nobis cognovimus incarnatum. Cubitus ergo unus finis utrorumque est, quia et quem lex praedixit in carne apparuit, et ipse quem nunc Testamentum Novum loquitur, in gloria majestatis apparebit. Et tunc utrorumque finis erit, cum visus in divinitatis suae potentia, omnia quae sunt praedicta compleverit. Scriptum namque est: Finis legis Christus ad justitiam credenti (Rom. X, 4). Finis videlicet, non qui consumit, sed qui perficit. Tunc etenim legem perfecit, cum, sicut lex praedixerat, incarnatus apparuit. Sed adhuc de ejus judicio multa Novum Testamentum loquitur, adhuc multa de regno illius narrat, quae necdum videmus impleta. Ecce quotidie Evangelium legitur, ventura vita praedicatur. Tunc ergo erit et novi testamenti finis, cum ea quae de se promisit Dominus compleverit.

15. Finietur vero testamentum novum, quia perficietur. Nam cum ipse de quo loquitur visus fuerit, ejusdem testamenti verba cessabunt. Unde et sanctae Ecclesiae veri luminis diem quasi tempus vernale praestolanti, per sponsi vocem dicitur: Surge, propera, amica mea, columba mea, formosa mea, et veni. Jam enim hiems transiit, imber abiit et recessit, flores apparuerunt in terra (Cant. II, 10, 11). Sive enim sancta Ecclesia, seu unaquaeque electa anima, coelesti sponso

est amica per amorem, columba per spiritum, formosa per morum pulchritudinem. Quae cum jam de corruptione carnis educitur, ei procul dubio hiems transit, quia praesentis vitae torpor abscedit. Imber quoque abit et recedit, quia cum ad contemplandum in sua substantia omnipotentem Deum educitur, jam verborum guttae necessariae non erunt, ut pluvia debeat praedicationis infundi. Nam quod minus audire potuit, amplius videbit. Tunc apparent flores in terra, quia cum de aeternae beatitudinis vita quaedam suavitatis primordia praegustare anima coeperit, quasi jam in floribus odoratur exiens, quod postquam egressa fuerit, in fructu uberius habebit. Unde et illic subditur: Tempus putationis advenit (Ibid., II, 12). In putatione quippe sarmenta sterilia reciduntur, ut ea quae praevalent uberius fructum ferant. Nostrae itaque putationis tempus tunc advenit quando infructuosam ac noxiam corruptionem carnis deserimus, ut ad fructum animae pervenire valeamus. Qui fructus nobis erit uberrimus, visio unius. Cubitus ergo unus est finis utrinque, quia unus est ille qui dixit: Singulariter sum ego donec transeam (Psal. CXL, 10). Qui solus cum Patre et sancto Spiritu praesidet in coelo, sicut passer unicus in aedificio (Psal. CI, 8). Quemadmodum implevit legem per mysterium incarnationis et perfectae humanitatis suae, ita testamenti novi promissa impleturus est per ostensam gloriam claritatis suae.

16. Hunc unum nobis cubitum mensura quoque arcae locuta est. Arca enim, quae trecentis cubitis fieri in longitudine iussa est, sexaginta vero in latitudine, triginta autem in altitudine (Genes. VI, 15), in uno est cubito consummata. Quid enim per arcam nisi sancta Ecclesia figuratur, quae inferius ampla est, superius angusta? Quae a trecentis, et sexaginta, ac triginta cubitis ad unum cubitum colligitur, quia ab ea latitudine quam sancta Ecclesia in membris suis adhuc infirmantibus habet paulisper angustata, et in altum proficiens, ad unum tendit. Ipsa enim ratio exigit ut credamus quod in

illa arcae latitudine omnes bestiae, cuncta quadrupedia atque reptilia in inferioribus fuerunt, homines atque volatilia nimirum in superioribus. Juxta superiorem etenim partem fenestra fuit in latere, de qua corvum et columbam dimisit homo, ut si jam diluvii transissent aquae, cognosceret. Et quia arca eadem in uno fuit cubito consummata, homines et volatilia juxta cubitum fuerunt. Recte itaque per arcam universa Ecclesia designatur, quae adhuc in multis suis carnalibus lata est, in paucis spiritalibus angusta. Et quia ad unum hominem, qui est sine peccato, colligitur, quasi in uno cubito consummatur.

17. Videmus etenim multos intra ejusdem sanctae Ecclesiae sinum in superbia erigi, in carnis voluptate dissolvi, acquirendis terrenis rebus inhiare, imperante avaritia maria transire, deservire iracundiae, jurgiis vacare, proximos quos praevalent laedere. Sed quia eos adhuc sancta Ecclesia tolerat ut convertantur, quasi in arcae latitudine deorsum bestiae morantur. Videmus alios jam aliena non quaerere, illatam injuriam aequanimiter portare, rebus propriis esse contentos, humiliter vivere. Sed quia isti jam pauci sunt, angustatur arca. Alios autem conspicimus etiam possessa relinquere, nullum terrenis rebus studium dare, inimicos diligere, carnem a cunctis voluptatibus domare, motus omnes sub rationis judicio premere, per coeleste desiderium contemplationis penna sublevari. Sed quia tales quique valde rari sunt, jam arca juxta cubitum ducitur, ubi homines et volatilia continentur. Quaeratur tamen si quis in eis esse valeat sine peccato, et nullus invenitur. Quis itaque homo sine peccato est, nisi ille qui in peccatis conceptus non est? In uno ergo cubito consummatur arca, quia unus est auctor et Redemptor sanctae Ecclesiae sine peccato, ad quem et per quem omnes proficiunt, qui se esse peccatores noverunt. Dicatur itaque de limine et porta: Et cubitus unus, finis utrinque, quia cum unus Mediator Dei et hominum homo Christus Jesus in majestate sua

apparuerit, omnia utriusque testamenti quae praedicta et promissa sunt complebit.

18. Sin vero utraque hoc loco marginem ac thalamos memorat, neque hoc ab hac sententia abhorret, quia cum majestas Redemptoris nostri nobis fuerit ostensa, finitur fides, cum jam coeperit videre homo quod credidit. Et ad finem suum perveniunt thalami, quia corda fidelium incomparabiliter longe quam modo sunt, in amore illius perficiuntur. Cubitus ergo unus finis utrinque est, quia unius Domini et Salvatoris visio in electis suis fidem finit, et charitatem perficit.

19. Considerare libet qui nos sumus qui ista tractamus. Certe ex gentibus venimus, certe parentes nostri lignorum ac lapidum cultores fuerunt. Unde ergo hoc nobis, ut ea quae nunc usque Hebraei nesciunt Ezechielis prophetae tam profunda mysteria rimemur? Agamus ergo gratias uni, qui cuncta quae de eo in sacro eloquio scripta sunt opere implevit, ut quae intelligi audita non poterant, visa panderentur. Ibi quippe incarnatio, ibi passio, ibi mors, ibi resurrectio, ibi ascensio illius continetur. Sed quis nostrum haec audita crederet, nisi facta cognovisset? Signatum ergo librum, sicut in Joannis Apocalypsi legitur (Apoc. V, 3, 5), quem aperire et legere nemo poterat, leo de tribu Juda aperuit, quia omnia ejus nobis mysteria in sua passione ac resurrectione patefecit. Et per hoc quod infirmitatis nostrae mala pertulit, suae nobis potentiae et claritatis bona monstravit.

20. Caro enim factus est, ut nos spiritales faceret; benigne inclinatus est, ut levaret; exiit, ut introduceret; visibilis apparuit, ut invisibilia monstraret; flagella pertulit, ut sanaret; opprobria et irrisiones sustinuit, ut ab opprobrio aeterno liberaret; mortuus est, ut vivificaret. Agamus ergo gratias vivificanti et mortuo, et ideo amplius vivificanti, quia mortuo. Unde bene salutem nostram, et

passionem illius Isaias contemplatus ait: Ut faciat opus suum, alienum opus ejus; ut operetur opus suum, peregrinum est opus ejus ab eo (Isai. XXVIII, 21). Opus etenim Dei est animas quas creavit colligere, et ad aeternae lucis gaudia revocare. Flagellari autem atque sputis illini, crucifigi, mori, atque sepeliri, non hoc in sua substantia opus Dei est, sed opus hominis peccatoris, qui haec omnia meruit per peccatum. Sed peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum (I Petr. II, 24). Et qui in natura sua manet semper incomprehensibilis, in natura nostra comprehendi dignatus est ac flagellari, quia nisi ea quae erant infirmitatis nostrae susciperet, nunquam nos ad suae fortitudinis potentiam sublevaret. Ut ergo faciat opus suum, alienum opus ejus; et ut operetur opus suum, peregrinum est opus ejus ab eo, quia incarnatus Deus, ut nos ad suam justitiam colligeret, dignatus est pro nobis tanquam peccator homo vapulare. Et alienum opus fecit ut faceret proprium, quia per hoc quod infirmans mala nostra sustinuit, nos qui creatura illius sumus, ad fortitudinis suae gloriam perduxit, in qua vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA V.

Ab extrema duodecimi versus parte ad decimum septimum, Ezechielis cap. quadragesimum exponitur, ac de contemplatione praesertim disseritur.

1. Memoratis superius thalamis, propheta subjungit, quia thalami sex cubitorum erant hinc et inde. Qua in re magna nobis quaestio generatur, cur superius thalamum uno calamo mensuratum dixit, quem videlicet calamum sex cubitos et palmum habere perhibuit, atque inferius thalamos sex solummodo dicit cubitis mensurari. Si enim non calamo, sed sex cubitis mensurantur, palmus deest, qui superius in mensura calami dicebatur adesse. Sed si thalami sunt sensus atque cogitationes fidelium, in quibus

castae animae conditori suo in amore junguntur, et per sex cubitos perfecta operatio, per palmum vero inchoatio contemplationis exprimitur, sanctae universalis Ecclesiae debemus membra conspiciere, et citius invenimus quia sunt in ea thalami uno calamo, et sunt alii sex tantummodo cubitis mensurati. Nam fideles quidam in illa omnipotentem Deum ita amant, ut et in opere perfecti sint, et in contemplatione suspensi. Hi profecto calamum in mensura habent, quia et sex cubitos operationis, et palmum contemplationis possident. Quidam vero omnipotentem quidem Deum diligunt, et perfecte in bonis operibus exercentur, sed tamen contemplari ejus magnitudinem subtiliori intellectu nesciunt. Amant autem, sed investigare gaudia ejus claritatis ignorant. Hi itaque sex cubitos habent et palmum non habent, quia ei jam per amorem juncti sunt, sed ex contemplatione disjuncti. Qui tamen thalami post commemorationem cubiti unius hinc et inde esse referuntur, quia videlicet in amore auctoris ac Redemptoris nostri fideles animae et ex Judaico populo et ex gentilitate convenerunt.

2. Unde et idem Redemptor noster, cum, Asellum sedens, Jerusalem tenderet, sicut Evangelista testatur, multi vestimenta sua straverunt in via; alii autem frondes caedebant de arboribus, et sternebant in via; et qui praeibant et qui sequebantur clamabant, dicentes: Hosanna, benedictus qui venit in nomine Domini (Marc. XI, 7, seq.). Salvator enim noster asellum sedens Jerusalem tendit, quando uniuscujusque fidelis animam regens, videlicet jumentum suum, ad pacis intimae visionem ducit. Jumentum sedet etiam cum sanctae Ecclesiae universaliter praesidet, eamque in supernae pacis desiderium accendit. Multi autem vestimenta sua in via sternunt, quia corpora sua per abstinentiam domant, ut ei iter ad mentem parent, vel exempla bona sequentibus praebeant. Alii autem ramos vel frondes de arboribus caedunt et sternunt in via, quia in doctrina veritatis verba atque sententias patrum ex eorum eloquio

decerpunt, et haec in via Dei ad auditoris animum venientes humili praedicatione submitunt. Quod indigni quoque et nos modo facimus. Nam cum patrum sententias in sermone exhortationis assumimus, frondes de arboribus caedimus, ut has in via Dei omnipotentis sternamus. Sed qui praeibant et qui sequebantur clamabant: Hosanna. Praecessit quippe Judaicus populus, secutus est gentilis. Et quia omnes electi, sive qui in Judaea esse potuerunt, sive qui nunc in Ecclesia existunt, in Mediatorem Dei et hominum crediderunt et credunt, qui praeunt et qui sequuntur Hosanna clamant. Hosanna autem Latina lingua, salva nos dicitur. Ab ipso enim salutem et priores quaesierunt, et praesentes quaerunt; et benedictum qui venit in nomine Domini confitentur, quoniam una spes, una fides est praecedentium atque sequentium populorum. Nam sicut illi exspectata passione ac resurrectione ejus sanati sunt, ita nos praeterita passione illius ac permanente in saecula resurrectione salvamur. Quem enim priores nostri ex Judaico populo crediderunt atque amaverunt venturum, hunc nos et venisse credimus et amamus, ejusque desiderio accendimur, ut eum facie ad faciem contemplemur. Thalami ergo ejus hinc et inde sunt, quia corda amantium fidem quae in illo est et a priori parte saeculi et ab ultima complectuntur. Sequitur:

VERS. 13.---Et mensus est portam a tecto thalami usque ad tectum ejus, latitudinem viginti et quinque cubitorum.

3. Saepe jam diximus, portam fidem, et per eandem fidem ipsum Dominum ac Redemptorem nostrum, Mediatorem Dei et hominum Jesum Christum posse signari, quia per fidem quae in eo est introitus ad vitam patet. Sed etiam Scripturam sacram, quae nobis eandem ipsam fidem in Redemptoris nostri intellectum aperit, non immerito portam accipimus, quia, ea ut oportet cognita, ad intelligenda invisibilia intramus. Si igitur hoc in loco, ut

praediximus, porta Scriptura accipitur, quaerendum est quid per tectum thalami, quid per tectum portae signetur. Sed habet thalamus tectum, quia operta est mens amantium, et adhuc fervor amoris in occulto est. Habet quoque et porta tectum, quia Scriptura tota quidem propter nos scripta est, sed non tota intelligitur a nobis.

4. Multa quippe in illa ita aperte scripta sunt, ut pascant parvulos; quaedam vero obscurioribus sententiis velantur, ut exerceant fortes, quatenus cum labore intellecta plus grata sint. Nonnulla autem ita in ea clausa sunt, ut dum ea non intelligimus, agnoscentes infirma nostrae caecitatis, ad humilitatem magis quam ad intelligentiam proficiamus. Sunt enim quaedam quae ita de coelestibus loquuntur, ut solis illis supernis civibus in patria sua persistentibus pateant, necdumque nobis peregrinantibus reserentur. Nam si quis ad urbem incognitam pergens multa de illa in via audiat, quaedam quidem ex ratione colligit, quaedam vero, quia necdum videt, nullo modo cognoscit; ipsi vero cives qui in ea sunt, et quae de illa tacentur vident, et quae de illa dicuntur intelligunt. Nos igitur in via adhuc sumus, multa de illa coelesti patria audimus, alia jam per spiritum et rationem intelligimus, quaedam vero non intellecta veneramus. Unde et de eodem sacro eloquio scriptum est: Extendens coelum sicut pellem, qui tegis in aquis superiora ejus (Psal. CIII, 2). Coelum quippe sicut pellis extenditur, quia per ora mortalium Scriptura sacra nobis in expositionibus explicatur. Sed sunt aquae in coelo, superiores videlicet multitudines, id est angelorum agmina, in quibus ejusdem coeli teguntur superiora, quia ea quae in sacro eloquio altiora et obscuriora sunt, angelicis solummodo spiritibus patent, et nobis adhuc incognita perdurant. Habet ergo thalamus tectum, quia nescit adhuc proximus quantum amatur a proximo. Porta quoque, id est sacrum eloquium habet tectum, quia necdum omnia penetrare intellectu possumus quae de coelestibus audimus.

5. Restat ergo ut in his quae intelligimus in profectu quotidie charitatis ambulemus. Et quamvis in nobis proximi quoque nostri non videant quantum diligantur a nobis, atque in sacro eloquio ea quae necdum intelligimus humiliter veneremur, in his tamen ad quae intelligendo pervenimus, dilatari per bonam operationem debemus. Unde et dicitur: Et mensus est portam a tecto thalami, usque ad tectum ejus, latitudinem viginti et quinque cubitorum. Quinque enim carnis sensibus praediti sumus, videlicet visu, gustu, olfactu, auditu atque tactu. Idem vero quinarium numerus, per semetipsum multiplicatus, ad vigesimum et quia tum numerum surgit. Operari autem exterius quiddam de mandatis coelestibus sine istis corporeis quinque sensibus non valemus. His quippe officiis suis iudex animus interius praesidet, et quid exterius agere juste vel misericorditer possit, quasi eisdem officiis renuntiantibus ac deservientibus agnoscit. Cum ergo timore omnipotentis Domini animus impletur, necesse est ut quinque nostri sensus nobis velut subjecta officia in bona operatione deserviant. Per quos cum aliquid agere misericorditer coeperimus, plus se quotidie ipsa misericordia aperit, et quasi quidam sinus boni operis expandit. Quinque igitur sensus multiplicantur in se, dum hoc quod per ipsos agitur in bono quotidie opere per profectum multiplicatur. Unde et latitudo esse viginti et quinque cubitorum dicitur, quia timor, tenacia et pigredo, angustia est. Quisquis enim ideo indigenti dare panem metuit, ne sibi desit, adhuc in angustia timoris est. Quisquis ideo vestimentum argenti non porrigit, quia hoc solus habere concupiscit, adhuc tenaciae suae angustia coarctatur. Quisquis ideo bonum non agit, quia tepore animi pigrescit, ipse ei suus torpor angustia est. Respicere autem inopem, exaudire precem, largiri stipem, praebere defensionem, atque pro ejusdem defensione pauperis adversantis cujuslibet inimicitias non timere, magna mentis latitudo est. Mensuretur ergo inter thalamum et portam ea quae interjacet latitudo, cubitis viginti et quinque, quia in exteriorum sensuum operatione

probatum et cognoscitur quae intrinsecus largitas bonitatis habeatur. Nam quid jam de Scriptura sacra didiceris et quantum proximum tacitus ames, in latitudine boni operis ostendis.

6. Pateat itaque viginti et quinque cubitis latitudo inter thalamum et portam, quia inter charitatem et scientiam testis est bona operatio. Quae si fortasse defuerit, profecto certum est nec cognovisse te Deum, nec diligere proximum; id est, nec portam sacri eloquii, nec amoris thalamum habere. Et notandum est quod a tecto thalami usque ad tectum portae dicitur mensuratum. Per ea enim quae nobis in sacra Scriptura cooperta sunt, nostra humilitas approbatur, quia quidquid in illa non intelligimus, non superbe reprehendere, sed venerari humiliter debemus. Unde et de Domino scriptum est: Palpebrae ejus interrogant filios hominum (Psal. X, 5). Palpebrae quippe ejus judicia sunt, quae aliquid nobis claudunt, et aliquid aperiunt. Quae aperiendo nos interrogant si intelligendo non extollimur. Claudendo nos interrogant si non despiciamus quae intelligere non valemus. Per ea autem quae de charitate nostra proximis nostris non loquimur, in conspectu Dei verius probamur. In quorundam enim ore charitas ficta est, in quorundam vero cordibus vera. Et saepe de charitate ostenditur quod non est, et non demonstratur quod est. Amorem itaque nostrum erga proximum plus bona operatio loquitur quam lingua, ut in ipso bono opere proximus noster amari se videat. Et cum tantum non possumus quantum volumus operari, omnipotenti Deo occulta amoris nostri sufficient. A tecto ergo thalami usque ad tectum portae sit magna latitudo, ut ab occultis nostrae charitatis propter proximum usque ad humilitatem scientiae, et propter Deum, in quantum intelligimus et valemus, bona semper operemur.

7. Potest etiam porta ipse jam aditus regni coelestis intelligi. Habet nunc thalamus tectum, habet et porta

tectum, quia et quanta sit nostra charitas in Deum et proximum, non cognoscitur, et quando de hoc saeculo ad aeternae vitae requiem introducatur ignoratur. Esse enim nobis conditor noster diem mortis nostrae incognitum voluit, ut, dum semper ignoratur, semper esse proximus credatur; et tanto quisque ferventior sit in operatione, quanto et incertus est de vocatione. Unde et latitudo viginti et quinque cubitorum a thalamo ad portam tenditur, quia per charitatem quam semel in Deo et proximo concepimus, usque ad ingressum regni debemus omne quod possumus multipliciter atque incessanter operari. A tecto itaque thalami usque ad tectum portae magna latitudo est, quia ex gratia qua inchoamus Deum diligere, usque ad ipsam dilectionem quae nobis aditum regni coelestis aperit, debemus nosmetipsos in magna bonorum operum actione dilatari, adversa patienter perpeti, bona libenter impendere, ipsos etiam quos patimur amare, habita tribuere, non habita non ambire, proximos sicut nosmetipsos diligere, eorum bona nostra credere, eorum mala quasi propria deflere. In tali ergo mente magna latitudo est, in qua angustia odiorum non est. Quam profecto latitudinem ex Dei et proximi amore concepimus, et per sacra mandata cognovimus. Nam et ipsos latitudinis viginti et quinque cubitos non inconvenienter intelligimus, si eos juxta sacrum eloquium discutere velimus. Sex enim cubitis mensuratos thalamos dixerat, et sexto die homo est conditus (Genes. I, 27); eo quoque die Dominus perfecisse opera sua describitur. Unde etiam pro perfectione poni senarius numerus solet. Et quia omnem operationem bonam per quatuor sancti Evangelii libros agnovimus, si sex quater ducimus, ad viginti et quatuor pervenimus. Cui monas additur, quia unus est per quem bene omnes operantur. Viginti ergo et quinque cubitis latitudo haec explicari debuit, quia omnis bona operatio per quatuor sancti Evangelii, ut diximus, libros agnoscitur, et in unius Dei cognitione et confessione completur. Sequitur:

VERS. 13.---Et ostium contra ostium.

8. Hoc loco contra non ad adversitatem ponitur, sed ad rectitudinem. Ostium enim contra ostium est cum recto itinere ab exteriori ad interiorem aditum pervenitur. In cognitione vero omnipotentis Dei primum ostium nostrum fides est, secundum vero species illius, ad quam per fidem ambulando pervenimus. In hac etenim vita hanc ingredimur, ut ad illam postmodum perducamur. Ostium ergo contra ostium est, quia per aditum fidei aperitur aditus visionis Dei. Si quis vero utraque haec ostia in hac vita velit accipere, neque hoc a salubri intelligentia abhorret. Nam saepe volumus omnipotentis Dei naturam invisibilem considerare, sed nequaquam valemus; atque ipsis difficultatibus fatigata anima ad semetipsam redit, sibique de seipsa gradus ascensionis facit, ut primum semetipsam, si valet, consideret, et tunc illam naturam quae super ipsam est, in quantum potuerit, investiget. Sed mens nostra si in carnalibus imaginibus fuerit sparsa, nequaquam vel se vel animae naturam considerare sufficit, quia per quot cogitationes ducitur, quasi per tot obstacula caecatur.

9. Primus ergo gradus est ut se ad se colligat, secundus ut videat qualis est collecta, tertius ut super semetipsam surgat, ac se contemplationi auctoris invisibilis intendendo subjiciat. Sed se ad se nullatenus colligit, nisi prius didicerit terrenarum atque coelestium imaginum phantasmata ab oculis mentis compescere, quidquid de visu, quidquid de auditu, quidquid de odoratu, quidquid de tactu et gustu corporeo cogitationi ejus occurrerit, respuere atque calcare, quatenus talem se quaerat intus, qualis sine istis est. Nam haec quando cogitat, quasi quasdam umbras corporum introrsus versat. Abigenda ergo sunt omnia manu discretionis ab oculis mentis, quatenus talem se anima consideret, qualis sub Deo super corpus creata est, ut a superiore vivificata, vivificet inferius quod administrat. Quae et sic infusa est

corpori, ut non per membrorum partes partibus sit divisa. Nam si in quolibet loco pars corporis percutitur, tota dolet. Miro autem modo una eademque vivificatione membris praesidens, cum ipsa per naturam non diversa sit, per corpus tamen agit diversa. Ipsa quippe est quae per oculos videt, per aures audit, per nares odoratur, per os gustat, per membra omnia tangit, et tangendo leue ab aspero discernit. Et cum tam diversa per sensus operatur, non haec diversa, sed una illa in qua creata est ratione disponit. Cum ergo seipsam sine imaginibus corporis cogitat anima, jam primum ostium intravit. Sed ab hoc ostio ad aliud tenditur, ut de natura Dei omnipotentis aliquid contempletur. Anima itaque in corpore vita est carnis, Deus vero qui vivificat omnia vita est animarum. Si igitur tantae est magnitudinis, ut comprehendi non possit vita vivificata, quis intellectu comprehendere valeat quantae majestatis sit vita vivificans? Sed hoc ipsum considerare atque discernere jam est aliquatenus intrare, quia ex sua aestimatione anima colligit quid de incircumscripto spiritu sentiat, qui ea incomprehensibiliter regit quae incomprehensibiliter creavit.

10. Conditor etenim noster longe incomparabiliter creaturae suae praesidet, et quaedam operatur ut sint, nec tamen vivant; quaedam vero ut sint et vivant, nec tamen discernere aliquid de vita valeant; quaedam autem ut sint, vivant, atque discernant. Et operatur unus omnia, sed in omnibus non divisus (I Cor. XII, 6). Est enim vere summus, et nunquam sibi dissimilis. Anima autem etsi per naturam sibimetipsi diversa non est, per cogitationem tamen diversa est. Eo enim momento et ictu quo de visu cogitat, de auditu cogitare obliviscitur; et eo momento et ictu quo de auditu vel gustu cogitat, de odoratu vel tactu cogitare non praevalet, quia per intentionem et oblivionem fit semper sibimetipsi dissimilis, ut nunc hoc, nunc illud cogitatione teneat. Omnipotens autem Deus, quia sibimetipsi dissimilis non

est, ea virtute videt qua audit omnia, ea virtute creat qua judicat creata. Ejus ergo et videre simul omnia administrare est, et administrare conspicere. Nec alia cogitatione justos adjuvat, atque alia injustos damnat, sed una eademque vi naturae singularis sibi semper indissimilis dissimilia disponit. Cur autem hoc de potentia Creatoris admiremur, qui virtutis ejus vestigia et in creaturis conspiciamus? Natura quippe luti et cerae diversa est. Solis vero radius non est diversus, et tamen cum diversus non sit, diversa sunt quae in luto operatur et cera, quia uno eodemque sui ignis calore lutum durat, et ceram liquat. Sed fortasse hoc in natura luti vel cerae est, non in ipsa solis substantia, quae in naturis diversis diversa videtur operari. Omnipotens autem Deus in semetipso habet sine immutatione mutabilia disponere, sine diversitate sui diversa agere, sine cogitationum vicissitudine dissimilia formare. Longe ergo dissimiliter operatur dissimilia nunquam sibi dissimilis Deus, qui et ubique est, et ubique totus est. Ait enim: Coelum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum (Isai. LVI, 1). Et de ipso scriptum est: Qui coelum metitur palmo, et terram pugillo concludit (Ibid., XL, 12).

11. Ex qua re considerare necesse est quia is qui coelo velut sedi praesidet, super et intus est. Et qui coelum palmo, et terram pugillo concludit, et exterius, superius, et inferius est. Ut ergo indicaret omnipotens Deus interior se esse, et superiorem omnibus, coelum ipse sibi sedem esse perhibuit. Ut vero se ostenderet omnia circumdare, coelum metiri palmo, et terram se asserit pugillo concludere. Ipse est ergo interior et exterior, ipse inferior et superior: regendo superior, portando inferior; replendo interior, circumdando exterior. Sicque est intus, ut extra sit; sic circumdat, ut penetret; sic praesidet, ut portet; sic portat, ut praesideat. Cum ergo elevata ad seipsam anima suum modulum intelligit, et quia corporalia omnia transcendat agnoscit, atque ab intellectu suo se ad auctoris

intellectum tendit, quid jam haec nisi ostium quod est contra ostium aspicit? Unde et auctori omnium Propheta dicit: Mirabilis facta est scientia tua ex me (Psal. CXXXVIII, 6), quia quantumlibet intenderit, semetipsam anima perfecte non sufficit penetrare, quanto magis illius magnitudinem qui potuit et animam condere? Cumque in scientia Dei intellectu laboraret, lassescens ac deficiens subdidit: Confortata est, nec potero ad eam (Ibid.). Sed cum conantes atque tendentes quiddam jam de invisibili natura conspiciere cupimus, lassamur, reverberamur, repellimur; et si interiora penetrare non possumus, tamen jam ab exteriori ostio interius ostium videmus. Ipse enim considerationis labor ostium est, quia ostendit aliquid ex eo quod intus est, etsi adhuc ingrediendi potestas non est. Sequitur:

VERS. 14.---Et fecit frontes per sexaginta cubitos, et ad frontem atrium portae undique per circuitum.

12. Saepe jam diximus (Hom. 2, lib. II, n. 7, seq.) senario numero perfectionem boni operis designari, non illud sequentes quod conati sunt hujus saeculi sapientes astruere, dicentes idcirco senarium numerum esse perfectum, quia suo ordine numeratus perficitur, ut cum unus, duo, tres dicuntur, senarius numerus impleatur; vel quia in tribus partibus dividitur, id est sexta, tertia et dimidia, videlicet in uno, duobus et tribus; sed idcirco senarium numerum dicimus esse perfectum, quia, sicut paulo ante dictum est, sexto die perfecit Deus omnia opera sua (Genes. I, 21; II, 1). Quoniam vero peccatori homini legem dedit, quae in decem praeceptis scripta est, et sex decies ducta in sexagenarium surgunt, recte per sexaginta cubitos bonorum operum perfectio designatur. Quod aperte etiam Dominus in Evangelio designat, qui, cum parabolam seminantis exponeret, dixit: Aliud cecidit in terram bonam, et dabat fructum ascendentem et crescentem, et afferebat unum triginta, et unum sexaginta, et unum centum (Matth. XIII, 8; Marc.

IV, 8; Luc. VIII, 8). Fructus etenim terrae bonae triginta affert, cum mens perfectionem fidei, quae est in Trinitate, conceperit. Sexaginta affert, cum bonae vitae opera perfecta protulerit. Centum vero affert, cum ad aeternae vitae contemplationem profecerit. Sinistra enim nostra est vita praesens, dextera vero est vita ventura. Et recte per centenarium numerum aeternae vitae contemplatio designatur, quia cum post triginta ac sexaginta ad centesimum numerum computando pervenimus, idem centenarius numerus in dexteram transit. Fides atque operatio adhuc in sinistra est, quia hic adhuc positi, et credimus quod non videmus, et operamur ut videamus. Cum vero jam se animus in contemplationem aeternae vitae suspenderit, quasi ad dexteram manum computus pervenit. Fecit itaque frontes per sexaginta cubitos. Quia enim per sexagenarium numerum perfectio, quid per frontes aedificii nisi ipsa opera designantur quae exterius videntur? Praedicationis enim verbum tribuere, alimenta esurientibus, vestimenta algentibus dare, et pro bono opere patienter adversa sustinere, quid aliud quam frontes sunt aedificii coelestis? quia pulchritudo operum exteriorum ornat habitaculum Dei, quod adhuc latet intrinsecus. Sed istae frontes habent atrium undique per circuitum, quia in hoc magna sunt opera, si haec in mente dilatatae amplitudine charitatis. De charitate quippe scriptum est: Latum mandatum tuum nimis (Psal. CXVIII, 96). De hac iterum Psalmista ait: Statuisti in loco spatioso pedes meos (Psal. XXX, 9).

13. Sed ecce, dum loquor, animo occurrit quomodo lata est charitas. Si per charitatem pertingitur ad Deum, et per semetipsam Veritas dicit: Intrate per angustam portam (Matth. VII, 13). Et rursum Psalmistam audio dicentem: Propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras (Psal. XVI, 4). Atque in Evangelio Dominus dicit: Jugum enim meum suave est, et onus meum leve (Matth. XI, 30). Quomodo ergo aut lata charitas, si angusta porta? aut quomodo jugum suave est et onus leve, si in

praeceptis Dei viae durae sunt quae custodiuntur? Sed hanc nobis quaestionem citius ipsa charitas solvit, quia via Dei et inchoantibus angusta est, et perfecte jam viventibus lata. Et dura sunt quae contra consuetudinem spiritaliter animo proponimus, et tamen onus Dei leve est, postquam hoc ferre coeperimus, ita ut pro amore ejus etiam persecutio placeat, et omnis pro eo afflictio in mentis dulcedine veniat, sicut sancti quoque apostoli gaudebant cum pro Domino flagella tolerabant (Act. V, 41). Ipsa ergo angusta porta amantibus lata fit, ipsae viae durae spiritaliter currentibus molles et planae fiunt; dum enim scit animus se pro temporalibus doloribus gaudia aeterna recipere, et hoc incipit quod affligitur amare. Atrium ergo ante frontes ejus est in perfectione operis latitudo dilectionis.

14. Et notandum quod dicitur Undique per circuitum, ut videlicet homo per omne quod agit semper se in charitatis amplitudine dilatet, ne hunc aut timor aut odia angustent. Si quis ergo de verbo Dei loquitur, et charitatem quam praedicat in mente non servat, aedificii frontem habet, sed atrium ante frontem non habet. Si quis eleemosynam indigentibus largitur, et per hanc fortasse in corde extollitur, nec ex charitate proximi inopiae subvenit, sed se elatione tacita extollit, frontem quidem in aedificio ostendit, sed juxta frontem atrium non fecit. Si quis illatas a proximo contumelias tolerat, et mala objecta tacitus portat, magna est patientia quam demonstrat, sed si dolorem in corde non habeat, si lucrari ad tranquillitatem mansuetudinis etiam ipsum qui male excesserat quaerat. Nam si patientiam exterius adhibens intus dolorem tenet, nec amat eum quem sustinet, habet quidem frontem in aedificio, sed ante frontem atrium non habet, quia is qui se angustiae odiorum subdidit, profecto charitatis latitudinem amisit. Nam sicut in superiori parte jam diximus (Hom. 9, maxime n. 22, seq.), patientia ea vera est quae et ipsum amat quem portat. Nam tolerare, sed odisse, non est virtus mansuetudinis, sed velamentum

furoris. Et notandum quod hoc ipsum atrium portae dicitur. Porta quippe nostra est aditus ad regnum. Et Deum ac proximum perfecte amare jam ad ingressum regni est tendere. In quantum enim quisque amat, in tantum ad ingressum propinquat. In quantum vero amare negligit, in tantum ingredi recusat, quia nec studet videre quod appetit. Tunc ergo habemus atrium portae, quando ex latitudine charitatis ad supernam vitam quam adhuc contingere minime possumus jam per desiderium intramus. Itaque cum bonum opus erga proximum agitur, restat ut ejusdem boni operis intentio discernatur, si non praesentis gratiae retributionem quaerit, sed spem suam animus ad futuram promissionem tendit, ut ex temporalibus aeterna, ex terrenis coelestia speret. Spes enim coelestium mentem solidat, ne concutiatur fluctibus tumultuum terrenorum. De qua et per Paulum dicitur: Quam sicut anchoram habemus animae tutam ac firmam, et incedentem usque ad interiora velaminis (Hebr. VI, 19). De quibus interioribus hic quoque subjungitur:

VERS. 15.---Et ante faciem portae quae pertingebat usque ad faciem vestibuli portae interioris, quinquaginta cubitos.

15. Hoc quod hoc loco dicitur, Ante faciem portae, non exterior, sed interior ante portam locus describitur, dum usque ad faciem vestibuli portae interioris pertingere perhibetur. Unde et idem locus quinquaginta cubitis dicitur mensuratus. Per quinquagenarium enim numerum requies aeterna signatur. Habet enim septenarius numerus perfectionem suam, quia eo die dierum numerus est completus. Et per legem Sabbatum in requiem datum est (Exod. XX, 8, 10). Ipse autem septenarius numerus per semetipsum multiplicatus ad quadraginta et novem ducitur, cui si monas additur, ad quinquagenarium pervenitur, quia omnis nostra perfectio in illius unius contemplatione erit, in cujus nobis visione jam minus aliquid salutis et gaudii non erit. Hinc etiam

jubilaeus, id est annus quinquagesimus, in requiem datus est, quia quisquis ad omnipotentis Dei gaudia aeterna pervenerit, laborem et gemitum ulterius non habebit.

16. Notandum vero quia locus qui describitur per quinquaginta cubitos tendi, ad faciem vestibuli portae interioris pertingere memoratur. Non ergo hoc loco propheta jam ipsum vestibulum portae interioris, sed locum interius qui tendit ad vestibulum portae interioris, narrat. Per quem locum utique, sicut diximus, spes nostra signatur, quae dum aeternam requiem quaerit, mentem ad vestibulum portae interioris ducit. Hoc ipsum enim, quod desideramus coelestia, quod ad promissa gaudia suspiramus, quod aeternae vitae requiem quaerimus, jam ad interioris vestibuli faciem propinquamus. Signetur ergo per portam fides, per atrium charitas, per locum vero qui ad faciem vestibuli portae interioris propinquat figuretur spes, sine quibus tribus virtutibus quisquis jam uti ratione potest, ingredi ad coeleste aedificium non potest. Habeatur ergo fides in porta, quae introducit ad intelligentiam, charitas in atrio, quae mentem dilatat in amorem; spes in loco qui quinquaginta describitur cubitis, quia per desideria atque suspiria introducit animum ad secreta gaudia quietis. De qua quiete etsi adhuc, sicut est, veritatis lumen non cernimus, jam tamen per rimas intelligentiae aliquid videmus. Unde et hic subditur:

VERS. 16.---Et fenestras obliquas in thalamis.

17. In fenestris obliquis pars illa per quam lumen intrat angusta est, sed pars interior quae lumen suscipit lata, quia mentes contemplantium quamvis aliquid tenuitur de vero lumine videant, in semetipsis tamen magna amplitudine dilatantur. Quae videlicet et ipsa quae conspiciunt capere pauca vix possunt. Exiguum quippe valde est quod de aeternitate contemplantes vident, sed ex ipso exiguo laxatur sinus mentium in augmentum fervoris et amoris; et inde apud se amplae

fiunt, unde ad se veritatis lumen quasi per angustias admittunt. Quae magnitudo contemplationis, quia concedi non nisi amantibus potest, in thalamis obliquae fenestrae esse perhibentur, vel in his quae juxta thalamos non jam extrinsecus, sed esse intrinsecus dicuntur. Nam de eisdem fenestris subditur:

IBID.---Et in frontibus eorum quae erant intra portam undique per circuitum.

18. Erant enim in thalamis, erant et in frontibus eorum, quae intra portam undique per circuitum fuerant constructa, quia qui cor intus habet, ipse quoque lumen contemplationis suscipit. Nam qui adhuc exteriora immoderatus cogitant, quae sint de aeterno lumine rimae contemplationis ignorant. Neque enim cum corporearum rerum imaginibus illa infusio incorporeae lucis capitur, quia dum sola visibilia cogitantur, lumen invisibile ad mentem non admittitur. Sed quisquis jam lumini contemplationis intendit, curare magnopere debet, ut mentem semper in humilitate custodiat, nunquam se de gratia qua infunditur extollat, et ipsas quae mentes contemplantium signant quales sint obliquae fenestrae consideret. Per obliquas etenim fenestras lumen intrat, et fur non intrat, quia hi qui vere speculatores sunt semper sensum in humilitate deprimunt, atque ad eorum mentes intelligentia contemplationis intrat, sed jactantia elationis non intrat. Et patent itaque fenestrae, et munitae sunt, quia et aperta est in mentibus eorum gratia qua replentur, et tamen ad se adversarium ingredi per superbiam non permittunt.

19. Notandum vero quod intra portam undique per circuitum fenestrae obliquae esse memorantur. Non enim contemplationis gratia summis datur et minimis non datur, sed saepe hanc summi, saepe minimi, saepius remoti, aliquando etiam conjugati percipiunt. Si ergo nullum est fidelium officium, a quo possit gratia

contemplationis excludi, quisquis cor intus habet, illustrari etiam lumine contemplationis potest, quia intra portam undique per circuitum fenestrae obliquae constructae sunt, ut nemo ex hac gratia quasi de singularitate gloriatur. Nullus se donum veri luminis aestimet habere privatum, quia in eo quod se habere praecipuum putat, saepe alter est ditior, quem habere apud se boni aliquid non putabat. Unde hic quoque adhuc apte subjungitur:

IBID.---Similiter autem erant et in vestibulis fenestrae per gyrum intrinsecus.

20. Postquam dixit fenestras in frontibus, adjungit fenestras in vestibulis per gyrum intrinsecus, quia non solum alta sanctae Ecclesiae membra quae praeeminent habent contemplationis gratiam, sed plerumque hoc donum etiam illa membra percipiunt quae, etsi jam per desiderium ad summa emicant, tamen adhuc per officium in imo jacent. Nisi enim et his qui despecti videntur omnipotens Deus lumen contemplationis infunderet, fenestrae in vestibulis non fuissent. Videmus itaque alios in summis locis sanctae Ecclesiae constitutos alta de coelestibus loqui, miro studio, in quantum illustrata mens sufficit, supernae patriae secreta rimari: fenestrae sunt in frontibus. A ii vero in sanctae Ecclesiae sinu continentur, et despecti humanis oculis videntur, sed apud se sapientiae studiis vacant, ad coelestia anhelant, atque, in quantum praevalent, quae sint gaudia aeterna considerant: fenestrae itaque obliquae sunt, sed in vestibulis.

21. Bene autem dicitur per gyrum, quia omnis inquisitio secretarum rerum gyrum habet, dum in cogitatione sua dicit animus: Putasne hoc? putasne illud est? Quasi circuit, ut inveniat quod quaerit. Cui cum incircumscriptum lumen erumpere in cognitione coeperit, quasi per obliquam fenestram radius veritatis venit. Sic

quippe in contemplatione nostra multa cogitationibus circumeundo proficimus, sicut exempla bonorum saepe quaerimus, ut in moribus proficiamus. Nam cum jam cogitat animus ad meliora transire, quidquid melius de aliis audire possit exquirat, nunc hujus, nunc sancti alterius vitam ventilat. Unde et electus quidam, qui in expanso sinu sanctae Ecclesiae per universum mundum mentis oculos miserat, bonorum vitam ad imitationem requirens, dicebat: Circuibam et immolabam in tabernaculo Dei hostiam jubilationis (Psal. XXVI, 6). Ecce ut immolaret jubilationis hostiam circuibat, quia nisi animum huc illucque ad bonorum vitam exquirendam mitteret, ipse usque ad jubilationis sacrificium non perveniret. Cum vero sancti viri intra sanctam Ecclesiam ad loca summa perducuntur, eorum vita quasi in speculo ponitur, ut cuncti videant bona quae debeant imitari. Unde et adhuc apte subjungitur:

IBID.---Et ante frontes pictura palmarum.

22. Quid per palmas, nisi praemia victoriae designantur? Ipsae quippe dari vincentibus solent. Unde et de his qui in certamine martyrii antiquum hostem vicerant, et jam victores in patria gaudebant, scriptum est: Et palmae in manibus eorum, et clamabant voce magna, dicentes: Salus Deo nostro, qui sedet super thronum, et Agno (Apoc. VII, 9). Palmas quippe in manibus habere est victorias in operatione tenuisse. Cujus operationis palma ibi retribuitur, ubi jam sine certamine gaudetur. Unde et hic non dicitur: Palmae ante frontes, sed ante frontes pictura palmarum. Ibi enim victoriae palma videbitur, ubi jam sine fine gaudebitur. Nam hic plerumque sanctos viros aspiciamus mira agere, virtutes multas facere, leprosos mundare, daemonia ejicere, tactu aegritudines corporum fugare, prophetiae spiritu ventura praedicere. Cuncta haec necdum palmae sunt, sed adhuc pictura palmarum, nam haec aliquando dantur et reprobis. Unde et per Evangelium Veritas dicit:

Multi dicent mihi in die illa: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, et in tuo nomine daemonia ejecimus, et in tuo nomine virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis, quia nunquam novi vos; discedite a me qui operamini iniquitatem (Matth. VII, 22, 23). Unum vero signum electionis est soliditas charitatis, sicut scriptum est: In hoc scietur quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem (Joan. XIII, 35). Haec autem miracula cum electi faciunt, longe dissimiliter a reprobis faciunt, quia quod electi ex charitate, hoc reprobi student agere per elationem. Sed eisdem electis et ipsa mira quae per charitatem faciunt, non jam palmae, sed adhuc pictura palmarum, quia de eis foris ostenditur quales apud omnipotentem Dominum intus habeantur. Ibi autem eis palma erit, ubi jam mortis contentio non erit. Nam praedicator egregius tunc aspexit palmam veram vincentibus dari, cum resurrectionem praevidit mortuorum fieri, sicut dicit: Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, et mortale hoc induere immortalitatem. Cum autem mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo qui scriptus est: Absorpta est mors in victoria. Ubi est, mors, victoria tua? ubi est, mors, stimulus tuus (I Cor. XV, 53, seq.)? Tunc ergo erit perfecta victoria, cum mors plene fuerit absorpta. In omne autem quod modo mirabiliter de signis agi conspiciamus, non jam ipsam victoriam, sed adhuc imagines victoriae videmus. Quia ergo plerumque sanctis etiam et in locis sublimioribus positus, ut ad bona opera alii provocentur, virtutes et signa dantur, ante frontes interioris aedificii palmarum pictura ostenditur. Haec hodierno die tractata sufficiant, ut ad ea quae subjuncta sunt, valentiores, adjuvante Domino nostro Jesu Christo, veniamus, qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA VI.

Tres duntaxat versus explicantur, et quanta in Christianis, maxime vero in apostolis, perfectio eluxerit ostenditur.

1. Postquam de contemplationis gratia obliquas fenestras insinuans propheta multa locutus est, eductum se exterius dicit, et gazophylacia vidisse commemorat. In quibus gazophylaciis quid aliud quam doctorum scientia designatur? Sed recte hac in re quaeri potest, cum doctores sancti spiritalia atque interna doceant, cur propheta eductum se exterius dicit, et gazophylacia foris vidisse? Sed sciendum est quia alia est contemplatio quae tantum videt quantum dicere non valet, alia vero scientia atque doctrina, quae tantum videt, quantum exprimere per linguam possit. In comparatione quippe illius luminis quod voce exprimi non potest quasi hoc totum foris est quod exprimi voce potest. Ait itaque:

EZECH. XL, 17.---Et eduxit me ad atrium exterius, et ecce gazophylacia, et pavementum stratum lapide in atrium per circuitum.

2. Quia sermone Graeco *phylaso* servare dicitur, et *gazae* lingua Persica divitiae vocantur, gazophylacium locus appellari solet quo divitiae servantur. Quid itaque per gazophylacia designatur, nisi, ut praediximus, corda doctorum sapientiae atque scientiae divitiis plena? Quia, juxta Pauli vocem: Alii datur per spiritum sermo sapientiae, alii sermo scientiae in eodem spiritu (I Cor. XII, 3). Sunt enim quidam qui per donum gratiae et ipsa intelligunt quae exponi a doctoribus non audierunt; hi videlicet sermonem sapientiae perceperunt. Et sunt quidam qui per semetipsos intelligere audita nequeunt, sed ea quae in expositoribus legerint retinent, atque scienter proferunt quae lecta didicerunt. Unde itaque isti nisi sermone scientiae pleni sunt? Quamvis hoc intelligi et aliter possit, quia sapientia ad vitam, scientia vero pertinet ad doctrinam. Qui igitur bene vivit, et prudenter

praedicat, gazophylacium spiritualis aedificii recte nominatur, quia ab ejus ore coelestes divitiae dispensantur. His divitiis abundare discipulos idem magister gentium viderat, cum dicebat: Divites facti estis in illo, in omni verbo et omni scientia (I Cor. I, 5). Sunt itaque in sanctae Ecclesiae aedificio constructa gazophylacia, quia abundat divitiis scientiae lingua doctorum. Has veras esse divitias ipsa per se Veritas denuntiat, cum de transitoriis divitiis dicit: Fallacia divitiarum suffocat verbum (Matth. XIII, 22). Sapientia etenim atque scientia doctrinae spiritualis verae sunt divitiae, in quarum comparatione quae transire possunt falsae nominantur. De his divitiis per Salomonem dicitur: Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis (Prov. XXI, 20). Excepto autem eo, quod ad aeternam patriam divitiae spiritales ducunt, est eis a terrenis divitiis magna distantia, quia spiritales divitiae erogatae proficiunt, terrenaes autem divitiae aut erogantur et deficiunt, aut retinentur et utiles non sunt. Qui ergo has in se veras divitias continent, recte gazophylacia dicuntur.

3. Et habent ipsa gazophylacia pavimentum per circuitum, quia eis adhaeret ac subjacet humilitas auditorum. Quod pavimentum recte stratum lapide in atrium dicitur, quia in latitudinem charitatis vicissim sibi junctae sunt animae fideles. Quae et lapides appellantur in fortitudine fidei, et stratae in pavimento sunt in compage humilitatis. Has fidelium mentes Petrus apostolus fortes in fide conspexerat, cum dicebat: Et vos tanquam lapides vivi superaedificamini domus spiritualis (I Petr. II, 5). De his lapidibus sanctae Ecclesiae Dominus per Isaiam dicit: Ponam jaspidem propugnacula tua, et portas tuas in lapides sculptos universos terminos tuos, in lapides desiderabiles omnes filios tuos doctos a Domino (Isai. LIV, 12). Omnipotens enim Deus sanctae Ecclesiae propugnacula jaspidem, qui lapis viridis coloris est, posuit, quia praedicatorum illius mentes internae viriditatis amore solidavit, ut transitoria cuncta

despiciant, nihil in hoc mundo qui fine clauditur appetant, cuncta ejus gaudia velut arida contemnant. Unde et ipse pastor Ecclesiae, auditores suos ad pascua aeternae viriditatis vocans, de Deo loquitur, dicens: Secundum magnam misericordiam suam regeneravit nos in spem vivam, per resurrectionem Jesu Christi ex mortuis, in haereditatem incorruptibilem et incontaminatam et immarcessibilem, conservatam in coelis (I Petr. I, 3, 4).

4. Hujus sanctae Ecclesiae portae in sculptos lapides ponuntur, quia hi, per quorum nos vocem ad vitam aeternam ingredimur, sancta opera quae divinitus praecepta sunt, dum in semetipsis ostenderent, quasi in se sculpta tenuerunt. Portae etenim non sculptae, sed purae essent, si vocem quidem promerent, sed sancta in se opera non demonstrarent. At ubi secundum hoc se ostendunt vivere quod loquuntur, et portae sunt, quia intus ducunt; et sculptae, quia vivendo custodiunt quae aliis loquuntur. Hujus sanctae Ecclesiae universos terminos in lapides desiderabiles positos videmus, dum in ea fideles quosque fortes in fide et charitate conspiciamus. Qui, ut quos dixerit lapides demonstraret, adjunxit: Omnes filios tuos doctos a Domino (Isai. LIV, 13). Quod ergo Isaias universos terminos Ecclesiae lapides desiderabiles vidit, hoc Ezechiel pavementum lapide stratum per circuitum esse perhibuit, quia adhuc de gazophylaciis subdit:

IBID.---Triginta gazophylacia in circuitu pavimenti.

5. Denarius numerus pro perfectione semper accipitur, quia in decem praeceptis legis custodia continetur. Activa etenim ac contemplativa vita simul in Decalogi mandatis conjuncta est, quia in eo et amor Dei, et amor servari proximi jubetur. Amor quippe Dei ad contemplativam, amor vero proximi pertinet ad activam. Sed unusquisque doctor, ut in activam vitam plene se dilatet, atque in contemplativam vigilanter surgat, in

sanctae Trinitatis fide debet esse perfectus. Unde et eadem gazophylacia triginta esse commemorantur, ut cum denarius ter ducitur, vita et lingua doctoris in Trinitate solidetur.

6. Sed hac in re illud nobis est vigilanter intuendum, quod propheta, dum gazophylacia descripsisset, adjunxit: Pavimentum per circuitum. Atque inferius subjunxit: Gazophylacia in circuitu pavimenti. Quatenus et gazophylacia in circuitu pavimenti, et pavimentum in circuitu gazophylaciorum esse videatur. Pavimentum quippe et gazophylacia eo sunt ordine distincta, ut gazophylacia inter pavimentum et pavimentum inter gazophylacia fuerit stratum. Non hoc, fratres, sine magno mysterio est, quod in circuitu gazophylaciorum dicitur esse pavimentum, et in circuitu pavimenti narrantur esse gazophylacia. Habet enim pavimentum in circuitu gazophylacia, quia vitam audientium erudit quotidie et custodit lingua doctorum. Doctores etenim boni in sanctae eruditionis verbis modo fomentis dulcedinis, modo asperitate increpationis invigilant, ut auditorum suorum vitam a vitiis defendant. Sed habent ipsa quoque gazophylacia in circuitu pavimentum, quia saepe etiam doctorum cor vitiorum tentationibus tangitur, ut modo elevetur jactationis superbia, modo irae stimulis inflammetur. Sed cum bonorum auditorum vitam considerant, eamque profecisse suis exhortationibus pensant, erubescunt tales non esse quales auctore Deo per se conspiciunt alios factos esse, et ante se in mente stabiliunt quam plene in culpam labantur. Nam cum ipsa sua doctoribus verba ad memoriam redeunt, erubescunt non servare quod dicunt. Unde per Salomonem quoque dicitur: Anima laborantis laborat sibi, quia compulit eum os suum (Prov. XVI, 26). Os enim nostrum nos compellit ad laborem, quando per hoc quod dicimus a vitiis refrenamur, quia turpe nimis est ibi nos negligendo cadere, unde praedicando conati sumus alios levare. Habent ergo gazophylacia in circuitu pavimentum, quia

doctorum magna custodia est vita venerabilis auditorum. Et suus eis sermo fit in adjutorium, quia erubescunt pulsantibus vitiis non resistere, qui contra vitia alios armaverunt.

7. Quia enim quandiu in hac vita vivimus, contra malignos spiritus quid aliud quam in acie stamus? sicut praediximus, doctoris animus forsitan aliqua elatione pulsatur. Sed sive ne ipse pereat, sive ne per exemplum suum alios ad perditionem trahat, vigilanter se et festine circumspicit, in cogitationibus remordet; adducta auditorum suorum vita ad memoriam, semetipsum humiliat, et quibus praevalet modis agit ne elatio principetur in mente, ne dominetur in opere. Scriptum quippe est: Initium omnis peccati superbia (Eccl. X, 15). Quis ergo erit ante Dei oculos fructus boni operis, si ex radice putruit elationis? Saepe, ut praedictum est, ejus animus tentatur ex ira; sed citius se ad se circumspiciendo recolligit, et disciplinae se pondere deprimens agit ne motus animi transeat in sermone, ne erumpat in voce. Fitque ut ira perturbati animi, ubi per negligentiam oritur, ibi per iudicium suffocata moriatur. Qua ex re agitur ut ex concepta culpa animus virtutem pariat, quia etsi se fortiter custodire noluit ne ad motum surgeret, se tamen in commotione fortiter vicit. Unde bene per Salomonem dicitur: Melior est patiens viro forti, et qui dominatur animo suo expugnatore urbium (Prov. XVI, 32). Recte autem expugnatore urbium patiens praefertur, quia in illa actione victoriae homo victor est hominum, in hac autem mansuetudine patientiae animus victor est sui. Sequitur:

VERS. 28.---Et pavementum in fronte portarum secundum longitudinem portarum erat inferius.

8. Si portarum longitudinem ad locum referimus in quo portae fuerant constructae, secundum longitudinem portarum pavementum erat inferius, quia quantum tenere

locus portarum poterat, tantum tendebatur et pavementum quod erat inferius. Longitudo ergo pavimenti a portis non erat dissimilis, sed tamen aequalitas pavimenti non erat cum portis. Quid est ergo quod pavementum cum portis longum similiter erat, sed aequale non erat, nisi quod longe distat vita populorum a vita docentium? Quia etsi ad regna coelestia tendentes eandem longanimitatem spei habent, eadem tamen vivendi studia non habent. Tendatur ergo pavementum similiter in longum, quia ipsam fidem, ipsam spem in se retinent auditores, quam habere certum est praedicatores. Sed pavementum inferius jaceat, ut omnes auditores praedicatores suos longe a suis meritis excellere cognoscant. Sin vero longitudinem portarum ipsam, sicut superius diximus, earum altitudinem intelligere debemus, dum, sicut paulo post scriptum est, ad portas gradibus ascendebatur, tanto pavementum jacet inferius quanto unaquaeque porta surgit in altitudinem. Quia quanto sanctior est vita doctoris, tanto fit humilior sensus audientis. Et semetipsum despicit, dum praedicatoris sui vitam in magnam surgere altitudinem perpendit. Imitari etenim bona ejus alia forsitan potest, alia non potest. In quibus praevalet, proficit; in quibus minime praevalet, ad humilitatem crescit. Et hoc ipsum ergo ei in propectu est, quod ei imitabile ad propectum non est.

9. Ecce enim si praedicatorum nostrorum ea quae legimus dicta et facta pensamus, in quantam altitudinem surrexerint portae cognoscimus. Ut enim taceamus de ostensione signorum, loquamur de virtutibus cordium. Certe Paulus, qui se legi mortuum per legem dicit, quia ut in Christum crederet, ei hoc et lex ipsa praedicavit (Rom. II, 10), magno fidei ardore succensus, praecepta legis tenere carnaliter noluit, circumcisionem in gentibus fieri vetuit. Et cum Petrus apostolus servari adhuc in circumcisione legis consuetudinem vellet, ei in faciem restitit, eumque hac in re fuisse reprehensibilem dicit

(Galat. II, 11). Et hoc ejus studium, discipulis loquens, non solum culpam, sed, quod est majus, hypocrisim, id est simulationem, nominat, dicens: Cum venisset Petrus Antiochiam, in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat (Ibid., 11). Et paulo post: Et simulationi ejus consenserunt caeteri Judaei (Ibid., 13). Idem vero apostolorum primus cum multa discipulos admoneret, atque a quibusdam detrahi de Pauli scriptis agnosceret, dicit: Sicut charissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, loquens in eis de his in quibus sunt quaedam difficilia intellectu, quae indocti et instabiles depravant, sicut caeteras scripturas, ad suam ipsorum perditionem (II Pet. III, 1). Ecce Paulus in Epistolis suis scripsit Petrum reprehensibilem, et ecce Petrus in Epistolis suis asserit Paulum in his quae scripserat, admirandum. Certe enim nisi legisset Petrus Pauli Epistolas, non laudasset. Si autem legit, quia illic ipse reprehensibilis diceretur invenit. Amicus ergo veritatis laudavit etiam quod reprehensus est, atque ei et hoc ipsum placuit, quia in his non placuerat quae aliter quam debuerat sensit. Seque etiam minori fratri ad consensum dedit, atque in eadem re factus est sectator minoris sui, ut etiam in hoc praeiret, quatenus qui primus erat in apostolatus culmine esset primus et in humilitate. Pensate ergo, fratres charissimi, in quo mentis vertice stetit qui illas Epistolas laudavit in quibus scriptum se vituperabilem invenit. Quae illa mansuetudo tanta esse potuit, quae quies animi, quae soliditas mentis, atque imperturbatio cogitationis? Ecce a minore suo reprehenditur, et reprehendi non dedignatur. Non ad memoriam revocat quod primus in apostolatum vocatus sit, non quod claves regni coelestis acceperit, non quod peccata quaecunque in terra solveret, essent soluta et in coelo (Matth. IV, 18; XVI, 19, seq.), non quod in mare pedibus ambulavit (Matth. XIV, 29), non quod paralyticos in Jesu nomine jubendo erexerat (Act. IX, 33), non quod aegros corporis sui umbra sanaverat (Ibid. V, 15), non quod mentientes verbo occiderat (Ibid. V, 10), non quod

mortuos oratione suscitabat (Ibid. IX, 40). Ne igitur increpationis verba dedignaretur audire, omnia dona quae acceperat quasi a memoria repulit, ut unum fortiter humilitatis donum teneret. Quis rogo nostrum, si vel extremum aliquod signum fecisset a minori fratre increpatus, increpationis verba patienter audiret? Nihil enim signi fecimus, et si quis nos fortasse de actione nostra reprehenderit, statim intumescimus, magnos quosdam nos tacite cogitamus, virtutes nobis ad animum reducimus, etiam quas non habemus. At contra Petrus cum virtutibus humilis in reprehensione permansit, sed porta surrexit in altitudinem. Hanc autem tantam mansuetudinem nos imitari non possumus; sed quia pavimentum sumus, longe inferius jacemus.

10. Sunt vero nonnulli qui non Petrum apostolorum principem, sed quemdam alium eo nomine qui a Paulo sit reprehensus accipiunt. Qui si Pauli studiosius verba legissent, ista non dicerent. Dicturus etenim Paulus: Cum venisset Petrus Antiochiam, ei in faciem restiti (Galat. II, 11), ut de quo Petro loqueretur ostenderet, in ipso suae narrationis initio praemisit, dicens: Creditum est mihi Evangelium praepetii, sicut Petro circumcisionis. Qui enim operatus est Petro in apostolatum circumcisionis, operatus est et mihi inter gentes (Ibid., 7, 8). Patet ergo de quo Petro Paulus loquitur, quem et apostolum nominat, et praefuisse Evangelio circumcisionis narrat.

11. Et fuerunt quidam qui secundam Petri Epistolam, in qua Epistolae Pauli laudatae sunt, ejus dicerent non fuisse. Sed si ejusdem Epistolae verba pensare voluissent, longe aliter sentire potuerant. In ea quippe scriptum est: Voce delapsa ad eum hujusmodi a magnifica gloria: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui (II Petr. I, 17). Atque subjungitur: Et hanc vocem nos audivimus, cum essemus cum ipso in monte sancto (Ibid., 18). Legant itaque Evangelium, et protinus agnoscent quia cum vox ista de coelo venit, Petrus apostolus in monte cum Domino

stetit. Ipse ergo hanc Epistolam scripsit qui hanc vocem in monte de Domino audivit.

12. Sed quia pauca de Petro diximus, nunc si placet, ad Pauli mansuetudinem convertamur, et pensemus si possumus ille qui tanti ardoris est in zelo praedicationis, ut apostolorum quoque primo non parceret, quantae fuerit mansuetudinis in studio longanimitatis. Taceamus autem quod ter virgis caesus est, quia semel lapidatus est, quia ter naufragium fecit, quia nocte ac die in profundo maris fuit, quia a Judaeis quinquies quadragenas una minus accepit (II Cor. XI, 2, 3, seq.). Minus enim animum ad iracundiam commovent ea mala, quae nobis ab apertis adversariis irrogantur: hoc plus solet dolere, quod a propriis patimur. Unde et per Psalmistam ipsa Veritas contra traditorem suum loquitur, dicens: Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, supportassem utique. Tu vero unanimes dux meus, et notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos (Psal. LIV, 15). Pensemus ergo, si possumus, Paulus apostolus, qui tantum patiens inter persecutores, quantum mansuetus inter discipulos fuerit. Certe Corinthum veniens, ab idolorum servitio Corinthios retraxit, quis esset verus Deus innotuit, et aeternae eis vitae gaudia praedicavit. Et cum magnam multitudinem populi in fide collegisset, tantam illic inopiam pertulit, ut victus sui gravi necessitate laboraret. Et panem terrae a discipulis non accepit, quibus panem coeli praedicavit. Insistebat verbo pro vita audientium, insistebat labori manuum pro vita corporis sui (I Cor. IV, 12; I Thess. II, 9; II Thess. III, 8). De terris quoque aliis stipendia ei a discipulis mittebantur, ut Corinthiis praedicare sufficeret. Ipse quippe ad eosdem Corinthios post per Epistolam loquitur, dicens: Cum essem apud vos, et egerem, nulli onerosus fui; nam quod mihi deerat suppleverunt fratres qui venerunt a Macedonia (II Cor. XI, 9). Quibus ad magnum quoque improprium praemisit, dicens: Alias Ecclesias spoliavi, accipiens stipendium ad ministerium vestrum (Ibid. 8). Pensemus

ergo, si possumus, cujus hoc mansuetudinis fuerit, panem spiritus praedicare, et panem carnis non accipere; corda audientium de divitiis aeternis instruere, et inter eosdem discipulos fideles et abundantes fame laborare; inter satiatos pati inopiam, nec tamen quod patiebatur dicere; quae patiebatur non dicere, nec tamen dolere; videre dura erga se corda auditorum tenacium, nec a praedicatione desistere. Nam sicut apostolorum Acta testantur, anno et sex mensibus continue in eadem civitate praedicavit (Act. XVIII, 11). Cumque ab eisdem Corinthiis recessisset, ad eos postmodum scripsit quod apud eos positus pertulit (II Cor. XI, 23 seq.). Quare autem hoc eis cum inter eos viveret, nunquam dixit? Ne scilicet quod erga eum factum ex bona voluntate non fuerat, fieret ex jussione; et cum innotesceret eorum misericordia, remaneret voluntas ignota. Quare autem hoc postmodum longe positus scribit? Ne omnimodo discipuli incorrecti remanerent, et quales magistro in tenacia fuerant, aliis quoque fratribus tales essent. Vere in hoc Paulus, vere magister gentilium, sua negligens, aliena curans, implevit quod praedicaverat: Nemo quod suum est quaerat, sed quod alterius. Et non quae sua sunt singuli cogitantes, sed ea quae aliorum (I Cor. X, 24). Quanta itaque ista mansuetudinis virtus est? Quanta tranquillitas spiritus? Quis autem nostrum, si unum hujus mundi divitem ad omnipotentis Dei servitium convertisset, seque egere conspiceret, et illum sibi vitae subsidia non praebere, non protinus de ejus vita desperasset? Quis non incassum laborasse se diceret! Quis non ab ejus exhortatione obmutesceret, quem in semetipsum primum ferre fructum boni operis non videret?

13. Sed Paulus per mansuetudinem in virtutum vertice solidatus perstitit, praedicavit, dilexit, et bonum quod coeperat explevit, atque portando et persistendo discipulorum corda ad misericordiam perduxit (II Cor. IX, 3, 4, seq.). Nam eorum profectum postmodum scire se indicans, in eadem Epistola scribit: De ministerio quod fit

in sanctos ex abundantia est mihi scribere vobis. Scio enim promptum animum vestrum, pro quo de vobis gloriator apud Macedonas, quoniam Achaia parata est ab anno priore, et vestra aemulatio provocavit plurimos (Ibid., 1). De quibus rursus ait: Qui non solum facere, sed et velle coepistis ab anno priore (II Cor. VIII, 10). In quibus enim non tam opera quam pia vota requirebat, in eis procul dubio plus laudat pia vota quam opera. Notandum tamen est quia habet improprium haec ipsa consolatio, cum dicitur: Ab anno priore. Bonum quidem, sed tarde fecerant, atque ideo hoc magister non sine reprehensione laudabat. Medicus quippe est, medicamentum vulneri apponit, quod et ea quae purgata sunt refovet et ea quae putrida inveniuntur mordet. Sed haec tolerando atque praedicando, explevit quod coepit. Et mira longanimitatis virtute discipulorum duritiam emollivit ad misericordiae viscera, quia longitudo portae surrexit in altitudinem. Sed infirmi nos ad imitandum tantae mansuetudinis longanimitatem idonei non sumus, quia videlicet pavimentum sumus, et despecti in nostris moribus jacemus.

14. Ecce autem dum de duobus ducibus coelestis exercitus loquor, martyr quoque Stephanus memoriae occurrit, qui tentus pro Creatoris sui nomine, et in medium persecutorum deductus, imperterritus stetit, fiducialiter docuit, et ex zelo veritatis persecutores suos fortiter increpavit, dicens: Vos semper Spiritui sancto restitistis (Act. VII, 51). Cumque illi ad lapides currerent, et eum lapidibus necarent, flexo genu pro eisdem persecutoribus oravit, dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatum (Ibid., 59). Quae itaque ista virtus est, sic zelo fervere, ut eis a quibus tenebatur perfidiae suae impropria fiducialiter diceret; et sic diligere, ut in morte quoque pro eis a quibus moriebatur oraret? Sic quippe ex zelo inferbuit, ac si mansuetudinis nihil haberet; et sic mansuetus in eorum dilectione perstitit, ac si contra eos fervoris nihil habuisset. Pensemus inter haec ubi nostrae

conscientiae reatus jacet. Quis enim nostrum, si saltem verbi contumeliam a proximo acceperit, non statim contumeliam reddit, non funditus commovetur, non ad odium erumpit, non praeceptum dilectionis obliviscitur? Sed hoc beatus Stephanus ex omnipotentis Dei gratia potuit, quia surgens in altitudinem porta fuit. Hoc nos miseri nostra virtute imitari non possumus, quia longe inferius sicut pavementum jacemus.

15. Quid autem nos in vita sanctorum de nostra admiratione dicimus, cum ipsi quoque antiqui patres praedicatorum sanctae Ecclesiae vitam considerantes, valde admirati sunt? An non eorum vitam Psalmista admiratus est, cum dicebat: Mihi autem nimis honorati sunt amici tui, Deus, nimis confortatus est principatus eorum (Psal. CXXXVIII, 17)? Quod de quibus ejus amicis dicat Evangelium interroga, in quo Veritas praedicatoribus dicit: Vos amici mei estis (Joan. XV, 14). Isaias quoque eorum vitam intuens, ait: Qui sunt isti qui ut nubes volant, et quasi columbae ad fenestras suas (Isai. LX, 8)? Recte autem praedicatores sancti nubes appellati sunt, quia verbis pluunt, miraculis coruscant. Qui volare quoque ut nubes dicuntur, quia et in terra viventes extra terram fuerunt per omne quod egerunt. Unde et per quamdam nubem dicitur: In carne enim ambulantes non secundum carnem militamus (II Cor. X, 3)? Priores enim patres conjugii utebantur, filios procreabant, substantias possidebant, curis rei familiaris intendebant. Istos autem per prophetiae jam spiritum praevidentes substantias deserere, conjugia non appetere, filios non procreare, nil in terra quaerere, nihil possidere, non eos per terram velut homines ambulantes, sed ut nubes volantes nominant. Velant etenim, quia mente ea quae sunt coelestia contemplantur. Qui terram quasi non tangunt, quia in ipsa nil appetunt. Qui et ad fenestras suas quasi columbae sunt, quia per mansuetudinis suae spiritum in hoc mundo per oculos nil concupiscunt. Consideremus ergo quantae altitudinis istae spiritalis aedificii portae

sunt, quas et spiritales patres admirantur. Quantum itaque nos in earum admiratione humiliari necesse est, qui pavimentum sumus? Sed quia sub longitudinis appellatione altitudinem portarum audivimus, nunc aliquid de earum latitudine cognoscamus. Sequitur:

VERS. 29.---Et mensus est latitudinem a facie portae inferioris, usque ad fontem atrii interioris extrinsecus, centum cubitos ad Orientem et ad Aquilonem.

16. In quibus verbis si portam aditum accipimus, quo ad cognitionem Domini intramus, porta inferior fides est, atrium vero interius contemplatio. Habet autem porta inferior latitudinem in facie, quia videlicet fides per charitatis suae amplitudinem habet eam quae videtur a proximis operationem. Quam dum fortiter a perfectioribus agi conspiciamus, nos, qui in bonis actibus angustamur, exempla per eos magnae operationis accipimus. Et unaquaeque sancta actio quasi quaedam nobis fit latitudo itineris, quae prius erat angustia difficultatis. Habet quoque atrium interius frontem, quia contemplativa vita per quaedam signa desideriorum et gemituum ostendit quantum intus videat quae tantum amat. Denarius autem numerus per semetipsum multiplicatus in centenarium surgit. Unde recte per centenarium magna perfectio designatur, sicut de electis Veritas dicit: Omnis qui relinquit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, et vitam aeternam possidebit (Matth. XIX, 29). Neque etenim sanctus quisque ideo terrena deserit, ut haec possidere in hoc mundo multiplicius possit, quia quisquis terreno studio terram relinquit, terram non relinquit sed appetit. Nec qui unam uxorem deserit centum recepturus est; sed per centenarium numerum perfectio designatur, postquam etiam vita aeterna promittitur, quia quisquis pro Dei nomine temporalia atque terrena contemnit, et hic perfectionem mentis recipit, ut jam ea non appetat

quae contemnit, et in sequenti saeculo ad aeternae vitae gloriam pervenit. Centies itaque recipit quod dedit, qui perfectionis spiritum accipiens, terrenis non indiget, etiamsi haec non habet. Ille enim pauper est, qui eget eo quod non habet. Nam qui et non habens habere non appetit, dives est. Paupertas quippe in inopia mentis est, non in quantitate possessionis. Nam cui cum paupertate bene convenit, non est pauper. Mensus est ergo vir latitudinem a facie portae inferioris, usque ad frontem atrii interioris extrinsecus, centum cubitos, quia Redemptor noster quotidie per magistros atque doctores in mensura perfectionis metitur vitam fidelium, vel in specie boni operis per fidem, vel in sanctis desideriis per contemplationem.

17. Multi etenim videntur in fide positi magna operari, sed in centum cubitis non mensurantur, quia per ipsa quae faciunt terrenam gloriam quaerunt. Et quidam videntur per abstinentiam cruciari, gemitibus insistere; sed eorum mensura ad centum cubitos minime ducitur, quia in his quae agunt ab humano iudicio favores requirunt. Quis ergo est qui per centum cubitos mensuratur, nisi is cuius bona operatio recta intentione utitur, ut in eo quod agit non ad terrena lucra appetenda aut ad laudes transitorias reflectatur?

18. Ecce enim misericordiam proximis exhibere, possessa largiri, cum celeritate indigenti tribuere, latitudo in facie portae inferioris est. Sed si tua dans aliena non appetas, si terrenam gloriam de ipso bono opere non requiras, recte in centenario numero, id est in perfectione mensuraris. Nam qui videtur dare misericorditer propria, et rapit forsitan violenter aliena, iste adhuc quae sit via perfectionis ignorat, nec cognovit unde ad perfectionem tenditur, quia nec ipsum ejus initium invenit. Prius enim appetitum evellere a mente debuit, et postea quae jure possidet largiri. Unde scriptum est: Declina a malo et fac bonam (Psal. XXXVI,

37). Quid enim potest esse boni quod facit, qui necdum a malo declinavit? Et sunt quidam qui, sicut dictum est, ab alimentis abstinent, carnem cruciant, sed tamen si pulsati fuerint, cognoscuntur quia ad mundi gloriam anhelent. Isti frontem atrii interioris ostendunt, sed per centum cubitos non mesurantur.

19. Hi ergo in numero perfectionis sunt, de quibus per Paulum dicitur: Qui carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis (Galat. V, 24). Et notandum quia non dicitur quod intrinsecus, sed extrinsecus ista mesurantur, quia videlicet Redemptor noster cum per nos facta hominum vel approbat, vel iudicat, non intrinsecus, sed extrinsecus metitur. Unde et per Evangelium dicit: Ex fructibus eorum cognoscetis eos (Matth. VII, 16). Qui enim per hoc quod videmus cognoscimus operantis animum quem non videmus, sive latitudinem quae in facie portae est inferioris, sive frontem atrii interioris extrinsecus metimur. Cum enim alios conspiciamus largiri eleemosynam, afflictis concurrere, oppressis subvenire, nihil eos in hoc mundo gloriae quaerere, nullis hujus mundi compendiis inhiare, atque alios videmus carnem domare, lacrymis insistere, verbis coelestibus occupari, nihil transitorii honoris appetere, quid aliud debemus nisi eos perfectos esse credere, sanctos aestimare? Quia ergo per hoc quod aspiciamus eos perfectos esse videmus, eorum vitam per centum cubitos extrinsecus metimur.

20. Et quia multi in Iudaea, plerique vero in gentilitate positi, ad hanc perfectionis summam pervenerunt, recte subjungitur: Ad Orientem et ad Aquilonem. Judaicus etenim populus Oriens jure dictus est, de cujus carne ille est natus, qui Sol justitiae vocatur. De quo per prophetam dicitur: Vobis autem qui timetis Dominum, oriatur Sol justitiae (Malac. IV, 2). Per Aquilonem vero gentilitas figuratur, quae diu in perfidiae suae frigore torpuit, et in cujus corde ille regnavit, qui,

attestante propheta, apud semetipsum dixit: Ponam sedem meam ad Aquilonem (Isai. XIV, 13). Quia itaque incarnatus omnipotens Deus alios perfectos ex Judaea, alios ex gentilitate perfectos intra sanctam Ecclesiam fecit, centum cubitos non solum ad Orientem mensus est, sed etiam ad Aquilonem.

21. Sed quia sub Aquilonis nomine de gentilitate sermo se intulit, considerare libet quantum super nos effusa sunt viscera Creatoris nostri. Omnes enim nos ex gentilitate venimus. Antiqui parentes nostri lignis et lapidibus servierunt, et, derelinqentes Deum a quo facti sunt, deos venerati sunt quos fecerunt. Nos autem per omnipotentis Dei gratiam ad lucem de tenebris educti sumus. Reclamus ergo de quibus tenebis venimus, ut de luce quam accepimus gratias agamus. Neque enim divinam misericordiam intelligit qui suae miseriae memor non est. Unde et per Psalmistam Deo dicitur: Mirifica misericordias tuas, Domine, qui salvos facis sperantes in te (Psal. XVI, 7). Tunc enim nobis Dei misericordiae mirae fiunt, cum nobis ad memoriam miseriae nostrae revocantur, quia, recolentes quid fuimus, intelligimus cui debemus quod sumus. Cantemus itaque cum gaudio Creatori nostro, quia de servitio creaturae colla mentis excussimus. Gaudeamus in nobis impletum esse quod per Isaiam dictum est: Et frenum erroris quod erat in maxillis populorum, canticum erit vobis, sicut vox sanctificatae solemnitatis (Isai. XXX, 23, 29). Frenum quippe erroris maxillas populorum constrinxerat, quando idolorum errore obligata gentilitas Deo vero confessionis laudem dare nesciebat. Sed hoc ipsum erroris frenum jam nobis in canticum versum est, cum gaudento psallimus atque cantamus: Omnes dii gentium daemonia, Dominus autem coelos fecit (Psal. XCV, 5). Et rursum: Simulacra gentium argentum et aurum, opera manuum hominum: os habent, et non loquentur; oculos habent, et non videbunt; aures habent, et non audient; nares habent, et non odorabunt; manus habent, et non palpabunt; pedes habent, et non

ambulabunt (Psal. CXIII, 29, seq.). Qui itaque haec omnipotenti Domino psallendo dicimus, ipsum erroris nostri frenum, quod a laude Dei ora nostra ligaverat, vero Domino canticum fecimus. Bene autem dicitur: Sicut nox sanctificatae solemnitatis (Isai. XXX, 29), quia dum confessionis laudem Deo reddimus, in sanctificata solemnitate gaudemus. Respondeamus ergo moribus tantae misericordiae Redemptoris nostri, et qui lucem cognovimus, pravorum operum tenebras declinemus.

22. Quid est jam, rogo, quod in hoc mundo libeat? Ubique luctus aspiciamus, undique gemitus audimus. Destructae urbes, eversa sunt castra, depopulati agri, in solitudinem terra redacta est. Nullus in agris incola, pene nullus in urbibus habitator remansit; et tamen ipsae parvae generis humani reliquiae adhuc quotidie et sine cessatione feriuntur. Et finem non habent flagella coelestis justitiae, quia nec inter flagella correctae sunt actionis culpa. Alios in captivitatem duci, alios detruncari, alios interfici videmus. Quid est ergo quod in hac vita libeat, fratres mei? Si et talem adhuc mundum diligimus, non jam gaudia, sed vulnera amamus. Ipsa autem quae aliquando mundi domina esse videbatur qualis remanserit Roma conspiciamus. Immensis doloribus multipliciter attrita, desolatione civium, impressione hostium, frequentia ruinarum; ita ut in ea completum esse videamus quod contra urbem Samariam per hunc eundem prophetam longe superius dicitur: Pone ollam, pone, inquam, et mitte in ea aquam, et congere frusta ejus in ea (Ezech. XXIV, 4). Et paulo post: Efferbuit coctio ejus, et discocta sunt ossa illius in medio ejus (Ibid., 5). Atque iterum: Congere ossa, quae igne succendam: consumentur carnes, et coquetur universa compositio, et ossa tabescent. Pone quoque eam super prunas vacuum, ut incalescat, et liquefiat aes ejus (Ibid., 10, 11). Tunc enim nobis olla posita est, cum haec est civitas constituta. Tunc in eam aqua missa est, et frusta ejus congesta sunt, quando ad eam undique populi confluebant, qui velut

aqua calens actionibus mundi ferverent, et quasi frustra carnum in ipso suo fervore liquarentur. De qua bene dicitur: Efferbuit coctio ejus, et discocta sunt ossa ejus in medio illius, quia prius quidem in ea vehementer incaluit actio gloriae saecularis, sed postmodum ipsa gloria cum suis sequacibus defecit. Per ossa etenim potentes saeculi, per carnes vero populi designantur, quia sicut carnes portantur ossibus, ita per potentes saeculi infirmitas regitur populorum. Sed ecce jam de illa omnes hujus saeculi potentes ablati sunt; ossa ergo excocta sunt. Ecce populi defecerunt, carnes ejus liquefactae sunt. Dicatur itaque: Congere ossa, quae igne succendam; consumerentur carnes, et coquetur universa compositio ejus, et ossa tabescent. Ubi enim senatus? Ubi jam populus? Contabuerunt ossa, consumptae sunt carnes, omnis in ea saecularium dignitatum fastus extinctus est. Excocta est universa compositio ejus. Et tamen ipsos nos paucos qui remansimus adhuc quotidie gladii, adhuc quotidie innumerae tribulationes premunt. Dicatur ergo: Pone quoque eam super prunas vacuam. Quia enim senatus deest, populus interiit, et tamen in paucis qui sunt dolores et gemitus quotidie multiplicantur, jam vacua ardet Roma. Quid autem ista de hominibus dicimus, cum, ruinis crebrescentibus, ipsa quoque destrui aedificia videmus? Unde apte de civitate jam vacua subditur: Incalescat, et liquefiat aes ejus. Jam enim et ipsa olla consumitur, in qua prius et carnes et ossa consumebantur, quia postquam defecerunt homines, etiam parietes cadunt. Ubi autem sunt qui in ejus aliquando gloria laetabantur? Ubi eorum pompa? Ubi superbia? Ubi frequens et immoderatum gaudium?

23. Impletum est in ea quod contra destructam Niniven per prophetam dicitur: Ubi est habitaculum leonum, et pascua catulorum leonum (Nahum. II, 11)? An ejus duces ac principes leones non erant, qui, per diversas mundi provincias discurrentes, praedam saeviendo et interficiendo rapiebant? Hic leonum catuli

inveniebant pascua, quia pueri, adolescentes, juvenes saeculares, et saecularium filii huc undique concurrebant, cum proficere in hoc mundo voluissent. Sed jam ecce desolata, ecce contrita, ecce gemitibus oppressa est. Jam nemo ad eam currit, ut in hoc mundo proficiat; jam nullus potens et violentus remansit, qui opprimendo praedam diripiat. Dicamus ergo: Ubi est habitaculum leonum, et pascua catulorum leonum? Contigit ei quod de Judaea novimus per prophetam dictum: Dilata calvitium tuum sicut Aquila (Mich. I, 16). Calvitium quippe hominis in solo capite fieri solet, calvitium vero Aquilae in toto fit corpore, quia cum valde senuerit, plumae ejus ac pennae ex omnibus membris illius cadunt. Calvitium ergo suum sicut Aquila dilatat, quia plumas perdidit, quae populum amisit. Alarum quoque pennae occiderunt, cum quibus volare ad praedam consueverat, quia omnes potentes ejus extincti sunt, per quos aliena rapiebat (Joan. Diac., l. IV, c. 66).

24. Haec autem quae de Romanae urbis contritione dicimus, in cunctis facta mundi civitatibus scimus. Alia etenim loca clade desolata sunt, alia gladio consumpta, alia fame cruciata, alia terrae hiatibus absorpta. Despiciamus ergo ex toto animo hoc praesens saeculum vel extinctum; finiamus mundi desideria saltem cum mundi fine: imitemur bonorum facta quae possumus. Apud Orientem enim et Aquilonem multi sunt qui pro perfectione vitae centum cubitis mensurantur. Ex Judaea etenim et gentilitate, sicut dictum est, ad sanctitatis culmen excreverunt. Quamvis intelligi per Orientem et Aquilonem etiam justi et peccatores possint. Oriens quippe non immerito justi nominantur, qui, sicut in luce fidei nati sunt, in innocentia perstiterunt. Per Aquilonem vero recte peccatores accipimus, qui mentis frigore dilapsi sub peccati sui umbra torpuerunt. Sed quia omnipotentis Dei misericordia etiam tales ad poenitentiam revocat, compunctione et lacrymis lavat, virtutibus ditat, et usque ad perfectionis gloriam sublevat,

non solum ad Orientem centum cubiti, sed etiam ad Aquilonem ducuntur, dum cum justis etiam peccatores per dona et poenitentiam ad perfectionem veniunt, largiente Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA VII

Septem versuum, a 20 ad 27, explicationem complectitur, plurimaeque simul exhibet praecepta moralia, de Spiritus sancti donis, gradibusque ad ea ducentibus, de vera perfectione ac de bonorum operum necessitate.

1. Magna legentium debet esse discretio, ut in sacro eloquio cum quilibet unus sermo dicitur, non semper unam eandemque rem significare credatur, sicut aliquando sol in bono, aliquando vero accipitur in malo. Solis etenim nomine aliquando ipse Redemptor noster signatur, aliquando persecutio. Attestante enim libro Sapientiae, in inferno impii dicturi sunt: Erravimus a via veritatis, et sol justitiae non luxit nobis (Sap. V, 6). Et de jactis seminibus Dominus dicit: Orto sole aruerunt (Matth. XIII, 6), quia videlicet, facta persecutione, in reproborum cordibus praedicationis verba siccantur. Sic leo Dominum signat. Unde scriptum est: Vicit leo de tribu Juda (Apoc. V, 5). Sic leonis nomine diaboli similitudo exprimitur, sicut per primum pastorem dicitur: Adversarius vester diabolus, sicut leo rugiens, circuit quaerens quem devoret (I Petr. V, 8). Sic bovis nomine sapiens designatur. Unde scriptum est: Non junges bovem et asinum (Deut. XXII, 10), id est, sapientem cum stulto in praedicatione non socies. Sic per bovem fatuus figuratur, sicut de eo qui in turpitudine amoris captus est, dicitur: Statimque eam sequitur, quasi bos ductus ad victimam (Prov. VII, 22); id est, sicut fatuus trahitur ad mortem. Haec igitur dixi, ne quia portam significare Dominum, vel praedicatores, vel Scripturam

sacram, vel fidem exposui, ubicunque jam in hoc propheta porta legitur signare aliud non credatur. Cum enim de una porta propheta loqueretur, recte fides intellecta est, quia una est omnium electorum fides. Cum vero aliae portae nominantur, intelligi ora praedicatorum possunt, per quae vera vita cognoscitur, et per quae ascenditur ad sacramentorum spiritualium cognitionem. Nam porta per quam significari fidem diximus, notandum nobis est quia inferior appellatur. In hac enim vita dum sumus, quasi in imo positi adhuc inferius tenemur. Et recte inferior porta fides est, quia nobis in terra positus aperit cognitionem Dei. Itaque nunc dicitur:

VERS. 20-22.---Portam quoque quae respiciebat viam Aquilonis atrii exterioris mensus est tam in longitudine quam in latitudine. Et thalamos ejus tres hinc, et tres inde; et frontes ejus, et vestibulum ejus secundum mensuram portae prioris: quinquaginta cubitorum longitudinem ejus, et latitudinem viginti et quinque cubitorum. Fenestrae autem ejus, et vestibulum, et sculpturae secundum mensuram portae quae respiciebat ad Orientem; et septem graduum erat ascensus ejus, et vestibulum ante eam.

2. De porta quae respiciebat viam Aquilonis atrii exterioris, ea ipsa replicantur quae jam de porta alia superius dicta sunt, atque alia subjunguntur quae de praedicta porta propheta tacuerat. Ut ergo de his latius disseramus quae necdum discussa sunt, debemus ea quae jam dicta sunt sub brevitate replicare. Porta enim viam Aquilonis respicit, cum praedicator quisque vitam peccatoris agnoscit, eique interiora vitae per verbum praedicationis aperit. Quae porta atrii exterioris dicitur. Exterius quippe est atrium vita praesens, in qua omne quod corporaliter agitur corporaliter etiam videtur. Quae tam in longitudine quam in latitudine mensuratur, quia cum ad fidem peccator ducitur, necesse est ut ejus doctor consideret, vel quantum in longitudinem spei, vel

quantum in latitudinem charitatis ex ejus admonitione proficiat. Qui enim ad Deum convertitur, si adhuc bona vitae praesentis sperat, longitudinem non habet, quia brevis est vita in qua spem posuit. Si per terrenarum rerum concupiscentiam, et adhuc per proximi odium coangustatur, latitudinem non habet, quia nescit vel transitoria contemnere, vel se in proximi amore dilatare. Cum vero conversus quisque aeternae vitae gaudia longanimiter sperat, proximorum molestias cum charitate tolerat, et ea quae non habet concupiscere contemnit; longitudinem et latitudinem porta habet, quia gloria praedicatoris est profectus auditoris. Unde quibusdam per magnum praedicatorem dicitur: Gaudium meum et corona mea (Philip. IV, 1). Et rursum: Ecce nunc vivo, si vos statis in Domino (I Thess. III, 8). Atque iterum: Quae est nostra spes aut gaudium? Nonne vos ante Dominum (Ibid., II, 19)? Longitudo ergo et latitudo portae est quae ad Aquilonem respicit, quia cum infidelem quempiam in peccati sui frigore torpentem praedicator ad fidem converterit, per hoc quod eum in longitudinem spei tendit, et in amplitudinem charitatis dilatat, ejus gloriam suam facit. Et quia in cognitione sanctae Trinitatis ex verbo praedicationis auditores quique in ejusdem Trinitatis amore proficiunt, habet haec eadem porta thalamos tres hinc, et tres inde, quia omne quod per Testamentum Novum de Trinitate conditor loquitur, hoc etiam de Testamento Veteri ostendit. Et cor audientium in amore coelestis patriae proficit, ut anima inhaerens Deo quasi sponsa cum sponso in quodam jam thalamo sedeat, atque se a terrenis desideriis funditus avertat.

3. Vel certe, ut longe superius dictum est (Hom. 4, n. 5), quia tres sunt ordines bene viventium, bonorum scilicet conjugatorum, continentium, atque praedicatorum, et quia alii etiam in conjugiiis positi amore coelestis patriae anhelant, alii autem spe aeterni gaudii etiam carnem macerant, omnesque actus terrenos refugiunt, et in cura hujus saeculi implicari contemnunt,

alii vero et terrena bona despiciunt, et coelestia gaudia praedicant, quae cognoverunt, quid isti nisi in spiritali aedificio thalami sunt in quorum cogitatione et meditatione anima coelesti sponso sociatur? Quos tres bonorum ordines, quia non solum Ecclesia ex gentibus habet, sed aliquando etiam Synagoga habuit, dum magna multitudo spiritalium Redemptoris gratiam ardentem exspectavit, porta aedificii coelestis tres hinc, et tres inde thalamos habet, quia praedicator quisque, cum ad supernam patriam auditorem provocat, et novos patres et veteres anhelasse coelesti desiderio demonstrat. Plus enim plerumque exempla quam ratiocinationis verba compungunt; et cum praedicator dicit quales alii in conjugio, vel in continentia, vel in praedicatione erga omnipotentis Dei amorem in novo testamento fuerint, vel alii quales in veteri, porta quae loquitur ternos ex utroque latere habere se thalamos ostendit. Quae porta habet et frontem, quia sunt in praedicatoris vita aperta opera quae videntur. Habet et ante frontem vestibulum, quia priusquam bona opera insinuet, praedicat fidem, per quam anima humiliter veniens ad bonorum actuum altitudinem sublevetur. Quae cuncta secundum mensuram portae prioris sunt, juxta hoc quod subditur:

VERS. 21.---Quia mensus est quinquaginta cubitorum longitudinem ejus, et latitudinem viginti quinque cubitorum.

4. Haec jam superius latius me dixisse meministis (Hom. 5, l. II). Per quinquagenarium enim numerum requiem diximus figurari, quia et quinquagesimus annus veteri populo in requiem datus est, quia appellatus est jubilaus; et septenarius numerus, per quem hoc omne tempus evolvitur, septies multiplicatus ad quadraginta et novem ducitur. Cui monas additur, quia in unius contemplatione requies aeterna perficitur. Idem ergo quinquagenarius numerus nobis in longitudinem est, quia

pervenire ad illam requiem non potest, nisi qui ad eam spem suam modo tendere longanimiter potest. Quia enim per quinquagenarium numerum ad aeternam requiem provocamur, etiam hoc nos omnino instruit quod in tabernaculo decem cortinae jussae sunt fieri, quae haberent ansulas quinquagenas, et circulos aureos quinquagenos a latere et summitate (Exod. XXV, 4, seq.). Cortinae etenim tabernaculi sancti omnes sunt, qui ex diversis virtutum coloribus in sanctae Ecclesiae ornamento proficiunt. Qui et interiora velant, et exteriora omnimodo exornant, quia eorum vita in quantum videtur, ornamentum est; et eorum intellectus intus absconditur, dum coelestia quae in mente servant, et dicere non possunt, in eis aliquo modo velantur. Recte autem decem cortinae sunt, quia per Decalogi custodiam ipsa sanctorum corda profecerunt. Hyacinthinae vero ansulae cortinarum fieri quinquaginta praeceptae sunt. Hyacinthus coeli speciem habet. Ansulae ergo cortinarum sunt praecepta coelestia, in quibus ligantur animae, ut ab inferioribus sublevatae superius pendeant. Quae videlicet ansulae habent et circulos aureos, intellectum scilicet vera sapientia fulgentem. Qui intellectus, quia esse debet per omnia circumspectus, et cautae sollicitudinis vigilantia munitus, recte per circulos designatur.

5. Et notandum quod a latere et summitate jubentur ansulae, vel circuli in cortinis fieri, quia praecepta coelestia et intellectus spiritualis, non solum debet nos sursum in Dei amorem suspendere, sed etiam proximo in charitate sociare. In eo enim quod conditorem nostrum diligimus, quasi per superiores ansulas in aere pendemus. In eo vero quod sicut nosmetipsos proximos amamus, ansulas et circulos a latere habemus, ut cortinae tabernaculi, id est fidelium animae per charitatem conjunctae sint, et non per discordiam divisae. Unde et hic post longitudinem quinquaginta cubitorum protinus latitudo subjungitur viginti et quinque cubitorum, quae videlicet latitudo ad charitatem proximi pertinet. Ipsa

enim in fratrum amorem se dilatat, atque erga eos omne quod potest boni operis exercet. Cuncta autem bona opera quae corporaliter fiunt, per quinque corporis sensus exhibentur, videlicet per visum, auditum, tactum, gustum, odoratum. Quinarius vero numerus per semetipsum ductus ad vicesimum et quintum pervenit, quia bona opera cum agi coeperint, per fervorem animum ad augmentum excitant, et per semetipsa multiplicantur. Unde et latitudinem menti faciunt, ut non sit angusta per teporem, sed expansa in bonis actibus per charitatem. Omnis enim torpor teporis angustia est, omnis vero benignitas charitatis, magna latitudo. Nam etsi res desunt quae fortasse indigenti proximo praebeantur, ampla est substantia voluntatis bonae, quae sufficit ad regni retributionem, sicut scriptum est: In terra pax hominibus bonae voluntatis (Luc. II, 14). Sequitur:

VERS. 22.---Fenestrae autem ejus, et vestibulum, et sculpturae secundum mensuram portae quae respiciebat ad Orientem.

6. Cuncta haec jam superius latius dicta sunt, et idcirco sermo non debet morosa expositione tardari. Hoc tamen magnopere notandum est, quod porta ad Aquilonem ea omnia habere perhibetur quae porta ad Orientem, fenestras scilicet contemplationis, vestibulum humilitatis, sculpturam bonae operationis. Omnes enim qui per hoc quod Deo in conversatione nati sunt in innocentia perstiterunt, portam ad Orientem habent, quia eis coelestis regni aditus patet a lumine quod acceperunt. Et omnes qui in peccatis postmodum lapsi torporis sui frigore sunt depressi, sed, dum per poenitentiam redeunt, ad amorem coelestis patriae recalescunt, portam ad Aquilonem habent, quia eis etiam post peccati sui frigus coelestis regni aditus per misericordiam patet. Ea ergo habere dicitur porta ad Aquilonem quae habet porta ad Orientem, quia et conversi peccatores sic ditantur virtutibus, sicut illi sunt

divites qui cadere in peccatum vitaverunt. Unde et Psalmistae voce per Dominum dicitur: Cinerem sicut panem manducabam (Psal. CI, 10), quia sic poenitentes recipit ut justos. Scriptum quippe est de peccatoribus: Olim in cilicio et cinere poenitentiam egissent (Matth. XI, 21). Cinis ergo sicut panis comeditur, quando ad auctoris sui gratiam peccator per poenitentiam sicut innocens revocatur. Porta igitur ad Aquilonem habet fenestras, habet vestibulum, habet sculpturas, quia cum peccator ad vitam post culpas reducit, saepe lumen contemplationis accipit, atque de ipsa memoria iniquitatis suae gratiam magnae humilitatis bonae quoque operationis efficaciam sumit, ut omne quod fieri praecipitur, in vita ejus quasi sculptum esse videatur.

IBID.---Septem vero graduum erat ascensus ejus, et vestibulum ante eam.

7. Septem gradibus ad portam ascenditur, quia per sancti Spiritus septiformem gratiam aditus nobis vitae coelestis aperitur. Quam septiformem gratiam Isaias in ipso nostro capite, vel in ejus corpore, quod nos sumus, enumerans dicit: Requiescet super eum spiritus sapientiae et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiae et pietatis, et replebit eum spiritus timoris Domini (Isai. XI, 2). Quos gradus, de coelestibus loquens, descendendo magis quam ascendendo numeravit, videlicet sapientiam, intellectum, consilium, fortitudinem, scientiam, pietatem, timorem. Et cum scriptum sit: Initium sapientiae timor Domini (Prov. IX, 10), constat procul dubio quia a timore ad sapientiam ascenditur, non autem a sapientia ad timorem reditur, quia nimirum perfectam habet sapientia charitatem. Et scriptum est: Perfecta charitas foras mittit timorem (I Joan. IV, 18). Propheta ergo, quia de coelestibus ad ima loquebatur, coepit magis a sapientia, et descendit ad timorem. Sed nos qui a terrenis ad coelestia tendimus, eosdem gradus ascendendo enumeremus, ut a timore ad

sapientiam pervenire valeamus. In mente etenim nostra primus ascensionis gradus est timor Domini; secundus, pietas; tertius, scientia; quartus, fortitudo; quintus, consilium; sextus, intellectus; septimus, sapientia. Est enim timor Domini in mente. Sed qualis est iste timor, si cum eo pietas non est? Qui enim misereri proximo ignorat, qui compati ejus tribulationibus dissimulat, hujus timor ante omnipotentis Dei oculos nullus est, quia non sublevatur ad pietatem. Sed saepe pietas per inordinatam misericordiam errare solet, si fortasse pepercerit quae parcenda non sunt. Peccata enim quae ferri gehennae ignibus possunt disciplinae verberare sunt corrigenda. Sed inordinata pietas cum temporaliter parcat, ad aeternum supplicium pertrahit. Ut ergo vera et ordinata sit pietas, ad gradum est alium sublevanda, id est ad scientiam, ut sciat vel quid ex judicio puniat, vel quid ex misericordia dimittat. Sed quid si sciat quid agere quisque debeat, virtutem vero agendi non habeat? Scientia ergo nostra crescat ad fortitudinem, ut cum videt quid agendum sit, hoc agere per mentis fortitudinem possit, ne timore trepidet, et, pavore collapsa, non valeat bona defendere quae sentit. Sed saepe fortitudo si improvida fuerit, et minus contra vitia circumspecta, ipsa sui praesumptione in casum ruit. Ascendat ergo ad consilium, ut praeviendo praemuniat omne quod agere fortiter potest. Sed esse consilium non potest, si intellectus deest, quia qui non intelligit malum quod agentem gravat, quomodo potest bonum solidare quod adjuvat? Itaque à consilio ascendamus ad intellectum. Sed quid si intellectus magno quidem acumine vigilet, et moderari se nesciat per maturitatem? Ab intellectu ergo ascendatur ad sapientiam, ut hoc quod acute intellectus invenit, sapientia mature disponat. Quia igitur per timorem surgimus ad pietatem, per pietatem ad scientiam ducimur, per scientiam ad fortitudinem roboramur, per fortitudinem ad consilium tendimus, per consilium in intellectum proficimus, per intellectum ad maturitatem sapientiae pervenimus, septem gradibus ad

portam ascendimus, per quam nobis aditus vitae spiritualis aperitur.

Bene autem dicitur quia vestibulum erat ante eam, quia nisi quis prius humilitatem habuerit, ad hos gradus donorum spiritualium non ascendit, sicut scriptum est: Super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem et quietum, et trementem sermones meos (Isai. LXVI, 2). De quo per Psalmistam dicitur: Ascensus in corde ejus disposuit in convalle lacrymarum (Psal. LXXXIII, 6). Convallis quippe humilis locus est, et peccator quisque dum se in lacrymis humiliter affligit in corde, per ascensum virtutum proficit. Qui rursus ait: Emittit fontes in convallibus (Psal. CIII, 10), quia omnipotens Deus dona spiritualis gratiae humilibus praestat.

9. Potest quoque per vestibulum fides intelligi. Ipsa quippe est ante gradus et portam, quia prius ad fidem venimus, ut postmodum per spiritualium donorum gradus coelestis vitae aditum intremus. Non enim per virtutes venit ad fidem, sed per fidem pertingitur ad virtutes. Cornelius enim centurio, cujus eleemosynae ante baptismum, angelo testante, laudatae sunt, non operibus venit ad fidem, sed fide venit ad opera (Act. X, 1, seq.). Nam et ei per angelum dicitur: Orationes tuae et eleemosynae ascenderunt in conspectu Dei (Ibid., 4). Si enim Deo vero et ante baptismum non crediderat, quem orabat? vel quomodo hunc omnipotens Deus exaudierat, si non ab ipso se in bonis perfici petebat? Sciebat igitur Creatorem omnium Deum, sed quod ejus omnipotens Filius incarnatus esset ignorabat. Neque enim poterat bona agere, nisi ante credidisset. Scriptum namque est: Sine fide impossibile est placere Deo (Hebr. XI, 6). Fidem ergo habuit, cujus orationes et eleemosynae placere Deo potuerunt. Bona autem actione promeruit ut Deum perfecte cognosceret, et incarnationis ejus mysterium crederet, quatenus ad sacramenta baptismatis perveniret. Per fidem ergo venit ad opera, sed per opera

est solidatus in fide. Vestibulum itaque ante gradus est, quia qui prius credidit, ipse post virtutum gradibus ad portae aditum ascendit. Sequitur:

VERS. 23.---Et porta atrii interioris contra portam Aquilonis, et Orientalem.

10. Hoc loco contra non pro adversitate ponitur, sed pro rectitudine; ita enim porta interioris atrii posita monstrabatur, ut porta Aquilonis et Orientis recto ad eam aditu tenderet. Quid est ergo quod porta interior recto itinere posita contra portam Orientis et Aquilonis ostenditur, nisi hoc, quod aperte datur intelligi, quia sive Judaico et gentili populo, seu justis et peccatoribus, sed post peccata conversis, aequae aditus regni coelestis aperitur? Larga est enim misericordia Creatoris nostri. Et porta interior non solum portam Orientis respicit, sed etiam Aquilonis, quia non solum his qui in innocentia permanent, sed etiam peccatoribus peccata sua poenitendo damnantibus aperiuntur interioris atrii gaudia, ut ineffabilia mysteria patriae coelestis agnoscant, agnoscendo sitiunt, sitiendo currant, currendo perveniant. Haec interni gaudii secreta cognoverat, qui dicebat: Sitivit anima mea ad Deum vivum, quando veniam et apparebo ante faciem Dei (Psal. XLI, 3)? Praedicator gentium ad hunc aditum regni coelestis anhelabat, cum dicebat: Cupio dissolvi et esse cum Christo (Philip. I, 23). Haec exultationis occultae secreta cognoverat sponsa, quae dicebat: Dilectus meus misit manum suam per foramen, et venter meus intremuit ad tactum ejus (Cant. V, 4). Dilectus etenim manum per foramen mittit, quando virtute sua Dominus nostrum animum per subtilem intellectum pulsat. Et venter in tactu illius contremiscit, quia infirmitas nostra per hoc quod coelestis gaudii intellectu tangitur, ipsa sua exultatione turbatur, et fit in mente pavor cum laetitia, quia jam sentit quid de coelesti gaudio diligat, et adhuc metuit ne non recipiat quod vix tenuiter sentit. Quid igitur restat nisi

ut se ad perfectionis vitae cursum dirigant omnes qui illa gaudia patriae coelestis agnoscunt? Unde et hic apte subjungitur:

IBID.---Et mensus est a porta usque ad portam centum cubitos.

11. Centenarium numerum, quia decies per denarium ducitur, jam superius diximus esse perfectum (Hom. 6, n. 16). Is itaque qui aditum atrii interioris videt, profecto necesse est ut per vitam perfectionis currat, et a porta inchoationis usque ad consummationis ingressum perveniat. Mensuretur ergo atrium interius, quod a portis exterioribus usque ad portam interiorem tenditur, centum cubitis, ut qui intrare amando coepit, latitudinem perfectionis habeat in mente, quatenüs in eo quem diligit hunc nec adversa coangustent, nec prospera elevent, sed, transitoria cuncta despiciens, quousque ad gaudia secreta perveniat, per atrium perfectionis currat. Sunt etenim multi qui jam in septem gradibus aditum portae exterioris intraverunt, juxta quemdam supernae dispensationis modum, per timorem Dei humiles, per pietatis studium misericordes, per scientiam discreti, per mentis fortitudinem liberi, per consilium cauti, per intellectum providi, per sapientiam maturi; sed, adhuc quibusdam necessitatibus obligati, hujus mundi curis inserviunt, et unde jam ex magna parte excusserunt animum, ibi adhuc tenentur inviti. Cumque superimposita terrena occupationis portant onera, minus in praeceptis coelestibus exercentur. Anhelare medullitus ad aeternam patriam non vacat, ipsa in eis sua aliquo modo desideria languescunt, quia nimirum curis temporalibus praepeditum vera gaudia quae cognovit amare non tantum licet quantum libet. Hi plerumque a jugo mundi colla mentis excutiunt, omnia deserunt, terrena curae pondera deponunt, atque ut ad coeleste desiderium latius animi sinum laxent, vitam remotam petunt, et in sanctis precibus intenti, sacris meditationibus dediti,

quotidiano se fletu afficiunt, et vetustatem cordis igne amoris conflant, atque ad coeleste gaudium accendendo se innovant. Hi plerumque, in ipso suo desiderio accensi, exire jam de carne concupiscunt, atque ad vitam praesentem redire post fletum nolunt. Sed tamen differuntur, ut dilatus amor ex ipsa sua dilatione proficiat, et ardenti desiderio quasi quod negatur crescat. Sic in regione Gerasenorum qui liberatus a legione daemonum fuerat jam cum Domino ire volebat, sed tamen ei dicitur: Revertere in domum tuam, et narra quanta fecerit tibi Dominus (Luc. VIII, 39). Sic sponsa in Canticis canticorum sanctis desideriis anxia loquitur, dicens: In lectulo meo per noctes quaesivi quem diligit anima mea. Quaesivi illum, et non inveni (Cant. III, 1). In lectulo enim dilectum quaerit, quando in ipso suo otio et vacatione quam appetit jam videre anima Dominum concupiscit, jam ad eum exire desiderat, jam carere praesentis vitae tenebris anhelat. Sed quaerit illum, et non invenit, quia quamvis magno amore desiderat adhuc tamen ei non conceditur videre quem amat.

12. Tales itaque sanctorum mentes quid aliud in hoc desiderio faciunt, nisi quod jam a portis exterioribus per atrium interius ad portam currunt? Quibus saepe evenit ut cum se viderint magno coelestis gratiae munere compunctos, jam se perfectos existiment, et obedientes putent; sed quia nullus est qui dura praecipiat, patientes esse se credant, sed quia nemo eos per contumelias et adversitates pulsat. Et plerumque contingit ut spiritale ministerium vel inviti suscipiant, atque ad gubernationem fidelium deducantur. Qui cum magnis tribulationibus fuerint hinc inde pulsati, turbati mente, sese imperfectos inveniunt, qui non pulsati, perfectos se esse crediderunt. Qua ex re agitur ut se ad semetipsos colligant, et apud se tacite opprobrium suae infirmitatis erubescant, atque, ex ipsa sua confusione roborati, contra adversa patientiam opponant, et ex tribulatione proficiant, qui prius in otio ex ipsa sua securitate torpebant. Et veraciter esse tales

incipiunt quales se esse prius inaniter putaverunt. Hi itaque cum a portis exterioribus usque ad interiorem portam per boni studii atrium differuntur, hoc ipsum in eis atrium centum cubitis mensuratur, quia dilatione et exercitatione sancta quotidie ad perfectionem proficiunt. Per quotidiana enim desideria in mente proficere, quasi centum est cubitis interius atrium mensurari. Idcirco ergo a portis usque ad portam centum sunt cubiti, ut quasi quaedam mora eundi sit ipsa dilatio vivendi, per quam quotidie in virtutibus crescitur, ut ad interiorem aditum perfectius perveniatur. Sequitur:

VERS. 24-26.---Et eduxit me ad viam Australem, et ecce porta quae respiciebat ad Austrum; et mensus est frontem ejus, et vestibulum ejus juxta mensuras superiores; et fenestras ejus, et vestibula in circuitu, sicut fenestras caeteras, quinquaginta cubitorum longitudinem, et latitudinem viginti quinque cubitorum. Et in gradibus septem ascendebatur ad eam, et vestibulum ante fores ejus.

13. Cuncta haec in Orientis et Aquilonis porta jam dicta sunt, et congruum non est ut ea quae semel ac secundo exponentes diximus saepius replicemus. Notandum tamen nobis est quia in spiritali aedificio alter aditus ad Orientem, alius ad Aquilonem, atque alius ad Austrum patet. Sicut enim Aquilonis frigore peccatores, ita per Australem viam ferventes spiritu designantur, qui, calore sancti Spiritus accensi, velut in meridiana luce virtutibus excrescunt. Pateat itaque porta ad Orientem, ut hi qui sacramenta fidei bene inchoaverunt, et in nulla postmodum vitiorum profunditate demersi sunt, ad gaudia secreta perveniant. Pateat porta ad Aquilonem, ut hi qui post inchoationem caloris et luminis in peccatorum suorum frigore et obscuritate dilapsi sunt per compunctionem poenitentiae ad veniam redeant, et quae sit internae retributionis vera laetitia cognoscant. Pateat porta ad Meridiem, ut hi qui sanctis desideriis in

virtutibus fervent per spiritalem intellectum quotidie interni gaudii mysteria penetrent. Inter haec autem quaeri potest, cum quatuor hujus mundi partes sint, cur in hoc aedificio exterioris atrii non quatuor, sed tres portae esse memorantur? Quod recte quaerendum fuerat, si Propheta non spiritale, sed corporale aedificium vidisset. Sancta enim Ecclesia, id est spiritale aedificium, ut ad secreta gaudia pertingat, tres solummodo portas habet, videlicet fidem, spem, atque charitatem: unam ad Orientem, aliam ad Aquilonem, tertiam ad Meridiem. Porta quippe ad Orientem est fides, quia per ipsam lux vera nascitur in mente. Porta ad Aquilonem spes, quia unusquisque in peccatis positus, si de venia desperaverit, misericordiam funditus perdit. Unde necesse est ut qui per suam iniquitatem extinctus est, per spem misericordiae reviviscat. Porta ad Meridiem charitas, quia igne amoris ardet. In meridiana etenim parte sol in altum ducitur, quia per charitatem lumen fidei in Dei et proximi dilectione sublevatur. Tribus igitur portis ad interius atrium tenditur, quia per fidem, spem, atque charitatem ad gaudia secreta pervenitur. Alia quoque quaestio oritur, cur porta atrii interioris posita contra portam Orientis et Aquilonis dicitur, et quod ad Australem portam pateat tacetur. Sed quia per Orientem inchoantes, per Aquilonem lapsos diximus designari, dignum fuit ut vel de inchoantibus, quibus adhuc sol in tepore est, vel etiam de lapsis, sed per conversionem redeuntibus, aperte diceretur quod eis porta atrii interioris pateat, quatenus ex ipsis nos certos faceret de quibus dubitari potuerat. Hoc autem de porta Australi dicendum non erat, quia eos ad gaudia interna pertingere qui fervore spiritus in virtutibus permanent nullus ignorat. Usus quippe est sacri eloquii ea de quibus dubitari poterat aperte dicere, et ea quae constant tacere. Sequitur:

VERS. 26.---Et caelatae palmae erant, una hinc, et altera inde in fronte ejus.

14. Quid hoc est, quod prius in frontibus pictura palmarum, nunc autem caelatae palmae in fronte esse memorantur? In caelatura quippe lapidum foris opera esse videntur. Sed, sicut jam superius diximus, pictura palmarum est ostensio signorum. Nunc vero caelatura palmarum dicitur, ut bonorum operum demonstratio designetur. Ipsis enim summis praedicatoribus dicitur: Videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in coelis est (Matth. V, 16). Qui igitur in vita sua impressa esse sancta opera demonstrant, palmas in fronte caelatas habent, quia quanta illos in posterum victoria sequatur, jam nunc in sanctis suis operibus ostendunt. Vel certe quia fidem per Orientis, spem per Aquilonis, charitatem vero per Australem portam diximus designari, notandum nobis est quia in Orientis porta pictura palmarum, in Aquilonis vero et Meridiei, caelatura esse perhibetur, quia contingit saepe ut hi qui adhuc inchoantes sunt, necdum se in operibus solidis ac magnis exercent; hi vero qui post iniquitates ad virtutes redeunt, plerumque, ut culpas suas ante omnipotentis Dei oculos tegere valeant, in magnis operibus exercentur. Et qui jam fervore spiritus in virtutibus excreverunt, quasi Meridies in sanctis actibus inardescunt. In Orientis ergo porta pictura est, in Aquilonis vero et Meridiei caelatura, quia signum victoriae quod in inchoantibus ostenditur, hoc in revertentibus atque ferventibus jam solidius et robustius tenetur.

15. Notandum quoque magnopere est quod dicitur, Hinc et inde. Omnes enim qui ad vitae aditum tendimus, et ex dextro et ex sinistro latere habere palmam debemus. Quod enim hinc et inde dicitur, latus utrumque signatur. A dextro igitur palmam habet is quem prospera non extollunt; a sinistro palmam habet is quem adversa non dejiciunt. Quasi ex utraque parte portabat Paulus palmam cum diceret: Per arma justitiae a dextris et a sinistris, per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam famam, ut seductores, et veraces (II Cor. VI, 7).

Non hunc adversa frangebant, non prospera in mentis tumorem sublevabant. Hinc inde ergo gestabat palmam, quia et in adversitate fortis, et in prosperitate humilis permanebat. Quisquis enim de prosperis extollitur, habere in dextera parte palmam nescit. Quisquis in adversitatibus frangitur, portare palmam a sinistro latere ignorat. Ut ergo hinc et inde palma gestetur in fronte, adesse semper nostris mentibus debet et in adversis fiducia, et in prosperis timor, ne aut adversa in desperationem pertrahant, aut prospera animum in sui fiduciam extollant. Hinc est quod idem egregius praedicator dicebat: Scio et humiliari, scio et abundare, ubique et in omnibus institutus sum. Et satiari et esurire, et abundare et penuriam pati, omnia possum in eo qui me confortat (Philip. IV, 12).

16. Nunquid nam, fratres, ars est aliqua, humiliari et abundare, satiari et esurire, abundare et penuriam pati, ut pro magno se ista scire tantus praedicator insinuet? Ars omnino, et mira disciplinae scientia, quae toto nobis cordis est adnisi discenda. Quem enim penuria sua non frangit, a gratiarum actione non retrahit, in rerum temporalium desiderium non accendit, scit humiliari. Hoc enim loco Apostolus humiliari, dicit penuriam pati. Nam statim e contrario subjungit: Scio et abundare. Qui enim acceptis rebus non extollitur, qui eas ad usum vanae gloriae non intorquet, qui solus non possidet quod accepit, sed hoc cum indigentibus misericorditer dividit, scit abundare. Qui acceptis alimentis non ad ingurgitationem ventris utitur, sed ad reparationem virtutis, nec plus carni tribuit quam necessitas petit, scit satiari. Qui alimentorum inopiam sine murmuratione tolerat, nec pro necessitate victus agit aliquid unde anima peccati laqueum incurrat, scit esurire. Quem ergo nec in abundantia superbia elevat, nec in necessitate cupiditas irritat, novit abundare, novit penuriam pati. Qui cum statim subderet, Omnia possum, ne elationis esse verba crederemus, adjunxit in quo, In eo qui me confortat.

Ecce in altum ramus prodiit, sed quia in radice se tenuit, in viriditate permansit. In altum enim surgens aresceret, si se a radice divisisset. Sibi enim nihil tribuit, quia omnia se posse non in se, sed in eo qui se confortat fatetur. Hinc et inde ergo praedicator egregius palmam habet, quem nec abundantia in superbiam, nec inopia ad avaritiam pertrahit.

17. Discamus itaque, fratres, non solum in prosperis, sed in adversis quoque gratias agere. Pater enim nobis ex pietate sua factus est conditor noster, nosque adoptivos filios ad haereditatem regni coelestis nutrit. Et non solum donis reficit, sed etiam flagellis erudit. Discamus igitur abundare, ut cuncta quae ab eo accepimus, cum indigentibus partiamur. Et mentem abundantia non elevant, ne fortasse gaudeat quia hoc adest sibi quod deest alteri, et non jam communi bono, sed proprio laetetur. A privato gaudio Veritas ad commune discipulos revocat, cum eos de praedicatione redeuntes, et de subjectione daemonum laetantes admonet, dicens: Nolite gaudere super hoc, sed potius gaudete et exultate, quia nomina vestra scripta sunt in coelo (Luc. X, 20). Non enim omnes electi daemonia ejiciunt, sed tamen electorum omnium nomina coelo tenentur ascripta. Admonentur ergo discipuli privatam laetitiam deponere, de communi autem et perpetua felicitate gaudere. Quisquis itaque in eo gaudet quod alter non habet, ex ipsa sua abundantia deterior factus, gaudium privatum habet. Contra hujus nos appetitum abundantiae Joannes admonet, dicens: Nolite diligere mundum, neque ea quae in mundo sunt (I Joan. II, 15). Qui mox rationem subdidit, quare: Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo (Ibid.). Nemo enim potest duobus dominis servire (Matth. VI, 24), quia non valet simul transitoria et aeterna diligere. Si enim aeternitatem diligimus, cuncta temporalia in usu non in affectu possidemus. Qui eandem rationem protinus subdidit, dicens: Quia omne quod in mundo est concupiscentia

carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitae (I Joan. II, 16).

18. Ideo enim habere aliquid homines et ultra quam necesse est concupiscunt, ut habendo superbiant, et quia hoc alius non habet se in cogitationibus extollant. Quisquis itaque talis est, adhuc ad portandam abundantiam doctus non est. Saepe autem quod avaritia ex appetitu suggerit, necessitatem putat, et cum minora sufficient, dolet majora deesse, atque incautus animus quamdam quasi necessitatem patitur quam parit. Et cum nimia sint quae desiderat, suam sibi avaritiam aliquo modo excusat. Abundantia itaque superbiae vicina est. Quam si quando etiam cupiditas intercept, hanc, ut ita dixerim, quasi peregrina captivitas invasit. Si igitur abundandi artem scire volumus, necesse est ut non solum ea quae vicina sunt, sed ea etiam quae de longinquo veniunt vitia fugiamus. Discamus penuriam pati, ne ea quae non habemus habere etiam cum culpa requiramus, nec felices putemus quos rebus onustos cernimus. Nimia valde sunt ea quae sibi quasi in sumptus vitae praesentis praeparant. Multa portant, sed in via brevi magna est nobis in hoc itinere socia paupertas, quae animum non angustat, cum deest terrena substantia de qua aeterno iudici rationes ponamus. Liberius ad patriam tendimus, quia quasi in via pondere caremus.

19. Discamus satiari, ne in sumendis alimentis corporis gulae magis quam necessitati serviamus. Plus enim concupiscentia quam necessitas petit. Et saepe dum carnis inopiae satisfacere curamus, voluptas subrepat, modum refectionis excedit. Unde fit ut culpa transeat ad culpam, quia plerumque inde alia tentatio carnis nascitur, dum carni immoderatus in refectione servitur. Ex peccato etenim primi hominis, infirmante natura, in hoc mundo cum nostris tentationibus nascimur. Et caro nobis aliquando adjutrix est in bono opere, aliquando autem seductrix in malo. Si igitur ei plus quam debemus

tribuimus, hostem nutrimus. Et si necessitati ejus quae debemus non reddimus, civem necamus. Satianda itaque est caro, sed ad hoc usque, ut in bono nobis opere famulari sufficiat. Nam quisquis ei tantum tribuit, ut superbiat, satiari penitus ignorat. Ars itaque magna est satiari, ne unusquisque per satietatem carnis ad iniquitatem prorumpat turpitudinis. Discamus esurire, ut nobis propter abundantiam sequentem nostra hic inopia placeat, ne nos ventris necessitas ad culpam trahat, ne peccatum menti ipsi indigentia suggerat; et dum caro fame afficitur, ad cupiditatem animus irritetur, et quaerat cum culpa providere unde carni valeat in necessitate satisfacere, ne cor in indignationem prosiliat, et linguam in murmurationis amaritudinem accendat. Qui igitur in carnis suae inopia se hinc inde circumspicit, atque a peccati laqueo custodit, novit esurire.

20. Nos itaque, fratres charissimi, iram atque avaritiam in adversitate fugientes, et elationem et immoderata gaudia in prosperitate declinantes, quia per fidem, spem, atque charitatem, interioris vitae atrium tribus portis intrare concupiscimus, palmas hinc et inde teneamus. Libet adhuc alterum civem coelestis patriae ad mentem reducere, et qualiter hinc inde palmam teneat demonstrare. Beatus etenim Job cum esset viris Orientalibus ditior, et ei prospera cuncta suppeterent, filii pollerent, familia cresceret, greges exuberarent, in tanto omnipotentis Dei timore perstitit, ut inter custodiam disciplinae, inter acta justitiae, inter multa humilitatis obsequia, misericordiae operibus intentus, sacrificiis offerendis deditus holocausta Domino pro singulis filiis immolaret, ne quis eorum saltem in corde peccasset (Job. I, 2, seq.). Pensemus ergo quanta et erat custodia boni operis, qui in filiis suis expiabat sacrificiis culpas cordis. Sed quam justus esset, in prosperitate innotuerat, valde autem ignotum erat si perseverare justus et inter flagella potuisset. Tangendus ergo erat verbere, ut vir ille sanctus in prosperis interrogaretur adversis, ut qui notus erat

omnipotenti Domino, notus per flagella fieret nobis et sibimetipsi. Disponente itaque Domino consumpti sunt greges, interfecti custodes, eversa domus, extincti filii, percussa caro a planta pedis usque ad verticem. Remansit uxor incolumis, quae verborum jaculis vulnera augeret. Sed hanc vir sanctus in tentatione, sanus in vulnere prudenter docet, eique respondet, dicens: Si bona accepimus de manu Domini, mala quare non suscipiamus (Job II, 10)? Amici quoque ad consolandum veniunt, ad contumelias prorumpunt, et in dolore vulnerum, addunt adhuc vulnera verborum. Immisericordem dicunt, raptorem nominant, violentum denuntiant, oppressorem pauperum fatentur. Quid igitur miles Dei faceret inter dolentia vulnera et amara verba deprehensus? Ecce flagella Dei et verba hominum simul afflictum animum ad desperationem premunt; sed, virtute spiritus plenus, carnis vulneribus jacens, mentis robore stans, contra desperationis impulsum reduxit ad memoriam bona quae egerat. Quia misericors fuerat, dicit: Oculus fui caeco, et pes claudo (Job. XXIX, 15). Et rursum: Pater eram pauperum (Ibid., 16). Quia et disciplinae custos et benignus, dicit: Cumque sederem quasi rex, circumstante me exercitu, eram tamen moerentium consolator (Ibid., 25). Quia humilis fuerit, dicit: Si contempsi subire iudicium cum servo meo et ancilla mea, cum disceptarent adversum me (Job. XXXI, 13). Quia hospitalis fuerit, fatetur: Si despexi praetereuntem, eo quod non habuerit indumentum (Ibid., 19). Quia largus in donis, dicit: Si non benedixerunt mihi latera ejus, et de velleribus ovium mearum calefactus est (Ibid., 20). Quia violentus non fuerit testatur, dicens: Si levavi super pupillum manum meam, cum viderem me in porta superiorem (Ibid., 21). Quia de inimici periculo nunquam exsultaverit, dicit: Si gavisus sum ad ruinam ejus qui me oderat (Ibid., 29). Quia patiens fuit, et etiam suorum malitiam aequanimiter pertulit, dicit: Si non dixerunt viri tabernaculi mei, Quis det de carnibus ejus ut saturemur (Ibid., 31)? Quid est ergo quod vir sanctus tot suas virtutes inter flagella

enumerat? Quid est quod ore suo opera quae fecerat laudat nisi quia inter vulnera et verba quae hunc ad desperationem trahere poterant, ad spem animum reformant? Et qui in prosperitate humilis fuit, revocatis bonis suis ad memoriam, infractus in adversitate permansit. Cujus enim animum inter tot flagella illa verba ad desperationem non impellerent, nisi sibi ad memoriam bona quae fecerat revocasset? Vidit igitur sanctus vir mentem suam auditis tot malis ad desperationem concuti, et mirabiliter studuit in spe certa ex bonis suis actibus solidari. Sic impletur quod scriptum est: In die bonorum ne immemor sis malorum, et in die malorum ne immemor sis bonorum (Eccli. XI, 27). Si enim cum bona habemus malorum reminiscimur quae aut jam passi sumus, aut adhuc pati possumus, accepta bona mentem non elevant, quia eorum gaudium timor memoriae malorum premit. Et si cum mala habemus bonorum reminiscimur quae aut jam accepimus, aut adhuc nos posse accipere speramus, malorum pondus animum in desperationem non deprimit, quia hunc ad spem memoria bonorum levat. Si itaque, fratres charissimi, sic per praecepta Dominica et per sanctorum exempla gradimur, ut nos nec prosperitas elevet, nec adversitas frangat, habere nos ante omnipotentis Dei oculos palmas hinc et inde monstramus. Cui est honor et gloria in saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA VIII

Versus 27 ac reliqui, usque ad 38 inclusive, plerique cursim, alii fusius exponuntur, et dogma de resurrectione potissimum astruitur.

1. Prophetarum verba quae, largiente Domino, hodie charitati vestrae loquenda sunt lectione magis indigent quam expositione. Ea enim in tribus portis interioribus replicantur quae secundo jam, vel tertio de exterioribus dicta sunt. Pauca vero in earum descriptione permutantur. Unde necesse est ea nos quae jam dicta

sunt legendo transcurrere, ut ea quae necdum dicta sunt licentius possimus enodare. Itaque nunc dicitur:

VERS. 27-30.---Et porta atrii interioris in viam Australem, et mensus est a porta usque ad portam in via Australi centum cubitos. Et introduxit me in atrium interius ad portam Australem, et mensus est portam juxta mensuras superiores, thalamum ejus, et frontem ejus, et vestibulum ejus eisdem mensuris, et fenestras ejus, et vestibulum ejus in circuitu quinquaginta cubitos longitudinis, et latitudinis viginti quinque cubitos, et vestibulum per gyrum.

Cuncta haec superius dicta atque exposita esse meministis (Maxime hom. superiori). Necdum vero est dictum quod de eodem vestibulo subditur:

VERS. 30, 31.---Longitudine viginti et quinque cubitorum, et latitudine quinque cubitorum, et vestibulum ejus ad atrium exterius.

Atque iterum hoc quod jam superius dictum fuerat replicatur, cum dicitur: Et palmas ejus in fronte (Ibid.). Et statim quod adhuc dictum non fuerat subditur: Et octo gradus erant in quibus ascendebatur ad eam (Ibid.). Hoc quoque quod de Australi porta scriptum est, de Orientali quoque porta in eodem ordine narratur. Nam protinus subinfertur:

VERS. 32-34.---Et introduxit me in atrium interius per portam Orientalem, et mensus est portam secundum mensuras superiores, thalamum ejus, et frontem ejus, et vestibulum ejus sicut supra, et fenestras ejus, et vestibula ejus in circuitum longitudine quinquaginta cubitorum, et latitudine viginti quinque cubitorum. Et vestibulum ejus, id est atrii interioris, et palmae caelatae in fronte ejus hinc et inde, et in octo gradus ascensus ejus.

Ea quoque quae de Australi porta et Orientali dicta sunt, in eisdem verbis etiam de porta quae ad Aquilonem respicit replicantur. Nam subditur:

VERS. 35-37.---Et introduxit me ad portam quae respiciebat ad Aquilonem, et mensus est secundum mensuras superiores, thalamum ejus, et frontem ejus, et vestibulum ejus, et fenestras ejus per circuitum, longitudine quinquaginta cubitorum, et latitudine viginti quinque cubitorum. Et vestibulum ejus respiciebat in atrium exterius, et caelatura palmarum in fronte illius hinc et inde, et in octo gradibus ascensus ejus.

2. Quid itaque interiori atrio, quid thalamo, quid frontibus, quid vestibulo, quid fenestris, quid longitudine et latitudine, quid palmarum caelatura signetur, late jam superius diximus (Hom. 6 et 7), nec oportet ut in eisdem iterum, sed in his solummodo quae necdum dicta sunt occupemur. Nunc ergo quaerendum nobis est quae istae tres portae interiores sint, vel quid est quod earumdem portarum vestibula viginti quinque cubitis in longitudine, et quinque cubitis in latitudine metiuntur; vel cur ad eas non septem, sicut de portis exterioribus dictum fuerat, sed octo gradibus ascenditur. Porta enim atrii interioris quae superius dicta est de his tribus portis interioribus non est, quia illa contra Orientis et Aquilonis portam respicere dicitur, istae autem singulae interius ad Austrum vel Orientem et Aquilonem positae esse memorantur. Unde recte per illam aditus interior designatur, quia, sicut praecedenti locutione jam dictum est, vel Judaeis et gentilibus, vel inchoantibus atque in bono perseverantibus, vel a bono cadentibus, sed post culpas per poenitentiam surgentibus patet. Nunc autem postquam singulae in Oriente et Aquilone et Austro portae descriptae sunt, cur interioris atrii rursum portae singulae in Austro et Oriente atque Aquilone describuntur? Aspirante Domino, magna intentione opus est sinum tantae profunditatis indagare. Si enim portarum

nomine sanctos praedicatores accipimus, sciendum nobis est quia una est Ecclesia in praedicatoribus testamenti veteris ac novi. Portae autem septem vel octo gradus habent, quia sancti Spiritus septiformem gratiam concorditer praedicant, octavo vero gradu annuntiant praemium retributionis aeternae. Unde scriptum est: Da partem septem, necnon et octo (Eccles. XI, 2). Quid itaque dicere possumus exteriores portas, nisi antiquos patres fuisse, qui per praecepta legis noverant opera populi magis quam corda custodire? ut interiores portas praedicatores sanctae Ecclesiae debeamus accipere, qui spiritualibus monitis discipulorum suorum corda custodiunt, ne malis quae non faciunt vel in cogitationibus delectentur. Per illas enim septem gradibus ascendi dicitur, istarum vero octo graduum ascensus esse perhibetur, quia et in veneratione legis dies septimus fuit, et in novo testamento octavus dies in sacramento est, is videlicet qui Dominicus appellatur, qui tertius a passione, sed octavus a conditione est, quia et septimum sequitur.

3. Sin vero portarum nomine solos intelligimus sanctos apostolos designari, qui videlicet primi nobis sunt sanctae Ecclesiae praedicatores, et nos fidem, spem, atque charitatem summopere tenere docuerunt, ipsi itaque nobis in his virtutibus portae sunt, qui nos per easdem virtutes ad interiorum intellectum aeternae sapientiae perducunt. Sed si ipsi exteriores portae sunt, quos accipimus interiores? Si vero ipsi interiores sunt, quos intelligimus exteriores? Qua in re intelligi utiliter potest quia ipsi nobis exteriores simul et interiores portae sunt. Cum enim adhuc inchoantibus non alta et mystica, sed quaedam quae capi praevalent, praedicant, portae exteriores sunt; cum vero perfectis profunda et mystica loquuntur, portae interiores. Videamus qualiter porta exterior pateat: Non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus, tanquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam (I Cor. III, 1). Videamus qualiter porta interior pateat: Sapientiam loquimur inter

perfectos (Ibid. II, 6). Videamus utrum ipsa eadem sit porta interior et exterior: Sapientibus et insipientibus debitor sum (Rom. I, 14). Qui rursus dicit: Sive mente excedimus, Deo; sive sobrii sumus, vobis (II Cor. V, 13). In hoc enim quod contemplando et loquendo sapientibus mente excedit, porta interior est; in hoc vero quod parvulis sobrie in praedicatione se temperat, et quanta ebrietate spiritus infundatur in mente cum praedicat non ostendit, exteriorem portam se esse manifestat. Ipsi itaque et exteriores portae nobis sunt et interiores, qui nos et in primo aditu fidei, spei atque charitatis instituunt, et cum jam proficientibus coelestis regni mysteria praedicant, per subtiliorem sensum nos ad interiora perducunt.

4. Unde et per septem gradus prius ascensus earum describitur, et postmodum per octo. Per octavum etenim gradum illius vitae mysteria signantur, quam in secretis suis perfecti intelligunt, qui jam cuncta temporalia mente transcendere noverunt, qui praesentem vitam quae septem dierum curriculo evolvitur plene despiciunt, qui de intima contemplatione pascuntur. Habent igitur portae spiritualis aedificii septem gradus, quia timorem Domini, pietatem et scientiam, fortitudinem et consilium, intellectum et sapientiam suis auditoribus praedicant. Sed cum jam omnia dimitti praecipiant, cum nihil in hoc mundo diligi admonent, nil per affectum teneri, cum contemplationi coelestis patriae intendi, atque in ejus suadentysteriis delectari, gradum addunt, et ad interiora trajiciunt. Iste gradus, docente Veritate, cuidam ostensus est, cui cum legis praecepta dicerentur, respondit: Haec omnia custodivi a juventute mea (Matth. XIX, 20). Quasi enim jam in septem gradibus stabat, cum a juventute sua omnia custodisse se diceret. Sed ei mox dicitur: Adhuc unum tibi deest: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quae habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in coelo, et veni sequere me (Ibid., 21). In quibus verbis octavum quidem gradum vidit, sed

ascendere noluit, quia tristis abscessit. Quisquis itaque, contemptis rebus temporalibus, aeternitatis contemplatione pascitur, coelestis regni gaudia rimatur, post septem gradus quos timendo et operando atque intellectu sapientiae succrescendo tenuit, octavo gradu interioris portae aditum intravit.

5. Per octavum quoque numerum et dies aeterni iudicii, et carnis resurrectio designatur. Unde et Psalmus qui pro octava scribitur a pavore iudicii est inchoatus, cum dicitur: Domine, ne in ira tua arguas me, neque in furore tuo corripas me (Psal. VI, 2). Nunc enim tempus est misericordiae, in illo autem iudicio dies irae. In quo videlicet die omne hoc tempus finitur quod septem diebus evolvitur. Quia autem post septem dies sequitur, jure octavus appellatur. In quo et caro nostra resurget ex pulvere, ut sive bona, sive mala quae egit, recipiat a Veritate. Unde et per legem quoque octavo die fieri circumcisio jubetur. Nam per membrum quod circumciditur mortalis propagatio generatur, decedentium quoque et succedentium numerus augetur. Sed quia in resurrectione mortuorum nec carnis jam propagatio agitur, et decessio atque successio nulla erit, quia sicut scriptum est: Neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut angeli in coelo (Matth. XXII, 30), octava die praecipitur praepetium incidi. Ibi enim locum jam carnis propagatio non habet, ubi resurgens caro perseverantiam aeternitatis habet. Per hoc membrum mater virgo descendit, quae Deum in utero sine virili admistione concepit, qui primus nobis aeternae patriae gloriam in sua resurrectione monstravit. Qui resurgens a mortuis, jam non moritur, et mors ei ultra non dominabitur (Rom. VI, 9). Nobisque exemplum dedit, ut ea fieri in die ultimo de nostra carne credamus quae facta de carne illius in die resurrectionis agnovimus.

6. Sed quia de carnis resurrectione nobis sermo se intulit, triste nimis et valde lugubre est quod quosdam in

Ecclesia stare, et de carnis resurrectione dubitare cognoscimus [quod est haereticum]. Hanc autem antiqui patres venturam esse certissime crediderunt, etiam cum nullum adhuc ejusdem resurrectionis exemplum tenerent. Qua igitur damnatione digni sunt qui et exemplum jam dominicae resurrectionis acceperunt, et tamen adhuc de sua resurrectione diffidunt? Pignus tenent, et fidem non habent. Ecclesiam replent, sed quia de resurrectione sua dubitant, mente vacua stant. De hac resurrectione per beatum Job dicitur: Scio quod Redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra surrecturus sum, et rursus circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo Deum; quem visurus sum ego ipse, et oculi mei conspecturi sunt, et non alius (Job. XIX, 25, seq.). Hinc etiam per Psalmistam dicitur: In conspectu ejus procidunt universi qui descendunt in terram (Psal. XXI, 29). In terra enim mortui non spiritu, sed corpore descendunt. In conspectu ergo Domini procidunt qui in terram descendunt, quia resurgendo ad judicium veniunt qui nunc in pulvere putrescunt. Hinc iterum dicit: Sitivit in te anima mea, quam multipliciter et caro mea (Psal. LXII, 2). Sitit anima ut Deum videat; caro quid sitit, nisi ut resurgat? Hinc rursus ait: Aufer spiritum eorum, et deficient, et in pulverem suum revertentur (Psal. CIII, 29). Moxque de carnis resurrectione subjungit: Emitte spiritum tuum, et creabuntur, et renovabis faciem terrae (Ibid., 30). Hinc iterum dicit: Exsurge, Domine, in requiem tuam, tu et arca sanctificationis tuae (Psal. CXXXI, 8). Exsurrexit enim Dominus in requiem suam cum carnem suam de sepulcro suscitavit. Post hunc quoque exsurgit et arca, quia resurgit Ecclesia. Hinc per eundem prophetam de quo loquimur scriptum est: Ossa arida, audite verbum Domini. Haec dicit Dominus Deus ossibus his: Ecce ego intromittam in vos spiritum, et vivetis. Et dabo super vos nervos, et succrescere faciam super vos carnes, et superextendam in vos cutem, et dabo vobis spiritum, et vivetis (Ezech. XXXVII, 4, seq.). Hinc est quod propheta alius per resurrectionem Domini humanum genus vidit in

fine suscitari, atque ait: Vivificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos, et vivemus in conspectu ejus (Osee VI, 3). Hinc est quod cum de semetipso Dominus loqueretur, adjunxit: Nolite mirari hoc, quia venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient vocem Filii Dei. Et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vitae; qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicii (Joan. V, 28, 29). Hinc Paulus ait: Unde etiam salvatorem exspectamus Dominum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostrae, configuratum corpori claritatis suae (Philip. III, 20). Hinc iterum dicit: Si enim credimus quod Jesus mortuus est et resurrexit, ita et Deus eos qui dormierunt per Jesum, adducet cum eo (I Thess. IV, 14). Qui rursus ait: Primitiae dormientium Christus (I Cor. XV, 20). Si enim nos a mortis somno non surgimus, quomodo resurrectionem dominicam primitias habemus?

7. Ecce veteres ac novi Patres uno sibi spiritu de carnis resurrectione concordant. Ecce ipsa per se Veritas prius voce docuit quod de resurrectione carnis postmodum opere demonstravit, et tamen adhuc quorundam infirmitas fidem non habet in domo fidei stans. Sed mirari solent qualiter caro reviviscere possit ex pulvere. Mirentur igitur altitudinem coeli, molem terrae, abyssos aquarum, omnia quae in mundo sunt, ipsos quoque angelos creatos ex nihilo. Minus est valde aliquid ex aliquo facere quam omnia ex nihilo fecisse. Ipsa nobis elementa, ipsae rerum species, resurrectionis imaginem praedicant. Sol enim quotidie nostris oculis moritur, quotidie resurgit. Stellae matutinis horis nobis occidunt, vesperi resurgunt. Arbusta aestivis temporibus plena foliis, floribus, ac fructibus videmus, quae hiemali tempore nuda foliis, floribus ac fructibus, et quasi arida remanent, sed vernali sole redeunte, cum a radice humor surrexerit, suo iterum decore vestiuntur. Cur ergo de hominibus diffiditur, quod fieri in lignis videtur? Sed saepe pulverem putrescentis carnis aspiciunt et dicunt: Unde ossa et medullae, unde caro vel capilli poterunt in

resurrectione reparari? Haec itaque requirentes, parva semina ingentium arborum videant, atque si possunt dicant: Ubi in eis latet tanta moles roboris, tanta diversitas ramorum, tanta multitudo et viriditas foliorum, tanta species florum, tanta ubertas, sapor atque odor fructuum? Nunquidnam semina arborum odorem vel saporem habent, quem ipsae post arbores in suis fructibus proferunt? Si ergo ex semine arborum quod videri non potest produci potest, cur de pulvere carnis humanae diffiditur quia ex eo reparari forma valeat quae non videtur?

8. Saepe autem objicere inanem quaestiunculam solent, qua dicunt: Carnem hominis lupus comedit, lupum leo devoravit, leo moriens ad pulverem rediit, cum pulvis ille suscitatur, quomodo caro hominis a lupi et leonis carne dividitur? Quibus quid respondere aliud debemus, nisi ut prius cogitent qualiter in hunc mundum venerint, et tunc invenient qualiter resurgant? Certe tu homo qui hoc loqueris, aliquando in matris utero spuma sanguinis fuisti, ibi quippe ex patris semine et matris sanguine parvus ac liquidus globus eras. Dic, rogo, si nosti, qualiter ille humor seminis in ossibus duruit, qualiter in medullis liquidus remansit, qualiter in nervis solidatus est, qualiter in carnibus crevit, qualiter in cute extensus est, qualiter in capillis atque unguibus distinctus, ita ut capilli molliores carnibus, et ungues essent teneriores ossibus, carnibus duriores? Si igitur tot et tanta ex uno semine per species distincta sunt, et tamen in forma remanent conjuncta, quid mirum si possit omnipotens Deus in illa resurrectione mortuorum carnem hominis distinguere a carne bestiarum, ut unus idemque pulvis et non resurgat in quantum pulvis lupi et leonis est, et tamen resurgat in quantum pulvis est hominis? Vide itaque, homo, qualiter ad vitam venisti, et nequaquam dubites ad vitam qualiter redeas. Cur autem ratione vis comprehendere quomodo redeas, qui ignoras quomodo venisti? Da potentiae Creatoris tui quod comprehendere non vales de

temetipso. Certe enim quia tu ex terra factus es, terra vero ex nihilo, tu es creatus ex nihilo. Ne ergo de carnis tuae resurrectione desperes, perpende prudenter quia minus est Deo reparare quod erat quam fecisse quod non erat.

9. Sed si non potes resurrectionis effectum ratione comprehendere, perpende quam multa sunt quae non intelligis qualiter sint, et tamen esse non dubitas. Dic, rogo, si nosti gyros coeli, terrae cardines, aquarum abyssos, ubi finiuntur, ubi suspensi sunt? Scimus autem quia quod ex nihilo factum est pendet in nihilo. Sed si est aliquid quod dicitur nihilum, jam nihil non est. Si autem nihil est nihilum, nusquam mundi moles dependet, nec est ubi sit quod creatum est ut sit. Quomodo ergo nusquam est quod novimus quia est? Sed haec fortasse ad te multa sunt, ad temetipsum homo revertere. Certe ex spiritu es creatus et limo, uno invisibili, altero visibili; uno sensibili, et altero insensibili. Quomodo ergo permisceri in te potuit spiritus et limus, atque ex diverso fieri res non diversa, ita ut in tanta convenientia misceretur spiritus et limus, ut cum caro atteritur spiritus marceat, et cum spiritus affligitur caro contabescat? Sed forsitan necdum praevaleres discutere temetipsum. Perpende, rogo, si vales, quomodo Rubrum mare virga divisum est (Exod. XIV, 21), quomodo petrae duritia percussione virgae undas emanavit (Num. XX, 11), quomodo Aaron virga sicca floruit (Ibid., XVII, 8), quomodo ex ejus genere veniens Virgo concepit, quomodo et in partu virgo permansit (Luc. I, 27, seq.; III, 23, seq.); quomodo quatruiduanus mortuus, jussione suscitatus, ligatis manibus ac pedibus de sepulcro exiit, quem postmodum solvi Dominus per discipulos jussit (Joan. XI, 44, seq.); quomodo idem Redemptor noster, in vera carne atque ossibus resurgens, clausis ostiis ad discipulos intravit. (Joan. XX, 26).

10. Ecce haec investigare non vales, et tamen credis. Cur ergo de resurrectionis gloria disputando et

discutiendo dubitas, qui tam multa mysteria sine discussione credidisti? Qui tamen si resurrectionem carnis non credis, omnia sine causa credidisti, quia in hoc angelorum spectaculo videris quidem velociter currere, sed postquam cursum peregeris, ne bravium accipias aversaris. Unde per Paulum dicitur: Sic currite ut comprehendatis (I Cor. IX, 24). Qui rursus ait: Si in hac vita in Christo tantum sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus (I Cor. XV, 19). Divinae autem virtutis mysteria quae comprehendere non possunt non intellectu discutienda sunt, sed fide veneranda. Sciendum itaque nobis est quia quidquid ratione hominis comprehendere potest mirum esse jam non potest, sed sola est in miraculis ratio potentia facientis. Ecce dum de resurrectione carnis loquimur, ab expositionis ordine paululum digressi sumus. Ad ea ergo quae coepimus redeamus.

11. Habent autem interiores portae vestibula, quae viginti et quinque cubitis in longitudinem metiuntur. Si enim octo ter ducimus, ad viginti et quatuor pervenimus. Cui unus additur, ut viginti et quinque teneamus. Auditores etenim boni, qui quasi quaedam vestibula sunt portarum, aeternae spei longanimitatem tenent, octavum diem in Trinitatis fide sustinent. Quae Trinitas, quia unus est Deus, octo quidem per tria ducunt, sed in unius Dei confessione solidantur. Plana sunt vestibula, quia humilia sunt corda bonorum auditorum. Habent longitudinem, quia in spei perseverant longanimitate. Viginti et quinque cubitis earum longitudo mensuratur, quia resurrectionem carnis in octava per Trinitatem credunt, et eandem sanctam Trinitatem unum esse Deum fatentur. Habent quoque quinque cubitos in latitudinem, quia per vitam simplicem quae quinque sensibus ducitur circa amorem proximi dilatantur. Et notandum quia postquam portarum vestibula superius alia dicta sunt, postmodum vestibulum quod quinque cubitos habet in latitudinem exterius respicere dicitur, quia nimirum sunt auditores alii qui

intellectum interioris vitae magis virtutibus proficiendo penetrant, et sunt quidam simplices qui bene quidem sed juxta sensus corporeos vivunt. Unde et exterius respicere dicuntur. Quasi enim extra respiciunt, quia juxta sensus corporeos vivunt. Sed tamen et exterius respicientes, intus sunt, quia etsi sensus corporeos intelligendo transcendere nesciunt, fidem tamen atque charitatem humiliter tenent. Et intus ergo sunt in spiritali aedificio per amorem, et quasi foris respiciunt per simplicitatem.

12. Potest per vestibulum quod exterius respicit fides inchoantium designari, et per vestibulum quod est interius fides perfectorum, qui jam per eam in signis et virtutibus emicant. Possunt etiam per vestibulum interius praecepta altiora, per vestibulum vero quod respicit exterius praecepta adhuc minima figurari. Per vestibulum quippe itur ad gradus et ad portam, quia per praecepta praedicationis pertingitur ad virtutes atque aditum gratiae coelestis. Cum vero jubetur aliis in cogitatione sua aeterna meditari, coelestia sapere; eisque dicitur in psalmis et hymnis et canticis spiritalibus vivere (Coloss. III, 16), quasi interius vestibulum ostenditur, quod quinquaginta cubitis longitudine, et viginti quinque latitudine mensuratur. De quibus numeris nunc tacemus, quia ex his jam multa superius diximus. Cum vero aliis praecipitur, Uxori vir debitum reddat, similiter autem et uxor viro (I Cor. VII, 3), quasi vestibulum quod exterius respicit designatur. Quod quamvis extra respiciat, tamen intus est, quia rudis auditor et adhuc agit quod carnis est, et tamen a bonorum numero alienus non est.

13. Potest autem et per Orientis portam Dominus, et per Austri Judaea, per Aquilonis vero conversa gentilitas designari. Portam autem Dominum dicimus, quia per ipsum intramus ad ipsum. Portas vero Judaeam et gentilitatem non incongrue nominamus, quia prius Hebraeis, et postmodum patribus ex gentilitate venientibus aditum aedificii coelestis agnovimus. Sed hac

in re quaestio animum pulsat, cur in superiori narratione prophetae, prius Orientalis, postmodum Aquilonis, ac deinde Austri porta descripta est. Cumque easdem portas in interiori atrio narraret, prius portam Austri, deinde Orientis, et tertio in loco descripsit Aquilonis. Cur autem non eundem ordinem quem coeperat tenuit, sed hunc in portarum descriptione permutavit, ut et prius diceret Orientis portam, Aquilonis et Austri, et postmodum Austri, Orientis et Aquilonis? Sed si Aquilonis nomine gentilitas designatur, cunctis studiose legentibus liquet quia ante Synagogam gentilitas fuit. Nam Heber ipse, a quo Hebraei appellati sunt, ex gentibus est electus (Genes. X, 21). Dicatur ergo porta Orientalis ante portam Aquilonis et Austri, quia in divinitate sua Dominus ante gentilitatem et Judaeam natus est, qui et ante omnia saecula. Dicatur vero narratione subsequenti porta Austri, Orientis et Aquilonis, quia Redemptor noster in humana natura inter Judaeam et gentilitatem nasci dignatus est, quia et in fine Synagogae venit, et ante initium Ecclesiae, quam ex gentibus collegit. In prima ergo descriptione sit Orientalis porta ante portam Aquilonis et Austri; in secunda autem inter portam Austri et Aquilonis Orientis porta nominetur, quia et ex divinitate antecessit omnia, et ex humanitate venit inter omnia, qui et decedentis Judaeae finis factus est, et subsequentis gentilitatis initium. Igitur quia ea quae necdum dicta fuerant, ut, Domino largiente, potuimus, rimati sumus et ea quae saepius sunt replicata transcurrimus, nunc ad ea veniamus quae sic jam per ordinem dicuntur, ut in eis pene nihil de his quae dicta sunt replicetur:

VERS. 38.---Et per singula gazophylacia ostium in frontibus portarum.

14. Gazophylacia superius (Hom. 6, olim. 18, n. 1 et seq.) diximus corda doctorum, quae scientiae divitias servant. Frontes autem portarum sunt verba atque opera praedicatorum, in quibus eos foris agnoscimus quales

apud se intrinsecus vivant. Est autem ostium per gazophylacia singula in frontibus portarum, quia unusquisque doctor in corde auditoris intellectum aperit in dictis et operibus patrum. Cum enim Petri apostoli praedicationem discutimus, cum Pauli verba perscrutamur, cum Joannis Evangelium investigamus, atque ex eorum verbis auditores nostros ad interiorum intellectum trahimus, quid aliud agimus, nisi ostium in portarum frontibus aperimus? Dicatur ergo: Per singula gazophylacia ostium in frontibus portarum, quia si doctor hoc quod loquitur apostolorum dictis minime confirmat, in frontibus portarum ostium non habet. Et si ostium non habet, dici jam gazophylacium spiritalis aedificii non potest, quia si intellectum non aperit, doctor non est. Cum vero auditores boni per ora docentium apostolorum dicta et opera cognoscunt, culpas suas apud semetipsos tacite reprehendunt, et lacrymis insequuntur omne quod se egisse inique meminerunt. Unde hic quoque de ostio quod est in frontibus portarum subditur:

IBID.---Ibi lavabant holocaustum.

15. Qui enim se per fidem in conversatione sancta Domino devoverunt, holocaustum Domino facti sunt. Sed quia adhuc multa in se de corruptibili sua carne patiuntur, quia adhuc in eis cordis munditia sordidis cogitationibus inquinatur, quotidie ad lacrymas redeunt, assiduis fletibus affliguntur. Sanctorum enim patrum dicta et facta considerant, et cum se indignos pensant, in portarum ostio holocaustum lavant. Ecce etenim quis pro timore omnipotentis Domini esse patiens devovit, nulli convicium pro convicio reddere, omnia aequanimiter tolerare, et tamen cum hunc contumelia ab ore proximi illata subito percusserit, turbatus forte aliquid loquitur, quod loqui non debuit. Certe iste jam holocaustum est, sed adhuc inquinatum. Fortasse contra illatas contumelias patientiam exhibuit, tacitus permansit; sed tamen contra easdem contumelias quas portat dolore

tangitur, ejusque animus in charitate sauciatur. Patientia enim vera est, quae et ipsum amat quem portat. Nam tolerare, sed odisse, non est virtus mansuetudinis, sed velamentum furoris. Hic itaque saepe in cogitatione sua se judicat, reprehendit semetipsum quia dolet, nec tamen apud se praevalet obtinere ne doleat. Jam ergo per bonam devotionem holocaustum est, sed tamen per dolorem quo tangitur adhuc inquinatum. Alius ea quae possidet apud semetipsum decrevit indigentibus cuncta tribuere, nil sibimet reservare, vitam suam soli supernae gubernationi committere; sed dum praebet pauperibus quae habet, fortasse cogitatio menti subrepat quae dicit: Unde vives, si cuncta dederis? Nec tamen desistit tribuere, sed quod laetus dare coeperat postmodum tristis praebet. Quid hujus mens nisi misericordiae holocaustum est? sed tamen per tristitiam cogitationis inquinatum. Aut enim deliberare summa non debuit, aut post deliberationem nullo modo dubitare. Alius, contempta mundi superbia, honores atque dignitates hujus saeculi decrevit vitare, ultimum appetit inter homines locum tenere, ut tanto excelsior inveniatur in permanenti gloria, quanto humilior aspicitur in transeunte vita. Is fortasse cum subito se a proximo despici agnoscit, dedignatur cur despicitur. Vult quidem esse in loco humili, sed tamen videri contemptibilis non vult. Hunc jam devotio elevat, sed adhuc infirmitas gravat. Jam ergo per devotionem holocaustum est, sed adhuc ex infirmitate inquinatum. Hi itaque qui in eis quae optime devoverunt, in aliqua infirmitatis suae culpa tanguntur, cum per verba doctorum dicta patrum intelligunt, et in quanta culpa jaceant agnoscunt, seque ipsos poenitentiae lamentis afficiunt, holocaustum in ostio portarum lavant.

16. Sciendum vero est quia hoc inter sacrificium atque holocaustum distat, quod omne holocaustum sacrificium est, sed non omne sacrificium holocaustum. In sacrificio etenim pars pecudis, in holocausto vero totum pecus offerri consueverat. Unde et holocaustum Latina

lingua totum incensum dicitur. Pensemus ergo quid est sacrificium, quid holocaustum. Cum enim quis suum aliquid Deo vovet, et aliquid non vovet, sacrificium est. Cum vero omne quod habet, omne quod vivit, omne quod sapit, omnipotenti Deo voverit, holocaustum est. Nam sunt quidam qui adhuc mente in hoc mundo retinentur, et tamen ex possessis rebus subsidia egentibus ministrant, oppressos defendere festinant. Isti in bonis quae faciunt sacrificium offerunt, quia et aliquid de actione sua Deo immolant, et aliquid sibimetipsis reservant. Et sunt quidam qui nihil sibimetipsis reservant, sed sensum, linguam, vitam, atque substantiam quam perceperunt omnipotenti Domino immolant. Quid isti nisi holocaustum offerunt; imo magis holocaustum fiunt? Israeliticus etenim populus primum sacrificium in Aegypto obtulit, secundum vero in eremo (Exod. XII, XIII). Qui itaque adhuc mentem habet in saeculo, sed boni jam aliquid operatur, Deo sacrificium obtulit in Aegypto. Qui vero praesens saeculum deserit, et agit bona quae valet, quasi jam Aegypto derelicta sacrificium praebet in eremo, quia, repulso carnalium desideriorum strepitu, in mentis suae quiete atque solitudine Deo immolat quidquid operatur. Quamvis ergo, sicut dictum est, sacrificium sit etiam holocaustum, majus tamen est holocaustum sacrificio, quia mens quae hujus mundi delectatione non premitur, totum in omnipotentis Dei sacrificio incendit quod habet.

17. Sed sciendum nobis est quia sunt quidam qui, etiam saeculum relinquentes, totum quidem quod habent offerunt, sed tamen in bonis quae agunt minime compunguntur; et quidem bonum quod agunt holocaustum est, sed quia flere ac semetipsos dijudicare nesciunt, seque ex amore ad lacrymas non accendunt, perfectum eorum holocaustum non est. Hinc per Psalmistam dicitur: Memor sit Dominus omnis sacrificii tui, et holocaustum tuum pingue fiat (Psal. XIX, 4). Holocaustum quippe siccum est bonum opus quod orationis lacrymae non infundunt. Holocaustum vero pingue est quando hoc quod

bene agitur corde humili etiam per lacrymas irrigatur. Unde rursus dicitur: **Holocausta medullata offeram tibi (Psal. LXV, 15). Quisquis enim bonum opus agit, sed ex omnipotentis Dei amore atque desiderio flere nescit, holocaustum habet, sed medullam in holocausto non habet. Qui vero bona operatur, et visioni jam Creatoris sui inhiat, atque ad aeternae contemplationis gaudia pervenire festinat, seque ipsum ex amore quo accenditur in fletibus mactat, holocausta Domino medullata dedit. Studendum ergo nobis est et mala funditus relinquere, et bona quae sufficimus operari, atque in ipsis bonis quae agimus amore aeterni luminis compungi. Ipse enim cordis tenebras discutit amor lucis, ut subtilius videre valeamus ne qua in bonis quae agimus prava misceantur. Considerandum nobis quippe est opus nostrum quale sit quae cogitatio in opere, quae intentio in cogitatione. Et cum nostro bono operi admistum aliquid malitiae vel pravae delectationis agnoscimus, redeamus ad lacrymas, lavemus holocaustum.**

18. Sunt autem quidam qui semetipsos in magnis actionibus Domino devoverunt, atque ad tantam perfectionem perveniunt, ut ab eis nulla unquam difficultate flectantur, quatenus deliberatione castitatis nequaquam caro in pravae cogitationis delectatione animum sternat. Nam et si quando per suggestionem pulsatur, surgere non permittitur, quia vigore iudicii calcatur. In deliberatione quoque patientiae nec sermo inordinatus ab ore prodeat, nec dolor tacitus animum premat, ut in largitate eleemosynae nulla inopiae suspicio tristitiam generet, ut in deliberatione humilitatis nullus despectus animum mordeat. Sed cum jam in his quae recte devoverunt sese fortiter exhibent, priora tamen peccata quae ab ipsis ante bonam deliberationem perpetrata sunt ad memoriam reducunt, et plangunt quidquid illicite se egisse meminerunt. Hi itaque per vitam quam tenent holocaustum sunt, sed per vitam quam ante tenuerunt inquinatum. Lavant ergo holocaustum in

ostio portarum, quia in intellectu quem perceperunt de dictis patrum, lamentis se quotidianis afficiunt, et mundant vitam lacrymis, quam pravis aliquando actibus inquinaverunt. Nos itaque inter haec ad vitam praeteritam mentis oculos reducamus, reminiscamur qui fuimus, cum mundi hujus concupiscentias sequeremur. Et si jam Domino toto corde servimus, quia nos peccasse meminimus defleamus, in fletibus lavemus holocaustum.

19. Ecce omnipotenti Deo devovimus castitatem nostram; sed si adhuc immunda cogitatio mentem inquinat, redeamus ad lacrymas, lavemus holocaustum. Ecce patientiam nos servare decrevimus. Sed si adhuc ira perturbat, si mentem tacitus dolor excruciat, redeamus ad lacrymas, lavemus holocaustum. Ecce, jam novimus possessa tribuere, atque in hoc mundo humilem locum tenere; si qua adhuc animum inopiae suspicio deprimit, si despectus proximi in aliqua nos indignatione confundit, redeamus ad lacrymas, lavemus holocaustum. Magnus est enim Creatori nostro ad recipiendos fletus humilium misericordiae sinus. Ubi enim innumerabilium hominum fletus suscepti sunt, ibi locum suum inventurae sunt et lacrymae nostrae. Pensemus quid per alium prophetam dicitur: Et erit qui offenderit ex eis in illa die quasi David, et domus David quasi Dei, sicut angelus Domini in conspectu ejus (Zach. XII, 8). Haec est dies misericordiae, quae nobis de adventu Redemptoris nostri promissa est. Qui itaque offenderit erit quasi David, quia peccator ad poenitentiam redit; domus autem David quasi Dei, quia reversus quisque ad justitiam habitatio efficitur Creatoris sui, ut sit sicut angelus in conspectu ejus, quia misericordiae viscera quae in se expertus est annuntiando et aliis propinat. Hinc etiam paulo post illic dicitur: In die illa erit fons patens domus David habitantibus Jerusalem, in ablutionem peccatoris et menstruatae (Zach. XIII, 1).

20. Fons quippe occultus est unigenitus Patris invisibilis Deus. Fons vero patens est idem Deus incarnatus. Qui fons patens recte domus David dicitur, quia ex David genere noster ad nos Redemptor processit. Jerusalem vero visio pacis interpretatur. Hi autem Jerusalem habitant, qui in visionem pacis intimae mentem figunt. Peccator vero et menstruata est vel is qui delinquit in opere, vel mens quae labitur in prava cogitatione. Menstruatae namque ista pollutio est, quia et aliena carne non tangitur, et sua carne inquinatur. Sic itaque, sic est omnis anima, quae etsi malum opus non agit, polluta tamen cogitatione sordescit. Unde etiam per prophetam alium sub Judaeae specie de anima immundis desideriis occupata dicitur: Omnes qui quaerunt eam non deficient, in menstruis ejus invenient eam (Jerem. II, 24). Maligni quippe spiritus quaerentes non deficient cum inferre perditionem cupiunt, et nulla bonae cogitationis rectitudine repelluntur. Atque in menstruis suis animam inveniunt, quando in pollutis cogitationibus positam facile ad perversam operationem trahunt. Dicatur ergo: In die illa erit fons patens domus David habitantibus Jerusalem, in ablutionem peccatoris et menstruatae (Zach. XIII, 1), quia apertus jam nobis est fons misericordiae Redemptor noster, qui in domo David incarnari dignatus est, ut peccatorem lavet a perverso opere, et menstruatam mentem diluat ab immunda cogitatione. Patet igitur fons; curramus cum lacrymis, lavemur in hoc fonte pietatis.

21. In hoc fonte ipse quoque David lotus est cum rediit ad lamenta poenitentiae post maculas gravis culpa. Ipsum quippe invenire fontem quaerebat cum diceret: Redde mihi laetitiam salutaris tui, et spiritu principali confirma me (Psal. L, 14). Jesus enim Hebraice, Latine salutaris dicitur. Et quid est quod sibi laetitiam Jesu reddi postulabat, nisi quod hunc ante culpam contemplari consueverat, ejusque contemplationis gaudia in culpa perdiderat? Unde recte post poenitentiam visionis ejus laetitiam sibi reddi quaerebat. In hoc fonte

misericordiae lota est Maria Magdalene, quae prius famosa peccatrix, postmodum lavit maculas lacrymis, detersit maculas corrigendo mores (Luc. VII, 37, 38, seq.). In hoc fonte misericordiae coram omnibus lavit Petrus quod negaverat, quia flevit amare (Matth. XXVI, 75). In hoc fonte misericordiae in fine suo lotus est latro, qui, semetipsum in morte reprehendens, a culpa sua ablutus est confessione veritatis (Luc. XXIII, 41).

22. Cur igitur pigri sumus? cur torpentes et frigidi remanemus, qui in hoc fonte pietatis tantos jam se lavisse cognovimus? Ergone de emundatione nostra desperabimus, qui tot exempla misericordiae in pignore tenemus? et cessamus veniam quaerere, atque cum lacrymis fiduciam habere, qui tantorum jam emundationem spei nostrae pignus accepimus? Quaerere enim misericordiae fontem deberemus, etiamsi clausus esset. Patet nunc, et negligimus. Mittamus oculos fidei in mundum universum, consideremus quanti peccatores diebus ac noctibus per lamenta in hoc fonte misericordiae lavantur, quanti post tenebras ad lucem, quanti post maculas ad munditiam redeunt. Curramus ergo cum talibus post mortis tenebras ad aquam vitae; consideremus quantum peccavimus, quantum quotidie peccamus, atque, ut appareamus mundi post culpas, lavemus holocaustum. Ad haec agenda adest gratia Redemptoris nostri, qui vivit et regnat in saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA IX

Quinque versus, a 39 ad 43, exponendi proponuntur, et vix tentato sensu litterali, spiritualis et moralis proferuntur, ac de pastoris officio in primis disseritur.

Quid sumus de mysticis sensibus Ezechielis prophetae locuturi, qui ipsa ejus historiae verba vix capimus? Ecce etenim dicit:

VERS. 39-41.---Et in vestibulo portae duae mensae hinc, et duae mensae inde, ut immoletur super eas holocaustum, et pro peccato, et pro delicto. Et ad latus exterius, quod ascendit ad ostium portae quae pergit ad Aquilonem, duae mensae; et ad latus alterum ante vestibulum portae, duae mensae. Quatuor mensae hinc, et quatuor mensae inde per latera portae. Octo mensae erant, super quas immolabant.

1. In quibus videlicet verbis magna caligo dubietatis oboritur, utrum haec de una porta qualibet, an de duabus, aut de singulis portis dicantur. Sed dum quaternae mensae per latera describuntur, ac postmodum in summa conclusionis dicitur: Octo mensae erant super quas immolabant, patet quia hoc spiritus non de singulis portis quas superius descripserat dicat, quia si portae sex superius enarratae quaternas mensas per latera haberent, simul omnes non octo, sed quadraginta et octo dicerentur. Rursum si hoc de una dicitur, magno obstaculo nostra intelligentia reverberatur, quod post descriptum portae vestibulum, ubi duae mensae hinc et duae mensae inde esse narratae sunt, adhuc ad latus exterius, quod ascendit ad ostium portae quae pergit ad Aquilonem, duae mensae esse memorantur, atque subjungitur: Et ad latus alterum ante vestibulum portae duae mensae. Si enim intra vestibulum portae binae per latera mensae erant, cum subditur: Et ad latus exterius duae mensae, atque ad latus alterum ante vestibulum duae mensae, inter quas etiam porta quae respicit viam Aquilonis esse memoratur, profecto patet aliud vestibulum intrinsicus, atque aliud extrinsecus fuisse, quia et prius porta interior, et postmodum hoc in loco exterior Aquilonis porta describitur. Nam eum tres portas superius descripsisset, tres quoque alias interioris atrii esse memoravit, quarum extremam Aquilonis portam narraverat, sed, ut praedictum est, atrii interioris. Nunc ergo cum duae mensae hinc in portae vestibulo et duae mensae inde describuntur, adhuc de eadem interiori

porta sermo contexitur, quippe cum protinus subinfertur quia ad latus exterius, quod ascendit ad ostium portae quae pergit ad Aquilonem, duae mensae; et ad latus alterum ante vestibulum portae, duae mensae. Porta ergo interior binas per latera in vestibulo mensas habere descripta est, et porta exterior similiter binas. Quatuor autem hinc et quatuor inde mensae pariter fiunt, dum per latera singula binae in vestibulo portae interioris et binae hinc et inde exterius in Aquilonis porta describuntur, quae simul omnes octo sunt, in quibus immolatur. His itaque de exteriori narratione discussis, ad spiritalem intellectum sermo redeat, qui tanto jam esse, largiente Domino, facilius debet, quanto nos exterioris descriptionis ignorantia non angustat.

2. Possunt etenim portarum nomine, sicut superius dictum est, sancti praedicatores intelligi, ut vestibulum portae sit populus. Qui dum mente humili verba praedicationis suscipit, in eo mensae ad sacrificium ex virtutibus construuntur. Rursum nihil obstat si portam accipimus hoc, quod nobis per ora praedicantium sacri eloquii intellectus aperitur, ut vestibulum portae ejusdem nobis praedicationis verba sint quae prius humiliter accipimus, ut post ad sacri eloquii intelligentiam veniamus. Sit itaque nobis porta interior Testamentum Novum, porta vero exterior Testamentum Vetus, quia et hoc spiritalem intellectum aperit, et illud rudibus adhuc mentibus in historia sacri eloquii litteram custodivit. Habet autem porta interior in magna jam multitudine fidelium populorum duo latera, videlicet dilectionem Dei et dilectionem proximi. Binae autem mensae sunt hinc et inde, quia in dilectione Dei necessario tenenda est fides et vita, in dilectione autem proximi debet summopere patientia et benignitas custodiri. Est enim in dilectione Dei necessaria fides et vita, quia videlicet scriptum est: Sine fide impossibile est placere Deo (Hebr. XI, 6). Et rursus scriptum est: Fides sine operibus mortua est (Jac. II, 20, 26). Est autem in dilectione proximi nobis patientia

et benignitas conservanda, quia de eadem dilectione scriptum est: **Charitas patiens est, benigna est (I Cor. XIII, 4)**. Patiens scilicet, ut illata a proximis mala aequanimiter portet, benigna autem, ut sua bona proximis desiderabiliter impendat. Habet quoque porta exterior, videlicet lex, duo latera, spiritales patres et carnalem populum. In quibus singulis binae mensae sunt, quia habet in spiritualibus patribus doctrinam et prophetiam, habet in carnali populo circumcisionem et sacrificium. In his itaque octo mensis immolatur, quia quidquid fides credit, quidquid vita in exemplo boni operis ostendit, quidquid patientia humiliter tolerat, quidquid benignitas largiter ministrat, quidquid doctrina salubriter docet, quidquid prophetia in posterum praemonet, quidquid circumcisio ad mandatum exterius ligavit, quidquid sacrificium ex devotione offerentis egit, in omnipotentis Dei oculis hoc esse victimam ostendit. In lege enim etiam per carnale sacrificium quid aliud populus nisi devotionem sui cordis immolabat? Notandum vero quod quatuor mensae solummodo ad holocaustum fuisse memorantur, quas videlicet vestibuli portae interioris accipimus, ut de reliquis quatuor sentiamus quia ad sacrificium constructae fuerunt, non ad holocaustum. Holocaustum enim, sicut praecedenti jam locutione professus sum (Homil. super.), totum incensum dicitur. Et lex quidem Deum ac proximum diligere, divina mandata custodiri praecipit, ab alienarum rerum concupiscentia compescit; non tamen omnia dimitti jubet. In Testamento autem Novo nos Veritas contestatur, dicens: **Nisi quis renuntiaverit omnibus quae possidet, non potest esse meus discipulus (Luc. XIV, 33)**. Atque iterum dicit: **Qui vult post me venire, abneget semetipsum (Ibid. IX, 23)**. Mensae ergo interioris portae holocaustum habent, quia in virtutibus Testamenti Novi quasi per holocaustum omnia incendimus, quando omnibus quae huius mundi sunt renuntiamus. Mensae vero portae exterioris sacrificium habent, sed holocaustum non habent, quia

praecepta legalia decimas offerri jubent, sed dimitti omnia non jubent.

3. De interioris autem vestibuli quatuor mensis dicitur: Ut immoletur super eas holocaustum, et pro peccato, et pro delicto. Hoc etenim inter peccatum et delictum distat, quod peccatum est mala facere, delictum vero est bona derelinquere, quae summopere sunt tenenda. Vel certe peccatum in opere est, delictum in cogitatione. Recte ergo in interioris portae quatuor mensis immolatur holocaustum, et pro peccato, et pro delicto, quia quicumque potuerit hoc praesens saeculum pleniter contemnere, et, derelinquens omnia, semetipsum Domino holocaustum dare, ipse jam perfecte novit et peccata operis plangere, et delicta cogitationis, vel quod malum fecit, vel quod bonum quod debuit facere non fecit. Qui etenim totum dimisit, culpas suas in fletibus jam liberius conspicit. Cumque ejus mentem terrena cura non praepedit, pro opere simul et cogitatione plangendo mentem suam omnipotenti Domino quid aliud quam holocaustum dedit?

4. Neque hoc a ratione videtur extraneum, quod propheta cum latus exterius diceret, et ostium portae nominaret, addidit: Quae pergit ad Aquilonem. In exteriori enim custodia litterae lex data tenebatur. Ostium vero portae est ipse historicus intellectus legis, qui ad Domini timorem ducit. Quae porta ad Aquilonem pergere dicitur, quia lex eadem sub timore mortis frigida Judaici populi corda constrinxit. Quasi enim per calorem ille populus curreret, si praecepta dominica ex amore servasset. Sed quia sub timore mortis propositae litteram custodivit, quasi in torpore frigoris remansit. Unde novis populis aeterna praemia amantibus, non autem temporalia tormenta timentibus, atque jam calentibus, dicitur: Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed spiritum adoptionis, in quo clamamus, Abba pater (Rom. VIII, 15). Dicatur autem: Quatuor mensae hinc, et

quatuor mensae inde per latera portae. Dum enim fides et vita, doctrina et prophetia in bonorum mentibus custoditur, porta nostra, id est intellectus sacri eloquii, quatuor ex latere mensas habet. Cumque in proficientibus populis sancta praedicatio patientiam et benignitatem servat, quae prius in carnalibus circumcisionem et sacrificium custodivit, mensae quoque quatuor quasi ex alio latere monstrantur. Quae simul omnes octo ad immolandum fiunt, quatuor videlicet interiores ad holocaustum, quatuor vero exteriores ad sacrificium, quia et hi qui in sancta Ecclesia fidem, vitam, patientiam atque benignitatem custodiunt, summis jam procul dubio virtutibus pollent; et hi qui in synagoga doctrinam et prophetiam, circumcisionem et sacrificium cognoverunt, alia offerendo, atque sibimetipsis alia retinendo, devotionis suae victimam omnipotenti Domino dederunt. Sed quia superius dictum est idcirco mensas quatuor interioris vestibuli constructas, ut immoletur super eas holocaustum et pro peccato et pro delicto, unde mensae ipsae constructae sint inferius aperitur, cum subditur:

VERS. 42.---Quatuor autem mensae ad holocaustum de lapidibus quadris exstructae.

5. Quos enim hoc loco lapides quadros accipimus, nisi quoslibet sanctos, quorum vita in prosperitate atque adversitate novit fortiter stare? Lapis etenim quadrus aequae stat, in quocunque latere fuerit versus. Quisquis ergo in prosperitate non extollitur, in adversitate non frangitur, suasionibus ad malum non trahitur, vituperationibus a bono opere non revocatur, lapis quadrus est. Et quasi ex omni latere statum habet, quia casum in qualibet permutatione non habet. Certe cum Judaeorum populum propheta a fide perire cognosceret, et sanctos apostolos surgere in Ecclesia praevideret, per quos multi sunt ex gentibus in fidei et vitae fortitudine solidati, in magna consolatione locutus est, dicens: Lapidibus ceciderunt, sed quadris lapidibus aedificabimus

(Isai. IX, 10). Videns quippe in sancta Ecclesia apostolos, Martyres, atque doctores surgere, de lapidum casu, id est de Judaeorum perditione minus doluit, quia omnipotentis Dei aedificium, id est sanctam Ecclesiam de quadris lapidibus aedificari conspexit. Mensae ergo quatuor de quadris lapidibus construuntur, quia fides et vita, patientia et benignitas de vita sanctorum in exemplum datae sunt sequentibus populis, ut jam vestibulum mensas habeat, id est virtutes vitae populus teneat, in quibus omnipotenti Deo orationis sacrificium in ara sui cordis incendat. Quidquid enim boni fideles sanctae Ecclesiae populi vel fecerunt, vel faciunt, hoc in exemplum de praedicatorum suorum vita susceperunt. Unde enim mensas hoc vestibulum haberet, nisi quadros lapides invenisset? Ut enim unum de quadris lapidibus breviter ad medium deducamus, vultis, fratres charissimi, fidem videre? Mihi vivere Christus est, et mori lucrum (Philip. I, 21). Vultis vitam cognoscere? Mihi mundus crucifixus est, et ego mundo (Galat. VI, 14). Vultis patientiam audire? Usque in hanc horam et esurimus, et colaphis caedimur, et instabiles sumus, et laboramus operantes manibus nostris; maledicimur, et benedicimus, persecutionem patimur, et sustinemus; blasphemamur, et obsecramus (I Cor. IV, 11-13). Vultis benignitatem cognoscere? Ego autem libentissime impendam, et superimpendar ipse pro animabus vestris (II Cor. XII, 15). Ac ne forsitan credamus quia eorum amor pro quibus impendi desiderat debitor fuerit, mox ad eosdem discipulos subjungit, dicens: Licet plus vos diligens, minus diligar (Ibid.). Cum ergo a populo fideli ad imitandas virtutes sanctorum praedicatorum vita cognoscitur, profecto in vestibulo de quadris lapidibus mensae construuntur. Habuit vero et Synagoga spiritales patres in doctrina atque prophetia, ex quibus exemplum vitae in virtutibus traheret. Sed rudis ejus populus, magis per timorem serviens quam per amorem sequens, vitam patrum noluit imitari quam vidit, atque ideo porta exterior quae ad Aquilonem pergat, mensas non habet ad

holocaustum. Sed quia haec moraliter diximus, restat adhuc ut easdem mensas per intelligentiam typicam perscrutemur.

6. Porta etenim nostra in interiori vestibulo quatuor mensas habet, quia sancta Ecclesia quatuor evangelistarum praedicatione erudita est, per quorum doctrinam didicit cor in amorem Dei omnipotentis ascendere, et suas ei in sacrificio cogitationes immolare. Quarum duae hinc, et duae inde esse referuntur, quia duo evangelistae et quae de Domino viderunt attestati sunt, et duo illa narraverunt quae praecedentium auditu didicerunt. Vel certe quatuor mensae sunt interioris vestibuli, hoc quod patenter aspiciamus, quia sancta Ecclesia ad eruditionem fidelium populorum quatuor regentium ordines accipit, quos Paulus ex dono omnipotentis Dei enumerat, dicens: Ipse dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero evangelistas, alios autem pastores et doctores (I Cor. XII, 28; Ephes. IV, 11). Pastores vero et doctores unum regentium ordinem nominat, quia gregem Dei ipse veraciter pascit qui docet. Habuit quoque et porta exterior mensas quatuor, quia videlicet Synagoga obsequii exterioris observantiam per principes sacerdotum et seniores populi, per Scribas atque Pharisaeos tenuit. Qui scilicet Pharisei etiam legis doctores vocati sunt. Sive autem exteriori seu interiori portae duae mensae hinc sunt, et duae inde, quia in exordiis suis sancta Ecclesia apostolos et prophetas habuit. Prophetas autem dicimus non eos qui in veteri populo fuerunt, sed eos qui in sancta Ecclesia post apostolos sunt exorti. Posteriori quoque tempore, quod nunc est, habet evangelistas atque doctores. Quia vero Evangelium bonum nuntium dicitur, evangelistas utique appellamus qui rudibus populis bona patriae coelestis annuntiant. Qui videlicet evangelistae atque doctores et priori quidem tempore fuerunt, sed et nunc usque, Domino largiente, permanent, quia adhuc quotidie et

infideles populos ad fidem trahi, et fideles quosque in bonos mores per doctores erudiri cognoscimus. Apostoli vero et prophetae ab hoc tempore praesenti sublatis sunt, atque ideo dicimus quia mensae hae portae nostrae, id est sanctae Ecclesiae quasi in alio latere fuerunt.

7. Habet et porta quae pergit ad Aquilonem duas mensas hinc, et duas inde, eosdem quos diximus principes sacerdotum et seniores populi in majori auctoritate regiminis, Scribas quoque et Pharisaeos, qui rudi illi populo minori loco praefuerunt. Sed hae mensae juxta portam sunt quae ad Aquilonem pergit, quia cum quatuor isti ordines populo praeesent, Synagoga in persecutione Redemptoris nostri saeviens, ad torporem perfidiae prorupit. Quae tamen mensae habuerunt sacrificium, quod juxta solam litteram tenuerunt; unde et ad torporem frigoris lapsi sunt, quia flamma spiritus succensi non sunt. Interiores autem mensae holocaustum habent, quia sive in cordibus apostolorum atque prophetarum, seu in mente evangelistarum atque doctorum, ignis spiritus et arsit et ardet. Qui pro eo quod omnem eorum cogitationem in bono opere absumit, flamma amoris Dei quasi holocaustum totum simul quod invenit incendit. Holocaustum enim offerunt, qui sive in bono opere, seu in sancta cogitatione medullitus accenduntur

8. Mensae vero hae ex quadris lapidibus factae sunt, quia dum quotidie sacri eloquii in suis cordibus verba meditantur, ad offerendum Domino orationis holocaustum, quasi ex quadris lapidibus construuntur. Verba etenim Scripturae sacrae lapides quadri sunt, quia ubique stant, quia ex nullo latere reprehensibilia inveniuntur. Nam in omne quod praeteritum narrant, in omne quod venturum annuntiant, in omne quod moraliter praedicant, in omne quod spiritaliter sonant, quasi in diverso latere statum habent, quia reprehensionem non habent. Corda itaque sanctorum mensae Dei sunt ad

holocaustum ex quadris lapidibus constructae, quia qui Dei verba semper cogitant semetipsos Domino a carnali vita in cogitatione mactant. Unde scriptum est: Lex Dei ejus in corde ipsius, et non supplantabuntur gressus ejus (Psal. XXXVI, 31). Et unde rursum dicitur: In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi (Psal. CXVIII, 11). Sed quia mensae hae unde sint constructae cognovimus, etiam cujus mensurae sint audiamus. Sequitur:

VERS. 42.---Longitudine unius cubiti et dimidii, et latitudine cubiti unius et dimidii, et altitudine cubiti unius.

9. Hunc locum quidam exposuit, dicens: Longitudine et latitudine habent mensae cubitum unum et dimidium, id est per quadrum, quae simul juncta tres cubitos faciunt. Qui tres cubiti habent in altitudinem cubitum unum, ut mysteria Trinitatis unius cubiti, hoc est divinae majestatis, mensuram conservent. Qui videlicet sensus expositionis idcirco non potest stare, quia in illa summa Trinitate quae omnia creavit, omnia continet, dimidium nihil est, nec ex duobus dimidiis aliquid unum. Neque enim quidquam imminutionis ac decisionis habet illa substantia, quae semper incommutabilis manens, nec detrimentum recipit, nec augmentum. Saepe autem diximus longitudinem ad longanimitatem spei, latitudinem vero ad charitatis amplitudinem pertinere. Mensae ergo quae ad holocaustum constructae sunt, longitudine cubiti unius et dimidii metiuntur, quia sancti patres atque doctores, qui se longanimiter ad secreta spei intimae extendunt, per hoc quod in virtutibus vivunt, quantum ad humanam quidem mensuram pertinet, valde perfecti sunt, quantum vero ad divina illa mysteria quae plene ab homine capi non possunt, quandiu in hac mortali carne subsistunt, perfecti non sunt. In semetipsis ergo jam cubitum habent, in Deo autem adhuc cubitum non habent, quia jam quidem in virtutibus plene proficiunt, sed tamen aliquid de Deo adhuc ex parte cognoscunt. Ecce iterum in

mensura mensae ad testimonium Paulus occurrit. Videamus an ejus vita cubito integro mensuretur. Dicit enim: Quotquot perfecti sumus, hoc sapiamus (Philip. III, 15). Videamus si in his quae de Deo sentit jam se ad percipienda mysteria perfecte tetenderit: Ego me non arbitror comprehendisse (Ibid., 13). Qui rursus ait: Ex parte cognoscimus, et ex parte prophetamus; cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est (I Cor. XIII, 9, 10). Qui iterum dicit: Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum (Ibid., 12). Si ergo perfectus est, et ex parte cognoscit, cubitum habet, quantum ad se, sed tamen dimidium super se. Tendantur ergo in longanimitate spei corda sanctorum, tendantur in perfectione quam habent, cubito uno. Sed quia adhuc plene videre non possunt, ubi spei oculum mittunt, hoc quod super unum cubitum habent, in dimidio cubito recidatur, quatenus in hac vita semper se imperfectos aspiciant, et ardentius ad perfectionem currant.

10. Habent quoque mensae latitudinem cubiti unius et dimidii, quia sanctorum corda in charitatis amplitudine dilatata juxta proximum quem diligunt et vident habent cubitum. Possunt enim perfecte diligere quos perfecte valent juxta aliquid scire. Omnipotentem vero Deum medullitus diligunt, medullitus sequuntur, sed tamen tantum diligere non possunt quantum debent, quia adhuc non valent videre quem diligunt; et mensura amoris minor est ubi adhuc mensura minor est cognitionis. Super unum ergo cubitum habent et dimidium, quia hoc eis jam in animo integrum est, quod valde minus est, id est charitas cum proximo; atque illud in eis quod valde majus est, id est amor Dei quem non vident, adhuc integrum non est. De hoc amore, qui hic incipitur, ut ex visione Domini in aeterna patria perficiatur, recte Isaias loquitur, dicens: Vivit Dominus, cujus ignis est in Sion, et caminus ejus in Jerusalem (Isai. XXXI, 9). Plus est autem caminum esse quam ignem, quia esse ignis et parvus potest, in camino

autem vastior flamma succenditur. Sion vero speculatio, Jerusalem autem visio pacis dicitur. Pacem vero nostram hic interim speculamur, ut illic postmodum plene videamus. Ex amore ergo Domini in Sion ignis est, in Jerusalem caminus, quia hic amoris ejus flammis aliquatenus ardemus, ubi de illo aliquid contemplamur; sed ibi plene ardebimus, ubi illum plene videbimus quem amamus.

11. Altitudo vero mensarum est cubiti unius. Quae est enim altitudo sanctorum, nisi fides invisibilium? Per fidem enim creditur quod non videtur, atque ideo per hanc justorum mens ad altitudinem ducitur, ut cuncta visibilia despiciat in terra, et ea quae audit invisibilia sequatur in coelo. Sed unum cubitum habet altitudo mensarum, quia unitas est fidei in corde omnium sanctorum. Unum Deum esse Trinitatem et patres testamenti veteris, et praedicatores professi sunt testamenti novi. Altitudo itaque mensarum nil uno cubito amplius, nil minus habet, quia in magna sibi unitate concordat omnium fides patrum. Sed hi qui, jam in longanimitatem spei summis virtutibus proficientes, unum et dimidium cubitum habent, atque in latitudine charitatis uno ac dimidio cubito metiuntur, in altitudinem vero fidei uno cubito excrescunt, magni sunt, et summa admiratione venerandi. Debent ergo parvulorum animas in sinu suae conversationis suscipere, atque eas in conspectu Domini velut quoddam holocaustum ac sacrificium offerre. Unde aperte sequitur:

IBID.---Super quas ponunt vasa in quibus immolatur holocaustum et victima.

12. Quid enim sunt animae fidelium, nisi vasa sancta quae verba pietatis capiunt, ut ex eorum mentibus holocaustum vitae atque orationis imoletur? Hinc est enim quod Paulus cum adhuc rudis esset in fidei vocatione, quia jam Domini verba perceperat, et coelesti gratia plenus erat, vas appellatur, cum dicitur: Vas

electionis mihi est (Act. IX, 15). Hinc pastores atque doctores propheta admonet, dicens: Mundamini qui fertis vasa Domini (Isai LII, 11). Ipsi etenim quasi mensae vasa Domini portant, qui vitam fidelium erudiendo tolerant, ut quandoque hanc Domino ad holocaustum et sacrificium perducant. Sed neque hoc negligenter intuendum est, quod in eisdem vasis holocaustum et victima dicitur immolari. Holocaustum enim, sicut et superius diximus (Hom. superiori), victima est, non tamen victima semper holocaustum, quia cum quid ex parte offertur, et ex parte retinetur, sacrificium quidem est, sed holocaustum non est. Sunt vero in multitudine magna fidelium alii qui ea quae mundae sunt omnia relinquunt, cuncta quae possident tribuunt, nil sibimetipsis reservant, ad aeternam patriam medullitus anhelant, seque ex toto corde in lacrymis mactant. Hi videlicet vasa super mensam sunt, in quibus immolatur holocaustum. Et sunt alii qui curam propriae domus gerunt, de filiis cogitant, eisque haereditatem servant, qui tamen, aeterni iudicii memores, misericordiam pauperibus impendunt, alimenta ac vestimenta eis ex parte qua decreverint tribuunt. Hi nimirum vasa super mensam sunt, in quibus victima immolata est, non holocaustum. Quia enim patientia et doctrina sanctorum admonendo et sustinendo, suadendo atque terrendo, aliorum corda usque ad hoc erudiunt, ut omnia deserant, et totos se in amore Domini accendant, aliorum vero ad hoc usque instruunt, ut quia omnia relinquere non valent, vel ex parte qua praevalent, misericordes fiant, et carnis curam cum animae cura partiantur, mensae Domini de quadris lapidibus instructae vasa portant, in quibus immolatur holocaustum et victima, quia et perfecti, sicut dictum est, cum omnia deserunt, totum cor in amorem Domini accendant, et imperfecti sacrificium offerunt, quod ex parte devoverunt. Sequitur:

VERS. 43.---Et labia earum palmi unius, reflexa intrinsecus per circuitum.

13. Quid est hoc, quod mensarum labia palmo metiuntur, nisi quod in palmo manus tenditur, et sancti patres atque doctores ea praedicant in quibus auditorum opera tenduntur? Quasi enim manum extendimus cum opera nostra dilatamus. Loquatur ergo unusquisque doctor, cor audientis exerceat, otiosorum torporem excutiat. Quos dum ad bona opera tetenderit, palmum se habere in labiis ostendat. Pensandum quoque quia in palmo digitus major ac minimus tenditur. Quid vero in majori ac minimo digito, nisi magna et extrema actio designatur? Palmum ergo mensae in labiis habeant, quatenus in doctorum suorum praedicatione magna opera faciat, ut agere et minima non omittat. Sic minimis intentus sit, ut piger in agendis majoribus non sit. Unde per Evangelium Veritas dicit: Vae vobis, scribae et Pharisei hypocritae, quia decimatis mentham et anethum et cyminum, et relinquitis quae graviora sunt legis, iudicium, misericordiam et fidem; haec oportuit facere, et illa non omittere (Matth. XXIII, 23). Per iudicium quippe, et misericordiam, et fidem, major digitus operationis ostenditur. Per mentham vero, et anethum, et cyminum, digitus procul dubio minimus figuratur. Haec ergo oportuit facere, et illa non omittere, quia si opus nostrum palmo metiri volumus, sic necesse est ut tendatur minimus, quatenus major digitus non attrahatur.

14. Bene autem cum mensarum labia metiuntur, et mensura palmi dicitur, additur unius, ut ex doctorum praedicatione sicut unitas tenetur in fide, ita quoque unitas mentium servetur in opere, ne per opus bonum quod alter agit, alter ad discordiae malum prorumpat. Ita enim bona facere opera debemus, ut per haec quoque cum his cum quibus vivimus unanimatem, in quantum recte possumus, conservemus, id est non deserendo quod agimus, sed praeveniendo bonis persuasionibus malum discordiae quod timemus. Sic in suis operibus unitatem palmi custodiens Paulus, discordiam generari prohibebat,

cum quemdam lapsum atque ab Ecclesia abjectum jam velle recipere Corinthios videret, dicens: Si cui aliquid donastis, et ego. Nam et ego si quid donavi, propter vos in persona Christi, ut non circumveniamur a Satana (II Cor. II, 10). Qui videlicet solet de bonis mala generare, et hoc quod charitate agitur ad discordiam trahere. Unde et mox de ipso subiecit, dicens: Non enim ignoramus cogitationes ejus (Ibid., 11). Doctor autem qui per bona quae praedicat in suis auditoribus rectam operationem format, si mentes operantium ad unanimitatem non ligat, in labiis palmum habet, sed eam quae dicta est palmi unitatem non habet.

15. Pensandum vero est valde quod dicitur, quia earumdem mensarum labia interius sunt reflexa. Tunc enim mensarum labia intrinsecus reflectuntur, quando doctores ad conscientiam revocant tacita cogitatione quod dicunt, quando semetipsos subtiliter perscrutantur si faciunt quod loquuntur. Recte autem cum reflexa intrinsecus mensarum labia dicuntur, additur quoque per circuitum, ut non in una qualibet se parte considerent, atque ex alia semetipsos perpendere praetermittant, sed ubique semetipsos inspiciant, et, in quantum praevalent, studeant singula opere implere quae docent, ne si praedicantes facere bona dissimulant, sui vastatores sint cultores alieni. O doctor, ecce jam mensa es, jam vasa portas, jam in vasis fidelibus pondus holocausti et victimae sustines, sed intus reflecte labium, id est ad cor revoca sermonem. Audi quod dicis, operare quod praedicas. Si enim negligis implere quod praedicas, aliis messem seminas, et ipse a frumenti participatione jejunas. Unde scriptum est: Cujus messem famelicus comedet (Job. V, 5). Messem quippe doctoris qui bona loquitur, sed non operatur, famelicus comedit, quia is qui panem justitiae esurit operatur mandata quae audit, et ipse fructum non habet, qui seminando laboravit. Hinc Salomon ait: Abscondit piger manum suam sub ascella, nec ad os suum porrigit eam (Prov. XIX, 24). Nemo ita

piger est, ut ad os manum vel comedendo reducere laborem putet. Sed piger nec ad os manum suam porrigit, qui nec hoc vult operari quod dicit. Hinc iterum de benedocentibus et male operantibus dicitur: Filii Ephraim intendentes arcum, et mittentes sagittas, conversi sunt in die belli (Psal. LXXVII, 9). Intendunt arcum, atque sagittas mittunt, qui Scripturae sacrae sententias proponunt, et verbis rectis auditorum vitia feriunt; sed convertuntur in die belli, quia post semetipsos redeunt in tentatione vitiorum, et pectus opponere non volunt, quia in tentationum certamine non resistunt. Hinc iterum dicitur: Avertisti adjutorium gladii ejus, et non es auxiliatus ei in bello (Psal. LXXXVIII, 44). Gladius quippe doctoris est sermo Dei. Unde per Paulum dicitur: Et gladium spiritus, quod est verbum Dei (Ephes. VI, 17). Omnipotens itaque Deus cum doctorem respicit nolle operari quae dicit, in die belli adjutorii ejus gladium avertit, quia in tentationum certamine non permittit ei esse in adjutorium doctrinae verba quae dedit. Habet igitur gladium, sed hunc in bello non adjuvat, quia cum adversitas tentationis eruperit, verbi obliviscitur quod docebat. Ecce enim de patientia forsitan sermo doctori est, doctrinae suae magisterio dicere cogitur qualiter contra illata damna, contra auditas contumelias patientia servetur. Sed cum ipse vel damno, vel contumelia fuerit lacessitus, oblitus quod docuerat, vel in laesione proximi, vel in reddenda gravius contumelia excedit. Inter haec itaque cogitet quia mensa Dei est, labium intus reflectat, servet quod praedicat. Scriptum quippe est: In patientia vestra possidebitis animas vestras (Luc. XXI, 19). Et rursum scriptum est: Doctrina viri per patientiam noscitur (Prov. XIX, 11). Si itaque index doctrinae patientia est, tanto quisque doctus ostenditur, quanto patiens fuerit. Hinc est enim quod bonus ille discipulus qui magistrum tolli in aera videbat, per magnae charitatis affectum clamabat, dicens: Pater mi, pater mi, currus Israel et auriga ejus (IV Reg. II, 12). Quid est, fratres charissimi, quod Elias currus Israel et auriga dicitur, nisi quia auriga agit, currus

portat? Doctor ergo qui mores populi et per patientiam sustinet, et sacri eloquii verbis docet, et currus dicitur et auriga. Currus, quia tolerando portat; auriga, quia exhortando agitat. Currus, quia mala sustinet; auriga, quia populum bonis admonitionibus exercet.

16. Fortasse autem contra vanam gloriam sermo doctori est, et mire insinuans qualiter debeat declinari, eisdem ipsis sermonibus vanam gloriam quaerit, quibus contra eandem vanam gloriam disputat. Si igitur hoc appetit adipisci quod prohibet, mensa intus labium non reflectit. Tunc autem mensa Domini ex quadris lapidibus exstructa habebit intus labium reflexum, si studuerit audire quod dicit. Scriptum quippe est: Ne quid per contentionem, neque per inanem gloriam (Philip. II, 3). Atque eisdem rursus egregius praedicator dicit: Nec quaerentes ab hominibus gloriam, neque a vobis, neque ab aliis (I Thess. II, 6). De praedicationis etenim labore laudem transitoriam quaerere, quid est aliud quam rem magnam vili pretio venundare? Sed est in doctrinae verbis grave periculum, quia saepe sermonem docentium favores audientium sequuntur, et cum doctores ab eo quod bene innotuerint, apparere jam minores in dictis nolunt, doctrinae verbum quod pro acquirendis animabus auditorum ex omnipotentis Dei amore inchoaverunt, in hoc postmodum pro acquirendis laudibus laborant. Et qui in verbis Dei quaerebant prius lucra spiritalia, temporales postmodum favores sequuntur. Unde fit ut sive recta quaelibet opera, seu sanctae doctrinae verba, in omnipotentis Dei iudicio pereant, cum per haec quisque transitoriis favoribus anhelat. Hinc etenim per prophetam Judaeae dicitur quod in se ipsa incauta mens invenit, si saltem post culpam suas caute cogitationes rimetur: Olivam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam vocavit Dominus nomen tuum. Ad vocem loquelae grandis exarsit ignis in ea, et combusta sunt fruteta ejus (Jerem. XI, 16). Olivam quippe uberem et pulchram, fructiferam et speciosam Dominus vocat, cujus vel efficaciam in

operatione, vel sancta studia in verbis scientiae approbat. Sed ad vocem loquelaе grandis exarsit ignis in ea, quia cum laudari quis coeperit, erubescit forsitan minor videri quam dicitur, et studet esse quod dicatur. Vox enim grandis loquelaе est favor adulantis. Unde scriptum est: Qui benedicit proximo suo voce grandi de nocte consurgens, similis est maledicenti (Prov. XXVII, 14). Ad vocem ergo loquelaе grandis exarsit ignis in ea, quia in magnitudine favoris flamma in corde accenditur de amore laudis. Sed omnia olivae fruteta comburuntur, quia ante omnipotentis Dei oculos, vel quae bene gesta vel quae scienter sunt dicta depereunt, cum jam non amore Domini, sed intentione transitoriae laudis fiunt. Sic enim saepe cogitationi bonae cogitatio sinistra subjungitur, ut vix ipse qui easdem cogitationes generat animus cognoscat. Unde praedicator egregius, cum loquens subtiliter diceret: Vivus est sermo Dei et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti, et pertingens usque ad divisionem animae ac spiritus (Hebr. IV, 12). illico subjunxit: Compagum quoque et medullarum, et discretor cogitationum et intentionum cordis (Ibid.).

17. Distinguit enim Dei sermo compages et medullas, quia discernit cogitationes et intentiones cordis. Per compages quippe ossibus ossa junguntur. Et saepe dum quid recta cogitatione agimus, sed subito in laudis amorem declinamus, atque hoc pro laude facimus quod prius facere pro veritate coeperamus, quia cogitationes cogitationibus adjunguntur, quasi quaedam in spiritu compages fiunt. Sed habent ossa, quae in compage juncta sunt, etiam medullas. Quod praedicator sanctus apertius intulit, cum subjunxit: Discretor cogitationum et intentionum cordis (Ibid.). Compages enim nostrae cogitationes sunt, medullae autem intentiones. Et saepe aliud cogitamus, atque aliud est quod per cogitationem intendimus. Nam si quis proposito nummorum praemio pupilli vel viduae causam defendat, et, fortasse Ecclesiam ingrediens, in suis precibus Deo dicat: Tu vides quia

causam pupilli et viduae defendo, iste procul dubio quod cogitat scit, sed quo intendat ejus cogitatio ignorat. Aliud quippe cogitat, atque alio intendit. Non enim defensionem pupilli vel viduae, sed mercedem nummorum quaerit. Nam tolle temporale praemium, et pupillum ac viduam non defendit. Sermo itaque Dei discretor est cogitationum et intentionum cordis, quia non aspicit quid apud temetipsum cogitas, sed per medullam compagis, id est per intentionem cogitationis quid accipere requiras. Restat ergo ut doctor, cum loquitur, quasi mensa Dei semper intus labium reflectat, ne aut mala intentione loqui inchoet, aut cum bene coeperit, seductus favoribus, in appetitum alium declinet.

18. Fortasse autem de custodia disciplinae sermo doctori est. Et saepe etiam contingit ut disciplinae regulam quam scit dicere nesciat tenere, quia aut, nimio zelo motus, minus se per mansuetudinem temperat; aut nimia mansuetudine placidus, minus se contra vitia in zeli stimulo inflammat. Magna enim consideratione debemus pensare quod scriptum est, quia in vasis templi inter coronas et plectas, boves et leones et cherubim exsculpta sunt, et subter boves et leones lora dependentia (III Reg. VII, 29). Coronae quippe signum victoriae, plectae autem concordiae unanimitatem signant; Cherubim vero plenitudo scientiae dicuntur. Sacerdotes enim atque doctores inter coronas et plectas, id est inter fortitudinem boni operis qua ad victoriam currunt, et charitatis concordiam, qua a se vicissim non discrepant, per boves et leones atque cherubim designati sunt, quia in plenitudine scientiae quam habent necesse est ut et boum mansuetudinem teneant, et fervorem leonum, quatenus in disciplina quam praedicant, et ex sancto zelo accensi sint, et ex paterna dulcedine tranquilli. Quibus subter se lora dependeant, ut disciplinae suae retinacula quibus ipsi ligati sunt etiam subjectis suis sollicite impendant. Subter eos enim lora dependere est custodiae vincula subditis tenere. Quae tunc recte

servantur, cum nec boum mansuetudo in zeli fervore amittitur, nec leonum terror in mansuetudine declinatur. Tanta quippe debet esse discretio, ut nec disciplina nimia, nec misericordia sit remissa, ne si inordinate culpa dimittitur, is qui est culpabilis, in reatu gravius astringatur; et rursus, si culpa immoderate retinetur, tanto qui corrigitur deterior fiat, quanto erga se nil ex benignitatis gratia agi considerat. Exhibenda itaque pravis est asperitas in ostensione, charitas in mente; ut et dura ostensio delinquentem coerceat, et charitatis custodia mercedem mansuetudinis non amittat.

19. Ecce, dum loquor, Joseph animum pulsatur, ut ad ostendenda quae dico ipse testis veniat. Certe somnium quod de profectu suo viderat, fratribus narrans, per hoc quod innocenter retulit, malitiae contra se stimulos excitavit (Genes. XXXVII, 5). Ab eisdem fratribus Ismaelitis est venditus (Ibid., 21), in Aegyptum ductus, mira omnipotentis Domini dispensatione eidem Aegypti praelatus est (Ibid., XLI, 41). Cumque in terra Chanaan fames exurgeret, fratres ad Aegyptum venerunt, Joseph praelatum Aegypti reppererunt, eumque submissis ad terram cervicibus adoraverunt (Ibid. XLII, 7). Et quia mutare Dei consilium non valuerunt, quem ideo vendiderant ne adorarent, adoraverunt quia vendiderunt. Tunc ipse vir Dei, spiritu discretionis plenus, cognovit fratres non cognitus. Sed memor culpa, et remissor injuriae, mala fratrum nec reddere studuit, nec sine purgatione laxare. Nam suspecta voce protinus dixit: Exploratores estis vos; ut videatis infirmiora terrae venistis, jam nunc experimentum vestri capiam. Per salutem Pharaonis non egrediemini hinc (Ibid. XLII, 9). O jaculum in corde! Peregrini venerant, famis periculum fugiebant, frumenta quae quaerebant non acceperant, et feriri se insuper jactatione criminis videbant. Inter haec ducuntur ad carcerem, et, post triduum educti, adhuc in eadem asperitate terrentur. Jam reditur ad cor, jam culpa memoria pulsatur animum, atque inter se invicem

locuuntur: Merito haec patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, videntes angustiam animae illius, cum deprecaretur nos, et non audivimus; idcirco venit super nos ista tribulatio (Ibid., 21). In his autem cor Joseph amore vincitur, secessum petit, solvit flendo quod pietati debuit. Severus ad fratres revertitur, ut cruciatus eorum animus a culpa liberaretur. Post haec unus religatur in vinculis, dimittuntur caeteri cum frumentis, ut unus frater veniat, quem minimum habere se dixerant (Ibid., 34, 35). Venit postmodum frater. Vincebat mentem pietas cum frater innocens videretur; sed permanebat in ostensione asperitas, ut fratres noxii purgarentur. Frumenta dantur, scyphus in sacco junioris fratris absconditur, furti post eos quaestio movetur (Genes. XLIV, 2). Mittitur ut reducantur, adduci in servitum decernitur apud quem scyphus fuisset inventus. In sacco ultimi fratris invenitur. Tunc Benjamin reducitur, afflicti omnes fratres sequuntur. O tormenta misericordiae! Cruciat, et amat. Reversi igitur, in terram cum lacrymis prostrati, veniam postulant. Memores enim quid de illo patri promiserant, moerore intolerabili tabescebant. Tunc se ultra cohibere non valens pietas clausa prorupit ad medium, et excussit charitatis lacrymas de vultu severitatis (Genes. XLV, 1). Detersa est ira quae apparebat, et non erat; ostensa misericordia quae erat, et non apparebat. Sic vir sanctus facinus fratrum et dimisit, et vindicavit. Sic in vigore clementiam tenuit, ut delinquentibus fratribus nec sine ultione pius existeret, nec sine pietate districtus.

20. Ecce hoc est magisterium disciplinae, ut culpas et discrete noverit parcere, et pie resecare. Qui autem discretionis spiritum non habent, aut sic dimittunt peccata, ut non corrigant, aut sic quasi corrigendo feriunt, ut non dimittant. Doctor ergo cui de disciplinae moderamine loqui necesse est mensam Dei esse se sciat, atque intus labrum reflectat, ut quod docendo loquitur, hoc sub discretionis spiritu vigilanter operetur. Nec si quaedam sibi deesse considerat, oportet ubi ab eorum

praedicatione conticescat. Locus quippe ejus exigit ut loquatur. Verbis ergo suis semetipsum conveniat; et si non ideo loquitur quia non operatur, ideo operetur quia loqui compellitur. Ubi itaque se conspicit opere implere quod dicit, ibi auditores admoneat, eorumque animos ad studium bonae operationis accendat. Ubi autem necdum se videt implisse quod loquitur, ad bona de quibus auditores admonet se quoque pariter inflammet, ut ipse etiam simul discat in opere quod per eum loquitur veritas in praedicatione. Saepe enim quod vivendo nescimus, compulsi locutione doctrinae, loquendo discimus; et dum cogitatione nostrae pigritiae reatus nascitur in mente, eandem mentem compunctio subito oborta transverberat, et sua voce excitata evigilat in opere, quae prius torpebat in otio sine voce. Ecce autem cum mensae labium palmo tenditur, id est cum per doctoris os contra vitia disputatur, atque ad bona opera cor auditorum accenditur, multi qui ejus verba audiunt quanta vel qualia mala perpetraverint recognoscunt; atque ad eum confitentes veniunt, eumque pro peccatis suis intercessorem fieri cum fletibus petunt, ut ipse orando delet culpam quas praedicando manifestat. Unde et subditur:

VERS. 43.---Super mensas autem carnes oblationis.

21. Doctores etenim sancti cum pro compunctis peccatoribus atque confitentibus omnipotenti Domino preces fundunt, per hoc quod veniam pro carnali eorum vita postulant, mensae Domini carnes oblationis portant. Ut ergo sint pro quibus conversis et fletibus rogent, oportet ut eisdem prius in peccato positus praedicent; et cum jam coeperint peccata relinquere, atque ad innocentiam festinare, necesse est ut erga eos in ore doctoris incrementa praedicationis excrescant, et quibusdam doctrinae suae verbo tanto vehementius insistat, quanto eos gravius cecidisse considerat, videlicet sciens quod ipse tanto mercedem magnae remunerationis

accipiat, quanto verbis suis alios de profundioribus peccatis levat.

22. Libet inter haec sancti Evangelii ad medium verba deducere, cujus sacra historia per hoc quod factum miraculum narrat, mira quae quotidie aguntur denuntiat. Nam cum fessi atque jejuni ad Dominum populi convenissent, discipulis Dominus dixit: Misereor super turbam, quia ecce jam triduo sustinent me, nec habent quid manducent; et si dimisero eos jejunos in domos suas, deficient in via; quidam enim ex eis de longe venerunt (Marc. VIII, 2, 3). Turba triduo Dominum sustinet, quando multitudo fidelium peccata quae perpetravit, per poenitentiam declinans, ad Deum se in opere, locutione, atque in cogitatione convertit. Quos dimittere jejunos in domum suam Dominus non vult, ne deficient in via, quia videlicet conversi peccatores in praesentis vitae via deficiunt, si in sua conscientia sine doctrinae sanctae pabulo dimittantur. Ne ergo lassentur in hujus peregrinationis itinere, pascendi sunt sancta admonitione. Valde autem pensanda est pia sententia quae processit ex ore Veritatis, qua dicitur: Quidam enim ex eis de longe venerunt (Ibidem). Est autem qui, nihil fraudis et nihil carnalis corruptionis expertus, ad omnipotentis Dei servitium festinavit. Iste de longinquo non venit, quia per incorruptionem et innocentiam proximus fuit. Alius nulla impudicitia, nullis flagitiis inquinatus, solum autem conjugium expertus, ad ministerium spiritale conversus est. Neque iste venit de longinquo, quia usus conjunctione concessa, per illicita non erravit. Alii vero post carnis flagitia, alii post falsa testimonia, alii post facta furta, alii post illatas violentias, alii post perpetrata homicidia ad poenitentiam redeunt, atque ad omnipotentis Dei servitium convertuntur: hi videlicet ad Dominum de longinquo veniunt. Quanto etenim quisque plus in pravo opere erravit, tanto ab omnipotente Domino longius recessit. Nam et prodigus filius, qui patrem deseruit, abiit in regionem longinquam,

in qua porcos pavit, quia vitia nutrit (Luc. XV, 16). Dentur igitur alimenta eis etiam qui de longinquo veniunt, quia conversis peccatoribus doctrinae sanctae cibi praebendi sunt, ut in Deum vires reparent, quas in flagitiis amiserunt. Qui saepe a doctoribus tanto necesse est ut a largioribus cibis doctrinae satientur, quanto fessi majoribus vitiis venerunt. Et cum jam confiteri coeperint mala quae commiserunt, atque confitendo relinquere et fletibus punire, necesse est ut doctores sancti pro eorum peccatis sollicite exorent, quatenus mensae Domini carnes oblationis portent. Quod quoties agunt, in hoc quod pro alienis peccatis interveniunt, sua ante Dei oculos amplius detergunt, quia ea ipsa charitate se justificant, qua mira pietate pro alienis iniquitatibus se in lamentis mactant. Nec laboriosum debet esse doctoribus pro conversis peccatoribus lacrymas fundere, quando et ipse qui omnia creavit, homo factus, pro nostris iniquitatibus in cruce sanguinem fudit, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, in saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA X

Quatuor versus, a 44 ad 48, exponendo sanctus Doctor de fide, spe, charitate, ac de bonis operibus Deo in cordis altari offerendis liberius excurrit, et hoc opus absolvit.

1. Sacri eloquii mysticos sensus Propheta per aspirationem sancti Spiritus prudenter intelligens, dicit: Mirabilia testimonia tua, ideo scrutata est ea anima mea (Psal. CXVIII, 129). Qui rursus ait: Revela oculos meos, et considerabo mirabilia de lege tua (Ibid., 18). Qui enim necdum occulta de apertis intelligit, oculos velatos habet. Qui vero jam intelligit, revelatis oculis mirabilia de lege Dei considerat, quia, spiritaliter litterae verba discutiens, quae interius magnitudo lateat pensat. An non est mirabile quando aliud auribus sonat, atque aliud exit ad

intelligentiam quod non sonabat? Cui ergo verbum sacri eloquii nisi lapidi simile dixerim, in quo ignis latet? Qui manu quidem frigidus tenetur, sed, percussus ferro, per scintillas micat, atque hoc emittit ignem qui post ardeat, quod prius manus frigidum tenebat. Sic etenim, sic verba sunt sacri eloquii, quae quidem per narrationem litterae frigida tenentur; sed si quis haec, aspirante Domino, intento intellectu pulsaverit, de mysticis ejus sensibus ignem producit, ut in eis verbis post animus spiritualiter ardeat, quae prius per litteram ipse quoque frigidus audiebat. Ecce enim propheta dicit:

VERS. 44.---Et extra portam interiorem gazophylacia cantorum in atrio interiori, quod erat in latere portae respicientis ad Aquilonem; et facies eorum contra viam Australem unam, ex latere portae Orientalis quae respiciebat ad viam Aquilonis.

2. In his itaque verbis litterae ad amorem Dei cujus animus infervescat, quin potius non ex ipsa eorum lectione tepefiat? Si autem latens in littera spiritalis medulla discutitur, per hoc scintillae intellectus exeunt, et incendunt quod prius cordis auribus frigidum sonabat. Nobis tamen, ut se aspirante Domino interior intellectus aperiat, ipsa prius narratio juxta litteram patefiat. Ait enim quia porta erat interior, atque extra hanc atrium, quod appellatur interius; ac deinde aliae, id est Aquilonis, Austri, atque Orientis portae describuntur, ut ipsum atrium quod esse extra portam interiorem dixerat a portis exterioribus esse interius ostendat. Atrium ergo hoc et foris, et intus est: foris, quia extra portam interiorem; intus autem, quia intra portas exteriores. Gazophylacia quoque cantorum esse in hoc eodem atrio narrantur, quae a latere portae posita dicuntur respicientis ad Aquilonem. Sed ipsa eadem gazophylacia ad Australem viam respiciunt. Et subditur: Ex latere portae Orientalis, quae respiciebat ad viam Aquilonis. In quibus verbis aperte intelligitur quia cantorum gazophylacia inter latus

portae respicientis ad Aquilonem, et latus portae Orientalis fuerant posita, quae porta videlicet respiciebat ad viam Aquilonis. Facies itaque gazophylaciorum contra viam Australem, sed positio inter portam erat Orientis et Aquilonis. Porta ergo interior habebat ex latere portam Aquilonis, ex alio quoque latere portam Australem. In fronte vero vestibuli Orientalis porta surrexerat, atque sic atrium quod erat extra portam interiorem, ut hoc quoque esset interius, portae exterius ambiebant.

3. Haec de verbis litterae sub brevitate transcurramus, ut in eis sensus mysticos non breviter exquiramus. In parte autem superiori tres portae descriptae sunt, id est Orientis, Aquilonis, et Austri; moxque interioris atrii tres aliae narratae, id est Austri, Orientis, et Aquilonis, ac deinde porta atrii interioris dicta est, in qua mensae de quadris lapidibus exstructae memorantur; et porta quae respiciebat ad Aquilonem, in qua mensae essent ad sacrificium, non ad holocaustum. Unde in interiori diximus significari Ecclesiam, in exteriori Synagogam. Sed, his expletis, rursus propheta incipit interiorem portam, atque tres alias, id est Aquilonis, Austri et Orientis describere, et in earum atrio interiori, quod erat extra portam interiorem, esse gazophylacia, cantores, sacerdotes, templum, altare, sacrificia perhibet. In quibus verbis quia de sanctae Ecclesiae institutione narrare alia ab eis quae prius dixerat coepit, patet quod interioris portae intellectum mutavit. Si enim sub uno intellectu omnia diceret, novo ordine ipsa atque alia non replicaret. Nam quomodo possumus extra portam interiorem atrium, gazophylacia, cantores, sacerdotes, templum, altare, sacrificia dicere, si per eandem portam interiorem hoc loco sancta Ecclesia designatur? Cum enim cuncta haec intra ipsam sint, quomodo extra portam interiorem sunt, si extra Ecclesiam non sunt? Intelligi ergo porta interior potest ea de qua jam longe superius locuti sumus, quae contra portam Aquilonis et Orientalem dicitur posita, per quam figurari

diximus aditum qui nobis ad interiora gaudia patriae coelestis aperitur, ut hic quoque per portas quae circa vestibulum narrantur sancta Ecclesia, per portam vero interiorem coelestis regni aditus figuretur. Sed ne quis me verba sancti Spiritus aestimet ad intellectum meum violenter inflectere, et dicat quia de porta interiori significationem sanctae Ecclesiae quam semel dixi mutare non debui, infulgente Dei omnipotentis gratia, quae coepimus ipsa teneamus, ut et porta interior signet Ecclesiam, quae nos ad interiora gaudia perducit; et gazophylacia, cantores, sacerdotes, templum, altare, sacrificia sint in atrio quod est extra portam, et tamen entra Ecclesiam non sint. Si enim subtili investigatione perquirimus, nil obstat intelligi ut interiorem portam, sicut dictum est, sanctam Ecclesiam sentiamus. De qua nunc dicitur: Et extra portam interiorem gazophylacia cantorum in atrio interiori. Duo sunt etenim quae dicuntur: porta interior, atque extra hanc atrium interius, quatenus hoc ipsum atrium et exterius sit et interius, a porta exterius, interius autem, sicut praediximus, portis quas narrando subjunxit.

4. Sancta enim Ecclesia duas vitas habet, unam quam temporaliter ducit, aliam quam in aeternum recipit; unam qua laborat in terra, aliam qua remuneratur in coelo; unam qua mercedes colligit, aliam vero in qua jam de receptis mercedibus gaudet, atque in utraque vita offert sacrificium. Hic videlicet sacrificium compunctionis, et illic sacrificium laudis. De hoc sacrificio dicitur: Sacrificium Deo spiritus contribulatus (Psal. L, 19). De illo autem scriptum est: Tunc acceptabis sacrificium justitiae, oblationes et holocausta (Ibid., 21). De quo rursus ait: Ut cantet tibi gloria mea, et non compungar (Psal. XXIX, 13). In utroque autem sacrificio carnes offeruntur, quia hic oblatio carnis est maceratio corporis, ibi oblatio carnis est in laudem Dei gloria resurrectionis. Tunc quippe illic quasi in holocaustum offeretur caro, quando in aeterna incorruptione permutata nil contradictionis, nil

mortalitatis habuerit, quia tota simul amoris ejus ignibus accensa in laude sine fine permanebit. Porta ergo haec interior, id est in sancta Ecclesia habeat interiora sua, illam videlicet vitam quae adhuc oculis nostris occulta est. Habeat extra eam atrium exterius, id est vitam praesentem, in qua omne bonum agitur, ut ad bonum sine fine perveniatur.

5. Sint ergo in interiori atrio, quod tamen extra portam est, gazophylacia cantorum, quia electi quique atque perfecti, qui adhuc in carne mortali subsistunt, et intra sinum sunt sanctae Ecclesiae, et adhuc extra secreta gaudia interioris vitae. Sint gazophylacia cantorum interius et exterius, quia corda sanctorum quae omnipotenti Deo desiderium suum per magni ardoris amorem cantant, et jam intus sunt, et adhuc intus non sunt, quia in sanctae Ecclesiae sinu posita, et jam vident per spiritum quod intus fortiter ament, et tamen adhuc non vident perfecte quod amant. Sint itaque in interiori atrio gazophylacia, sed extra portam, ut jam et intus sint per desiderium, et adhuc intus non sint per plenarium effectum. Quid sunt autem gazophylacia cantorum, nisi sancta desideria amantium? Qui praecepta divina quasi quasdam divitias custodiunt in mente, quas cantando servant, quia mandata Dei non ex timore, sed ex amore perficiunt; eisque ipsis sacri eloquii praeceptiones cantabiles fiunt, quia non ex tristitia, sed ex desiderio semper operantur. Vultis cor justici quasi cujusdam cantoris gazophylacium audire? Cantabiles mihi erant justificationes tuae in loco incolatus mei (Psal. CXVIII, 54). Justificationes Dei dicimus praecepta divina, quae nos justos faciunt, si impleantur. Quae tunc nobis in loco incolatus nostri cantabiles fiunt, quando in hac peregrinatione vitae praesentis ipsa eadem mandata diligimus, et ex desiderio implemus. Hinc est quod idem Psalmista iterum ex cantorum gazophylacio se insinuat, qui ait: Misericordiam et judicium cantabo tibi, Domine (Psal. C, 1).

6. Misericordiam Domini, qua peccata laxantur, cantare etiam peccator debet, id est hanc cum gaudio dicere atque sperare. Sed quis ita justus est, ut ejus sibi aeternum iudicium ante mentis oculos revocet, et non contremiscat, ac potius venire ad illud examen tanti iudicis praesumat, festinet, et gaudeat? Quisquis ille est, magnus est, quia, iam misericordiam Domini et iudicium cantando, omnipotentem Deum, qui ejus peccata misericorditer relaxat, toto mentis affectu diligit, ac propterea ejus iudicium non pertimescit. Caritas namque perfecta, ut Joannes apostolus ait, foras mittit timorem (I Joan. IV, 18). Cantat quippe iudicium, ad quod intrare non trepidat. Sit ergo mens illius gazophylacium cantorum, ut per divitias misericordiae quas accipit laetus pergat ad iudicium, quod jam non pertimescit. Videamus si placet, fratres charissimi, aliud quoque gazophylacium cantoribus. Forsitan et ipse iudicium cantat. Quid etenim dicit? Ego enim iam delibor, et tempus meae resolutionis instat. Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi; de reliquo reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex (II Tim. IV, 6, seq.). Qui laborum suorum conscius, memor certaminis quod egit, memor fidei quam servavit, esse sibi in iudicio repositam coronam dicit, eamque sibi in illa die reddi sperat potius quam donari, profecto patet quia iudicium cantat, quod venire desiderat. Unde etiam subdit: Non solum autem mihi, sed et his qui diligunt adventum ejus (Ibid., 8). Nemo enim adventum iudicis diligit, nisi qui se habere causam in iudicio bonam novit. Eorum ergo corda qui adventum iudicis diligunt gazophylacia cantorum sunt, quia per praesumptionem gratiae et vitae, per virtutes sancti desiderii cantant iusti iudicium, quod omnes iniusti pertimescunt.

7. Meminit autem caritas vestra quia superiori locutione per portam Orientis fidem, per Aquilonis spem, per Austri autem charitatem diximus designari. Haec

itaque gazophylacia inter portam Orientis et Aquilonis esse memorantur, atque ad viam Australem respicere, quia corda sanctorum, inter fidem et spem posita, Australem viam respiciunt, quoniam sanctae charitatis ignibus exardescunt. Ipsa quoque Orientalis porta respicere dicitur ad viam Aquilonis, quia nobis per fidem quidem omnia in baptisate peccata laxantur, sed tamen dum adhuc hic vivimus, etiam post fidem saepius ad peccata declinamus. Et quasi Orientis porta viam Aquilonis respicit, cum vita nostra post perceptam fidem adhuc aliquatenus in frigore culpae torpescit. Quis enim in hac vita valeat post fidem sine culpa vivere, cum Joannes dicat: Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est (I Joan. I, 8)? Cujus verbis Jacobus concordans, ait: In multis enim offendimus omnes (Jac. III, 2). Si autem peccata praeterita in fidei perceptione dimissa sunt, et adhuc post fidem ad peccata declinatur, quae nobis erit praesumptio justitiae, quae spes vitae permanentis nisi ut nunc, dum adhuc inter portam Orientis et Aquilonis sumus, ad viam Austri mentis oculos levemus, quatenus, ex sancta charitate ferventes, calor nos amoris liberet a culpa torporis et frigoris? Sint ergo gazophylacia inter portam Orientis et Aquilonis; sed, sicut dictum est, ad Australem viam facies intendant, ut inter hoc, quod nati in fide sumus, et quod post, ad peccata delapsi, de spe pietatis praesumimus, exerceamus nosmetipsos in ardore charitatis, et ibi tendamus oculos cordis, ubi accendimur ignibus amoris.

8. Potest autem per Aquilonis portam gentilitas, per Austri viam Judaea, per Orientis autem portam ipse Dominus designari. Per Aquilonem quippe non immerito gentilitas figuratur, quam ille in torporis frigore possedit qui dixit: Sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis (Isai. XIV, 13). Per Australem quoque portam recte Judaea accipitur, in qua spiritales patres coelesti amore ferbuerunt. Quorum unus loquitur, dicens:

Converte, Domine, captivitatem nostram, sicut torrens in Austro (Psal. CXXV, 4). Quae etsi carnalem populum habuit in quo velut Aquilonis frigora portavit, in sanctis tamen suis doctoribus ac Prophetis ad Deum ac proximum calore charitatis arsit. Orientalis autem porta non immerito ipsum signat, de quo scriptum est: Ecce vir, Oriens nomen ejus (Zach. VI, 12). Et de quo Zacharias ait: Visitavit nos Oriens ex alto (Luc. I, 78). Sint ergo gazophylacia cantorum ex latere portae Aquilonis, quia non solum in Judaea fuerunt corda sanctorum spiritaliter accensa, sed etiam in gentilitatis multitudine ad sanctae fidei sacramenta conversae ardent corda sanctorum amore coelestis patriae, inhiant gaudiis aeternis, suspirant ad societatem suorum civium in coelo; sed tamen exempla hujus ardoris, quem dono sancti Spiritus acceperunt, a spiritalibus patribus Synagogae capiunt. Unde ipsa quoque gazophylacia et in Aquilonis latere posita oculos ad viam Australem tendunt. Ecce enim ex gentibus venimus; sed in hoc quod per sancti Spiritus amorem calemus, Judaeae patres aspiciamus, qui nobis in suis dictis quotidie sancti desiderii exempla praebent.

9. An non quasi calore meridiani fervoris ardebat, qui aestuabat, dicens: Sicut cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus. Sitivit anima mea ad Deum vivum; quando veniam et parebo ante faciem Dei (Psal. XLI, 2, 3)? Qui rursus ait: Psallam et intelligam in via immaculata, quando venies ad me (Psal. C, 2). Hoc quoque ardore succensus fuerat qui dicebat: Nunc dimittis, Domine, servum tuum secundum verbum tuum in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuum (Luc. II, 29, 30). Quia ergo ex gentilitate venimus, sed sanctos Judaeae patres nobis in divini amoris imitatione proponimus, quasi quaedam cantorum gazophylacia ex latere portae quae viam Aquilonis respicit sumus, sed ad viam Austri facies tenemus.

10. Et notandum quod haec eadem gazophylacia inter portam Aquilonis et Orientis esse perhibentur, quia videlicet post incarnationem Dominicam multitudo gentium ad fidem venit, atque inter ipsos fideles populos et sacramenta dominicae incarnationis quam medullitus diligunt, corda amantium surgunt. Habeant ergo sancta gazophylacia, hinc Orientis portam, et inde Aquilonis, quia inter ipsa redemptionis suae mysteria quae sequuntur, et carnales quosdam quos et intra sanctam Ecclesiam tolerant, multi in Deum forti amore proficiunt, virtutibus excrescunt, aeterni iudicis adventum quaerunt, et inter ea quae amant atque illa quae tolerant, quasi quaedam gazophylacia, divitias spiritus in mente servant. Nec inter sacramenta quae diligunt et quaedam contraria quae portant deficiunt, quia ad Australem viam facies intendunt. Quid enim patimur quod patres nostri pro amore Domini antea non pertulerunt.

11. Notandum vero quod inter portam Austri et Aquilonis Orientalis porta esse describitur, quia Dominus ac Redemptor noster de Judaea est natus, moxque in fide sua Ecclesiam ex gentibus traxit. Quasi enim inter meridianam portam et Aquilonis apparuit, quia ex illa venit, et istam in suum servitium convertit. Unde et benedicitur quod porta eadem Orientalis ad viam respicit Aquilonis, quia natus Dominus Synagogam deseruit, et multitudinem gentium collegit. Notandum quoque est quod dum de gazophylaciis diceretur: Et facies eorum ad viam Australem, additum est unam, ut videlicet aperte sentiamus quia non alia est via ad coelestem patriam nobis qui ex gentilitate venimus, atque alia illis patribus qui fuerunt in Judaea; sed haec eadem una via est nobis et illis, quae nos ad aeterna gaudia perducit, quae nobis per Evangelium dicit: Ego sum via, veritas, et vita (Joan. XIV, 6). De qua Psalmista ait: Ut cognoscamus in terra viam tuam, in omnibus gentibus salutare tuum (Psal. LXVI, 3). Quod enim Hebraice Jesus, hoc Latine dicitur salutaris. In terra ergo via cognoscitur, quia Jesus, Deus ante

saecula, et homo factus in fine saeculorum, gentibus est manifestatus. Una ergo est via et illis qui ab Austro sunt, et his qui ab Aquilonis parte respiciunt, quia electis Judaeis et gentibus Dominus ac Redemptor noster, expulsa poena formidinis, ad Patrem factus est iter amoris, atque adjutorium perventionis. Sequitur,---VERS. 45:---Et dixit ad me: Hoc gazophylacium quod respicit viam meridianam, sacerdotum est qui excubant in custodiis templi. Atque mox subditur:

VERS. 46.---Porro gazophylacium quod respicit ad viam Aquilonis sacerdotum erit qui excubant ad ministerium altaris.

12. In quibus prophetae verbis prius nobis quaerendum est qui sint majoris ordinis sacerdotes, utrum hi qui in custodiis excubant templi, an qui in ministerio altaris. Sed quia paulo post subditur: Altare erat ante faciem templi, aperte ostenditur illos esse majoris ordinis sacerdotes qui in custodiis templi excubant, quia profecto in altari quod est interius ministrant. Hi autem qui ad altare quod ante faciem templi est excubant tanto inferiores sunt quanto in exterioribus ministrant. Quaerendum ergo nobis est qui sacerdotes sint qui templum custodiunt, et qui ad ministerium altaris excubare perhibentur. Magister gentium, fidelibus scribens, ait: Templum Dei sanctum est, quod estis vos (I Cor. III, 16). Qui itaque sacerdotes sunt qui templum Dei custodiunt, nisi hi qui orando, praedicando, spiritalibus actibus vigilando, sanctam Ecclesiam a malignorum spirituum immissionibus, a pravorum suasionibus, ab haereticorum erroribus defendunt? An non custos templi fuerat qui, labores suae passionis enumerans, dicit: In labore et aerumna, in vigiliis multis, in fame et siti, in jejuniis multis, in frigore et nuditate (II Cor. XI, 27)? Atque statim subdit: Praeter illa quae extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum (Ibid., 28). Pensate, quaeso, custos templi quanta sollicitudine

vigilet. Ecce enim in seipso inaestimabilia patitur, et cordis sui sollicitudinem aliis impartitur. Cujus rogo virtutis est plus de utilitate proximorum quam de sua afflictione cogitare? Quis hoc digne aestimet? quis digne penset? Laborat, luget, esurit, sitit, alget, jejunat, vigilat, et tamen vigilando de Ecclesiarum omnium sollicitudine cogitat. Ecce est solertissimus custos templi in exemplo propositus. Imitetur qui valet. Adversa etenim pro veritate pati, bona proximis impendere, circa animarum sollicitudinem vigilare, ne quis in perfidiam, ne quis in superbiam, ne quis in rapinam, vel immunditiam labatur, exquirere atque compescere, hoc est templum Dei, id est sanctam Ecclesiam, custodire.

13. Sunt autem minoris ordinis sacerdotes, qui ad ministerium altaris excubant, qui videlicet in adjutorium majorum peccata delinquentium subtiliter investigant, et vitam carnalium corrigunt, atque ad hoc usque perducunt, ut per lamenta poenitentiae quasi incendant carnem in sacrificio, quam prius vivere permiserant in peccato. Non enim hi qui sanctis Ecclesiis praesunt per semetipsos cuncta agere praevalent. Sed dum ipsi causis spiritalibus occupantur, si qua prava ac carnalia perpetrantur, haec aliis discutienda atque corrigenda committunt. Per quos dum carnalis vita corrigitur, et usque ad abstinentiae atque orationis studium a proficientibus pervenitur, quasi in altari jam caro incenditur, ut in conspectu omnipotentis Domini inde sacrificium redoleat, unde prius culpa displicebat.

14. Sed hac in re quaestio oritur, cum superius dictum sit quod gazophylacia ad Australem viam facies haberent, qua ratione nunc dicatur quia gazophylacium quod respicit viam meridianam sacerdotum est qui excubant in custodiis templi, et gazophylacium quod respicit viam Aquilonis sacerdotum qui excubant ad ministerium altaris. Si enim utraque facies ad Australem viam tendebant, quomodo nunc unum ad meridianam

atque aliud ad Aquilonis viam respicere dicitur? Sed in his verbis agnoscimus quod gazophylacium sacerdotum qui excubant in custodiis templi ita positum fuerat, ut solam meridianam viam respiceret; gazophylacium vero sacerdotum qui excubant ad ministerium altaris ita erat in atrio, ut et ad Australem viam et Aquilonis faciem tenderet, quatenus et cum gazophylacio sacerdotum qui excubant in custodiis templi meridianam viam aspiceret, et tamen sine gazophylacio eorundem sacerdotum gazophylacium sacerdotum qui excubant ad ministerium altaris Aquilonis viam videret. Sed quid est hoc, fratres charissimi? quid in his verbis mysticum possumus intueri, nisi hoc quod secundum ea quae praemissa sunt jam spiritalis auditor intelligit, quia sacerdotes majoris ordinis, qui excubant in custodiis templi, solam meridianam viam respiciunt, quoniam, solis studiis spiritalibus occupati, semper his quae amoris Dei sunt sollicite intendunt; sacerdotes autem minoris ordinis, qui discutiendis peccatis delinquentium praesunt, etiam ad Aquilonis viam oculos reflectunt, ut in mente peccantium quae sint torporis frigora videant, et haec, verbis correptionis usque ad poenitentiae gemitus perducentes, quasi carnes in altari Domini incendant? Respiciant etiam cum magnis sacerdotibus ad meridianam viam, quia, quantum ad semetipsos est, fervent igne charitatis, et succensi sunt flammis amoris Dei. Sed quia peccata delinquentium crebro corrigunt, etiam ad Aquilonis viam oculos reducunt. De utrisque autem sacerdotum ordinibus subditur:

IBID.---Isti sunt filii Sadoch, qui accedunt de filiis Levi ad Dominum ut ministrent ei.

15. Sadoch Latine dicitur justus. Quis autem justus est, nisi ipse cui dicitur: Justus es, Domine, et rectum iudicium tuum (Psal. CXVIII, 137)? Qui vero sunt filii justi, nisi hi de quibus scriptum est: Quotquot autem crediderunt in eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri

(Joan. I, 12)? Levi autem interpretatur assumptus. Quis autem a Domino assumptus est, nisi populus fidelis, qui per sacramenta fidei est a perfidis segregatus? Omnes ergo qui perseveranter spiritalibus actibus intendunt filii sunt justi. Et de filiis populi assumpti accedunt ad Dominum ut ministrent ei, quia de ipsis quoque fidelibus eliguntur, qui ad omnipotentis Dei ministerium veniant, et coelestibus studiis pro eruditione populi intendant.

16. Sed nobis solerter inquirendum est qui sunt qui Domino ministrant. Neque enim omnes qui legunt, omnes qui praedicant, omnes qui propria tribuunt, omnes qui per carnis abstinentiam corpus castigant, Domino ministrant. Qui enim legendo atque praedicando, gloriam propriam quaerunt, largiendo quae habent, et corpus in abstinentia macerando, laudes recipere ab hominibus appetunt, sibi, non Domino, ministrant. Quo contra per Psalmistam Dominus dicit: Ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat (Psal. C, 6). Habet enim maculam in via qui in bono opere quod agit terrenae gloriae sibi praemium proponit, qui in hoc mundo recipere mercedem quaerit, et foedat in conspectu Dei speciem boni operis macula pravae intentionis. Fortasse etenim quis disciplinae studio intentus fervet, culpas delinquentium resecat, qui tamen ad haec agenda si non ex omnipotentis Dei amore, sed zelo proprio ducitur, sibi in his, et non Domino, ministrat. Alius, ne asper esse videatur, multa leniter tolerat quae prave perpetrantur. Iste itaque, quia videri pro Domino districtus non vult, per lenitatis suae studium sibi, et non Domino, ministrat. Restat ergo ut sive in verbi ministerio fatigemur, sive indigentibus nostra largiamur, sive per abstinentiam carnem domemus, sive zelo moveamur, sive per patientiam aliquando leniter prava toleremus, ut nos summopere debeamus intentionem nostram discutere, quatenus omne quod facimus, non nostro, sed Domini zelo faciamus, ne in his quae agimus nobis potius quam Domino ministremus. Non enim Domino, sed sibi, ministraverant de quibus Paulus dicebat: Omnes quae

sua sunt quaerunt, non quae sunt Jesu Christi (Philip. II, 21). Idem vero Paulus cum electis fratribus non sibi ministrare, sed Domino, et vivendo et moriendo festinabat, dicens: Nemo nostrum sibi vivit, et nemo sibi moritur. Sive enim vivimus, Domino vivimus; sive morimur, Domini sumus (Rom. XIV, 7, 8). Sibi enim sancti nec vivunt, nec moriuntur. Sibi non vivunt, quia per omne quod agunt, ad lucra spiritalia anhelant, atque orando, praedicando, sanctis operibus insistendo, coelestis patriae cives multiplicare desiderant. Sibi minime moriuntur, quia in conspectu hominum Deum de sua morte glorificant, ad quem pervenire etiam moriendo festinant. Pensemus itaque in morte sanctorum non quantum eorum opprobrium ab infidelibus fuit, sed quanta laus Domini in corde fidelium excrevit. Qui si suam laudem quaerent, profecto pati tot opprobria in morte timuissent. Sed nemo nostrum sibi vivit, et nemo sibi moritur, quia suam gloriam nec vivendo, nec moriendo quaesierunt. Videamus si ipse primus pastor Ecclesiae, qui sibi non vixit, sibi sit mortuus. Joannes ejus socius requiratur, et ex verbis Domini de morte pastoris ejusdem dicat: Hoc autem dixit significans qua morte clarificaturus esset Deum (Joan. XXI, 19). Non ergo sibi est mortuus qui Deum clarificavit in morte. Discamus igitur, fratres mei, intentionem nostram in omne quod agimus sollicita inquisitione discutere, et nostra non quaerere, si omnipotenti Deo volumus ministrare. Sed quia ex fidei populo filios Sadoch ad omnipotentis Dei ministerium diximus assumi, nunquid in eodem populo non sunt multi qui inveniantur in mandatis Dei vivere perfecti? Sunt omnino; nam subditur:

VERS. 47.---Et mensus est atrium longitudine centum cubitorum, et latitudine centum cubitorum per quadrum.

17. Saepe jam per longitudinem longanimitatem spei, per latitudinem vero charitatis amplitudinem diximus signari. Centenarius autem numerus in quo denarius decies ducitur, quod summam perfectionis

signet, plene superius dictum est (Hom. 6, olim 18, num. 16). Quid est igitur atrium spiritualis aedificii, nisi amplitudo fidelium populorum? Ipsa autem longanimitas spei et latitudo charitatis vacua in cordibus fidelium non est, nam per fidem quidquid valet operatur. Unde per Paulum dicitur: In Christo Jesu neque circumcisio aliquid valet, neque praeputium, sed fides quae per dilectionem operatur (Gal. V, 6). Si ergo in vita fidelium juxta quemdam modum per singulos perfecta est longanimitas spei, perfecta latitudo charitatis, perfecta certitudo fidei, perfectum studium operationis, atrium templi per quadrum centum cubitos habet. In mensura autem quadri non aliud latus majus est, atque aliud minus, sed cuncta simul quatuor latera aequali spatio tenduntur, quia et ipsas easdem virtutes, quas diximus, fidem scilicet, spem, charitatem atque operationem, quandiu in hac vita vivimus, aequales sibi esse apud nosmetipsos invenimus. Idcirco autem major spe et fide charitas dicitur, quia postquam ad auctoris nostri speciem pervenitur, spes quidem et fides transit, sed charitas permanet. Nam nunc et quantum credimus, tantum amamus; et quantum amamus, tantum de spe praesumimus. De fide quoque et operatione Joannes apostolus fatetur, dicens: Qui se dicit nosse Deum, et mandata ejus non custodit, mendax est (I Joan. II, 4). Notitia quippe Dei ad fidem pertinet, mandatorum custodia ad operationem. Cum ergo virtus, tempus et locus operandi suppetit, tantum quis operatur, quantum Deum noverit; et tantum se nosse Deum indicat, quantum pro Deo bona operatur. Metiantur ergo fidelis populi virtutes in quadrum, quia unusquisque qui in activae vitae exercitio versatur tantum credit quantum sperat, et amat, et operatur; tantum sperat quantum credit, operatur et amat; tantum amat quantum credit, sperat et operatur; tantum operatur quantum credit, amat et sperat. Quia itaque in sanctae Ecclesiae populo multi sunt et robusti per fidem, et longanimes per spem, et ampli per charitatem, et efficaces per operationem, atrium templi centum cubitis in quadro mensuratur.

18. Nam ut aliquid quoque de eorum virtutibus loquamur, saepe ex eis quosdam videmus prudentes per intelligentiam, fortes in adversitate, justos in operatione, temperantes a voluptatibus, atque in omni zelo discretionis se mensura moderantes. Qui dum prudentiam, fortitudinem, justitiam, atque temperantiam, vel, sicut eas enumerare quibusdam placet, prudentiam, temperantiam, fortitudinem, atque justitiam tenent, mensuram spiritalis atrii in quadro habent. Ecce enim ipsae virtutes quas habere bonos ac fideles diximus ita in quadro sunt, ut una aliam non excedat. Magna quippe est prudentia; sed si minus est a voluptatibus temperans, minus in periculis fortis, minus in operationibus justa, profecto minus est prudens. Magna est temperantia; sed si minus intelligit unde se temperet, si adversa sustinere per fortitudinem minus valet, atque in timore animum dejicit, si per praecipitationem suam aliquando ad injustitiae opera prorumpit, minus est temperans. Magna est fortitudo; sed si minus intelligit quae bona custodiat, quibus malis resistat, si minus a voluptatis appetitu se temperat, sed vincitur delectatione, si justitiae opera minus tenet, atque aliquando in injustitiae dominatione superatur, minus est fortis. Magna est justitia; sed si minus quam debet inter justa et injusta opera discernit, si minus cor a mundi delectatione temperat, si minus se contra adversa confortat, minus est justa. Mensuretur ergo perfectorum fidelium vita per quadrum, et tantum habeat spiritalis atrii latus unum, quantum latera singula, quia unusquisque tantum prudens est quantum temperans, fortis et justus; tantum temperans quantum prudens, fortis et justus; tantum fortis quantum prudens, temperans et justus; tantum justus quantum prudens, temperans et fortis fuerit. Sunt tamen inter eos plurimi qui adhuc carnaliter vivunt. Qui et si fortasse litteras ignorant, et praecepta Dei legere non valent, certe in multorum fidelium conversatione bona quae imitentur vident. Ecce in Ecclesia voces sancti Evangelii atque apostolorum sonant, ecce exempla bene viventium

quotidie omnium oculis opponuntur. Nec in excusatione dicere poterunt: Non vidimus quod imitari deberemus. Unde et subditur:

IBID.---Et altare ante faciem templi.

19. Quid est templum, nisi fidelis populus? sicut per Paulum apostolum discipulis dicitur: Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos (I Cor. III, 17). Et quid est altare Dei, nisi mens bene viventium? Qui peccatorum suorum memores lacrymis maculas lavant, carnem per abstinentiam macerant, nullis se mundi hujus actionibus miscent, quae habent indigentibus tribuunt, et habere quae non habent non concupiscunt. Recte igitur horum cor altare Dei dicitur, ubi ex moerore compunctionis ignis ardet, et caro consumitur. Et nunquid non tales, fratres charissimi, quotidie in sancto hoc fideli populo quasi in templi atrio videmus? Nunquid non eorum vitam nobis ad exemplum propositam indesinenter aspicimus? Altare ergo ante faciem templi est, cum multi in sanctae Ecclesiae conspectu sunt positi, qui, aeterni iudicii memores, semetipsos quotidie Deo sacrificium in lamento compunctionis mactant. Qui, ut praedictum est, corpora castigant, quatenus hoc quod per Magistrum gentium dicitur impleant: Ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem (Rom. XII, 1). Hostia quippe occiditur ut offeratur. Sed hostia vivens est corpus pro Domino afflictum. Quod et hostia dicitur, et vivens, quia vivit in virtutibus, et est a vitiis occisum. Hostia videlicet, quia jam huic mundo est a pravis actibus mortuum; vivens autem, quia cuncta quae praevalent bona operatur.

20. Sed quia sub altaris nomine de compunctionis flamma sermo se intulit, necessarium puto quae sit diversitas ejusdem compunctionis ostendere. Alia quippe compunctio est quae per timorem nascitur, alia quae per amorem, quia aliud est supplicia fugere, aliud praemia

desiderare. Unde etiam in tabernaculo per legem duo altaria fieri iubentur, unum videlicet exterius, aliud vero interius; unum in atrio, aliud ante arcam; unum quod aere coopertum est, aliud quod auro vestitur. Atque in altari aereo cremantur carnes, in altari vero aureo incenduntur aromata (Exod. XXXIX, 37, 38; XL, 5, seq. etc.). Quid est hoc, fratres charissimi, quod foris concremantur carnes, intus aromata, nisi hoc quod quotidie videmus, quia duo sunt compunctionis genera, quia alii adhuc per timorem plangunt, alii vero jam se per amorem in lamentis afficiunt? Multi namque, peccatorum suorum memores, dum supplicia aeterna pertimescunt, quotidianis se lacrymis affligunt. Plangunt mala quae fecerunt, et incendunt vitia igne compunctionis, quorum adhuc suggestiones in corde patiuntur. Quid isti nisi altare sunt aereum in quo carnes ardent, quia adhuc ab eis carnalia opera planguntur?

21. Alii vero, a carnalibus vitiis liberi, aut longis jam fletibus securi, amoris flamma in compunctionis lacrymis inardescunt, coelestis patriae praemia cordis oculis proponunt, supernis jam civibus interesse concupiscunt. Dura eis apparet servitus, longitudo peregrinationis suae. Regem in decore suo videre desiderant, et flere quotidie ex ejus amore non cessant (Isai. XXXIII, 17). Quid isti nisi altare sunt aureum, in quorum corde aromata incensa sunt, quia virtutes ardent? Bene autem de eodem altari dicitur quod ante velum arcae sit positum in sancta sanctorum. Arca quippe testamenti ipse nobis factus est de quo scriptum esse novimus: In quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae absconditi (Colos. II, 3). Arca intra velum est Redemptor noster in coelo. Altare vero aureum in quo thymiama incenditur ante velum sanctorum corda, quae cum magnis virtutibus in Dei amore succensa sunt, per sanctum desiderium in illo ardent quem adhuc revelata facie videre non possunt. Inter arcam quippe et altare velum est, quia hoc quod nos adhuc a visione Dei separat corruptionis nostrae obstaculum remotum non

est. Sed quousque ante velum sumus oportet ut quasi thymiamatis incensum flamma amoris ardeamus. Per compunctionis autem lacrymas nil terrenum, nil transitorium quaerere debemus. Solus ipse nobis sufficiat qui fecit omnia. Transcendamus per desiderium omnia, ut mentem colligamus in unum. Non jam timore poenarum, non memoria vitiorum, sed amoris flamma succensi, ardeamus in lacrymis cum odore virtutum.

22. Ista electorum oratio jam prospiciebatur, cum in sponsae laude diceretur: Quae est ista quae ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhae et thuris, et universi pulveris pigmentarii (Cant. III, 6)? Sancta quippe electorum Ecclesia cum ab hoc mundo in sanctis precibus ardenti amore se erigit, per desertum quod deserit ascendit. Qualiter vero ascendat adjungit: Sicut virgula fumi ex aromatibus (Ibid.). Fumus de incenso nascitur, sicut per Psalmistam dicitur: Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo (Psal. CXL, 2). Fumus excutere lacrymas solet. Itaque fumus est ex aromatibus, compunctio orationis concepta ex virtutibus amoris. Quae tamen oratio fumi virgula dicitur, quia dum sola coelestia postulat, sic recta progreditur, ut ad terrena atque temporalia petenda minime reflectatur. Et notandum quod non virga, sed virgula nuncupatur, quia interdum in compunctionis ardore tantae subtilitatis est vis amoris, ut hanc nec ipse animus possit comprehendere, qui illuminatus meruit habere.

23. Bene autem dicitur, myrrhae et thuris. Thus enim ex lege Domino in sacrificio incenditur. Per myrrham vero corpora mortua condiuntur, ne a vermibus corrumpantur. Myrrhae ergo et thuris sacrificium offerunt qui et carnem afficiunt, ne eis corruptionis vitia dominantur, et redolentem in conspectu Domini amoris sui hostiam incendunt, seque ipsos Deo in sanctis virtutibus exhibent. Unde et illic subditur: Et universi pulveris pigmentarii. Pulvis est pigmentarii virtus bene operantis. Et notandum

quod virtutes bene operantium non pigmenta, sed pulveres dicuntur. Cum enim quaelibet bona agimus, pigmenta offerimus. Cum vero ipsa etiam bona quae agimus retractamus, et, ne quid in his sinistrum sit, iudicio retractationis attendimus, quasi ex pigmentis pulverem facimus, ut orationem nostram Domino per discretionem et amorem subtilius incendamus.

24. Ecce haec, ut, Deo largiente, potuimus, coram vobis, fratres charissimi, rimati sumus. Nemo autem me reprehendat, si post hanc locutionem cessa vero, quia, sicut omnes cernitis, nostrae tribulationes excreverunt: undique gladiis circumfusi sumus, undique imminens mortis periculum timemus. Alii, detruncatis ad nos manibus redeunt, alii capti, alii interempti nuntiantur (Joan. Diac., l. IV, c. 67). Jam cogor linguam ab expositione retinere, quia taedet animam meam vitae meae (Job. X, 1). Jam nullus a me sacri eloquii studium requirat, quia versa in luctum cithara mea, et organum meum in vocem flentium (Ibid., XXX, 31). Jam cordis oculus in mysteriorum discussione non vigilat, quia dormitavit anima mea prae taedio (Psal. CXVIII, 28). Jam minus lectio animo dulcis est, quia oblitus sum manducare panem meum a voce gemitus mei (Psal. CI, 5). Cui autem vivere non licet, de Scripturae sacrae sensibus loqui mystica qualiter libet? Et qui cogor quotidie amare bibere, quando possum dulcia propinare? Quid igitur restat, nisi ut inter flagella quae ex nostris iniquitatibus patimur cum lacrymis gratias agamus? Ipse etenim qui nos creavit etiam pater nobis factus est per adoptionis spiritum quem dedit. Et aliquando filios pane nutrit, aliquando flagello corrigit, quia per dolores et munera ad haereditatem perpetuam erudit. Sit itaque gloria omnipotenti Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

FINIS